

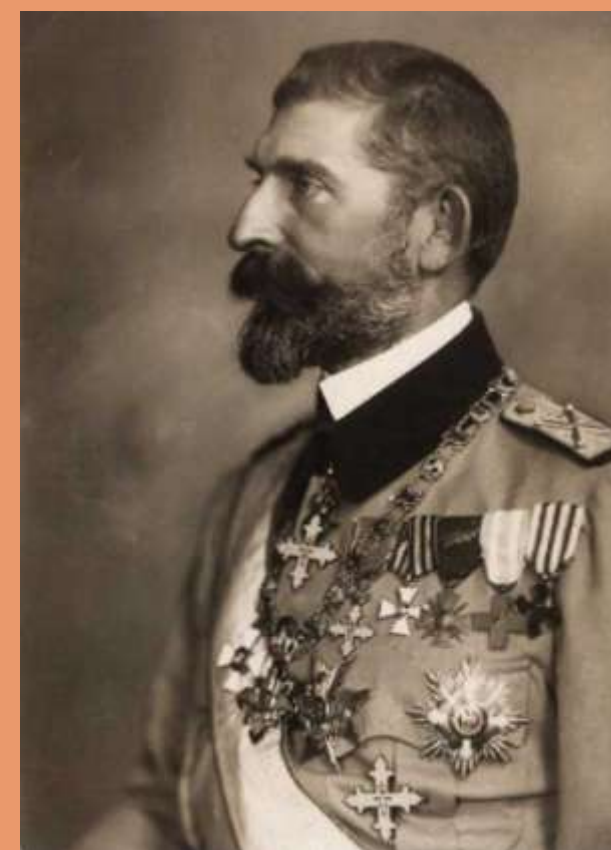
ISSN 2457 - 9904

REVISTA DE ȘTIINȚE MILITARE ANUL XV, 2015 NR. 3 (40)

Revista de Științe Militare

Editată de Secția de Științe Militare
a Academiei Oamenilor de Știință din România

150 ani de la nașterea Regelui Ferdinand I

Nr. 3 (40)
Anul XV, 2015

*Revista
de
Științe Militare*

*Editată de Secția de Științe Militare
a Academiei Oamenilor de Știință din România*

ISSN ONLINE 2457-9904

Nr. 3 (40)
Anul XV, 2015

EDITURA ACADEMIEI OAMENILOR DE ȘTIINȚĂ DIN ROMÂNIA
Splaiul Independenței, nr. 54, sector 5, București
Tel.: (021) 314.74.91 / 031.1070.659 Fax: 021.314.75.39
Web: <http://+-www.aos.ro/editura/> e-mail: editura.aosr@gmail.com
Tipografia Editurii Academiei Oamenilor de Știință din România

CUPRINS

PUNCTE TARI ȘI VULNERABILITĂȚI INTERNE ȘI EXTERNE ALE SISTEMELOR ȘI REȚELELOR DE COMUNICAȚII ȘI INFORMATICE MILITARE DEZVOLTATE ÎN ARMATA ROMÂNĂ, ÎN CONDIȚIILE PROVOCĂRILOR DE SECURITATE ACTUALE	5
<i>Gl. mr. (r) prof. cons. dr. Constantin MINCU</i>	
SIGURANȚA ALIMENTARĂ PARTE A SECURITĂȚII NAȚIONALE	17
<i>General (r) prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU</i>	
PERICOLE ȘI AMENINȚĂRI TERORISTE LA ADRESA SECURITĂȚII MARITIME ȘI A SECURITĂȚII PORTUARE.....	23
<i>Colonel (r) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU</i> <i>Colonel drd. Nicolae ZAVERGIU</i>	
SECURITATE ȘI/SAU VULNERABILITATE, DETERMINATE DE GLOBALIZARE.....	32
<i>General (r) prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU</i>	
INTERESUL NAȚIONAL ȘI INTEGRAREA EURO-ATLANTICĂ	37
<i>General de brigadă (r) prof. univ. dr. Viorel BUȚA</i> <i>Anamaria IORGA</i>	
CAUZE STRATEGICE ȘI IMPLICAȚII JURIDICE ALE ACTUALEI CRIZE A REFUGIAȚILOR DIN EUROPA	47
<i>dr. Mihai-Ștefan DINU</i>	
CALITATE ȘI EFICIENȚA PENTRU O „ȘCOALĂ SĂNĂTOASĂ”	57
<i>General de brigadă (r) prof. univ. dr. Viorel BUȚA</i> <i>Mihaela IORGA</i>	

EXISTENȚA GRUPĂRILOR TERORISTE CU ACCENT PE SPAȚIUL AFGAN	67
<i>Locotenent drd. Sînziana-Florina IANCU</i>	
ABORDAREA HOLISTICĂ A MANAGEMENTULUI RISCULUI	77
<i>Colonel instr. av. drd. Cristian TEODORESCU</i>	
GAZUL NATURAL LICHEFIAT: SECURITATE ÎN LICHIDITATE.....	85
<i>Drd. Tiberiu IVANCEA</i>	
NECESITATEA DIVERSIFICĂRII STRUCTURII ȘI MODULUI DE ACȚIUNE AL GRUPURILOR DE LUPTĂ DIN FORȚELE TERESTRE	92
<i>Locotenent colonel Ilie MELINTE</i>	
INDUSTRIA GAZELOR NATURALE NECONVENȚIONALE – EXPLORAREA GAZELOR DE ȘIST	107
<i>Drd. Tiberiu IVANCEA</i>	

**PUNCTE TARI ȘI VULNERABILITĂȚI INTERNE ȘI EXTERNE
ALE SISTEMELOR ȘI REȚELELOR DE COMUNICAȚII
ȘI INFORMATICE MILITARE DEZVOLTATE ÎN ARMATA
ROMÂNĂ, ÎN CONDIȚIILE PROVOCĂRILOR DE SECURITATE
ACTUALE**

**STRONG POINTS AND INTERNAL AND EXTERNAL
VULNERABILITIES OF THE MILITARY COMMUNICATIONS
AND INFORMATICS SYSTEMS AND NETWORKS DEVELOPED
IN THE ROMANIAN ARMED FORCES UNDER THE
CIRCUMSTANCES OF THE CURRENT SECURITY CHALLENGES**

*Gl. mr. (r) prof. cons. dr. Constantin MINCU**

Rezumat: Autorul prezintă într-o manieră succintă o serie de aspecte, de mare actualitate în contextul geopolitic actual, privind unele puncte tari, dar și vulnerabilități interne și externe ale sistemelor și rețelelor de comunicații și informatice militare dezvoltate în Armata Română, începând cu anul 1997.

Sunt aduse în atenție, la punctul 2 evoluțiile, în condiții de austeritate și ostilitate, a principalelor segmente operaționale și tehnice ale STAR (RTP/RMNC).

În continuare sunt prezentate unele puncte tari ale sistemelor realizate și principiile de care s-a ținut seama în efortul de modernizare și transformare (având în vedere criteriile și cerințele NATO), precum și vulnerabilitățile interne și externe ale acestora, identificate în urma unei analize atente.

Cuvinte-cheie: comunicații, RTP/RMNC, STAR, NATO.

Abstract: The author briefly presents a series of recent aspects in the current geopolitical context on some strong points as well as internal and external vulnerabilities of the military communication and informatics systems and networks developed in the Romanian Armed Forces since 1997.

Point 2, presents the evolutions, in austerity and hostility conditions of the main operational and technical sequels of the Romanian Armed Forces Transmissions System - STAR (RTP/RMNC).

Furthermore the article presents some strong points of the systems achieved and principles taken into account in the modernization and transformation effort (regarding the

* Membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România, Membru în Consiliul Onorific al AOȘ-R, secretar științific al Secției de Științe Militare, Tel.: 0722.303.015, E-mail: mincu_constantin@yahoo.com.

NATO criteria and requirements), as well as their internal and external vulnerabilities identified by means of a thorough analysis.

Keywords: communications, RTP/RMNC, STAR, NATO.

1. Introducere

Consider, pe baza unui set de argumente complex aflat, dacă se dorește, la îndemâna actualilor decidenți civili și militari din Ministerul Apărării Naționale, că tema propusă este de maximă actualitate în contextul geopolitic zonal și global actual.

Cred că este cazul să reiau ce am publicat în Revista de Științe Militare nr. 1/2008, cu scopul de a explica demersul meu și al altor autori în domeniul apărării:

„Plecând de la realitatea că apărarea țării, precum și armata sunt de drept public și nu privat, iar prevederi clare din Constituție și din legislația specifică dau dreptul fiecărui cetățean al țării de a contribui direct sau indirect la întărirea capacității României de a se apăra, în caz de nevoie, am considerat că este potrivit ca acțiunile și procesele specifice să fie analizate și dezbătute și în cadrul Secției de Științe Militare a Academiei Oamenilor de Știință din România (AOȘR). Precizările sunt necesare pentru a răspunde nedumeririi și anxietății posibile, în rândul unor oficiali civili și militari, din unele instituții ale statului, care, considerându-se singurii deținători ai adevărului, mai întrebă uneori: „De ce se amestecă rezerviștii ăștia?”. Răspunsul este simplu - se amestecă pentru că încă mai sunt cetățeni români, cu drepturi și îndatoriri cetățenești și, în mod sigur le pasă. Iar în cazul special al membrilor Secției de Științe Militare a AOȘ-R se adaugă cel puțin un motiv: printre membri se află trei foști șefi ai Statului Major General, șefi de direcții, profesori la instituții civile și militare de învățământ superior și unii oficiali în funcții importante ale statului român (Ministerul Apărării Naționale, Ministerul Administrației și Internelor, Președinția României, etc.).

Adăugând faptul că toți dețin titlul de doctor și au ca experiență o activitate profesională și o operă importantă (cărți, manuale, studii, articole) atribute care le conferă capacitatea de analiză critică și expertiză în domeniul securității naționale și apărării țării, aceștia pot oferi puncte de vedere obiective, nevirusate de influența intereselor politice și economice conjuncturale ale unor grupuri, mai mult sau mai puțin interesate de soarta țării.”

Consider că din 2008 și până astăzi (2015) autismul și nepăsarea responsabililor civili și militari aflați în funcții, s-a accentuat, iar în cazul special al celor din comunicații și informatică a depășit, cel puțin după 2010, orice limită logică și de bun simț.

2. Scurt istoric

Au trecut mai bine de 25 de ani de la primele demersuri teoretice și practice pentru realizarea a ceea ce numim „**Sistemul de transmisiuni al Armatei României - STAR**” (cu mai multe componente) și mulți din cei de astăzi nu mai cunosc sau nu vor să mai cunoască demersurile și pașii făcuți, în condiții de maximă austeritate și într-o atmosferă de ostilitate (detalii poate cu o altă ocazie). De aceea o readucere în atenție, pe scurt, cred că poate fi utilă:

• **Preocupări concrete** (studii, rapoarte) pentru modernizarea organizatorică, structurală și tehnică de fond a sistemului de transmisiuni au fost numeroase, începând din anul 1970. Din lipsă de înțelegere și în oarecare măsură de resurse nu s-a făcut mare lucru.

• **În 17 iulie 1991** Inspectoratul General al Transmisiunilor (denumirea nefericită de atunci a actualului Comandament al Comunicațiilor și Informaticii) a înaintat la Marele Stat Major un studiu complet și bine documentat, privind modernizarea majoră a sistemului de transmisiuni. Problema de bază prevăzută era realizarea unei rețele strategice, pe întregul teritoriu național (numită până în 2006 – Rețeaua de Transmisiuni Permanentă – RTP, iar după 2006 Rețeaua Militară Națională de Comunicații - RMNC). Studiul a fost înapoiat fără să se întreprindă nici o măsură.

• **În perioada august 1991 - 30 ianuarie 1993** un grup restrâns de specialiști de transmisiuni din I. G. Trs. împreună cu un Colectiv special destinat au întocmit, în mai multe forme succesive „**Concepția organizării și realizării sistemului de transmisiuni al Armatei Române (STAR)**” având la bază:

- analiza critică severă a sistemului de transmisiuni existent;
- experiența, în domeniu, a armatelor moderne (au fost studiate câteva zeci de cărți de specialitate, manuale, sute de articole și materiale documentare obținute pe diferite căi);
- necesități reale (cu o bază de calcul matematică) ale tuturor eşaloanelor și tipurilor de unități militare din armata noastră;
- consultarea strânsă și permanentă cu specialiștii de transmisiuni din întreaga armată;
- consultarea cu specialiștii din organele centrale ale M.Ap.N. și din academiile militare;
- alte numeroase considerente de ordin strategic, operativ și tactic.

• „**Concepția organizării și realizării sistemului de transmisiuni al Armatei Române (STAR)**” în forma finală a fost definitivată la 30 ianuarie 1993 și înaintată conducerii M.Ap.N. la începutul lunii februarie 1993, cu propunerea de a fi supusă aprobării C.S.A.T., dat fiind importanța problemei, nevoile financiare

deosebite și precaritatea actualului sistem (cu totul și cu totul depășit tehnic și organizatoric), fiind situat la nivelul anului 1960.

- **Concepția menționată** a fost însușită de conducerea M.Ap.N. și a fost înaintată C.S.A.T. la sfârșitul lunii martie 1993.

- Documentul a fost discutat în ședința CSAT din 9 iunie 1993, luându-se hotărârea de a **se aproba** realizarea sistemului.

- **După ședința din iunie 1993** au urmat tot felul de atacuri și intervenții din partea unor reprezentanți ai instituțiilor din sistemul de apărare, ordine publică și siguranță națională și din partea a doi ofițeri din armată fapt care adus la întâzieri, reanalizarea problemei în alte ședințe CSAT (nu le mai amintim aici) și la declanșarea unei virulente campanii de presă cu autori cunoscuți și interesați, din motive diferite, de blocarea programelor.

- **Ca urmare a situației** create s-a propus și s-a aprobat constituirea unui „Colectiv”. Interdepartamental format din specialiști din M.Ap.N., MAI, SRI, SIE, Ministerul Comunicațiilor și S.T.S. (16.09.1993). „Colectivul” finalizează documentul **„Concluziile privind compatibilitatea în lucru și posibilitățile utilizării în comun, de către componentele Sistemului Național de Apărare și Ministerului Comunicațiilor a RTP/STAR”**. Acest document a fost semnat și asumat de toți reprezentanții instituțiilor menționate. Cu toate acestea atacurile nefondate au continuat, astfel că, primele centre se vor instala abia în primăvara anului 1997, iar configurarea a 50% din rețea în anul 2002 (argument puternic pentru integrarea în NATO), iar finalizarea s-a prelungit până în 2010 (motive subiective și obiective, între care finanțarea la întâmplare și fără nici un fel de responsabilitate).

- **Sunt și alte argumente și detalii** care din motive de înțeles nu pot și făcute publice.

3. Puncte tari bazate pe principii dezvoltate și aplicate în armatele țărilor membre NATO

În abordarea acestui punct este necesară o analiză temeinică și extinsă asupra unor chestiuni de ordin strategic, operativ și tactic privind: structura forțelor, dispunerea la pace și posibile variante la război, organizarea comenzii și controlului (resurse umane, tehnologie de ultimă generație, numărul și dispunerea punctelor de conducere pe întreaga scară ierarhică, rezervarea conducerii etc.).

Astfel s-au concretizat următoarele principii, care pot fi considerate puncte tari:

- **Sistemul este militar**, cu conducere unică realizată de organele de specialitate ale S.M.G. (Direcția Comunicații și Informatică și Comandamentul Comunicațiilor și Informaticii). Acest sistem funcționează după principii militare,

la pace și la război, diferite de cele ale altor sisteme comerciale sau speciale. Se impun preponderența cerințelor de ordin strategic, operativ și tactic în fața cerințelor de ordin tehnic.

- **Este automatizat**, secretizat și multiplu rezervat.
- **Este realizat după standarde și cerințe militare**, ca o condiție de interoperabilitate cu sistemele mobile tactice și cu cele ale NATO și armatelor aliate.
- **Sistemul este permanent în stare de pregătire** (de luptă) prin serviciul de management și operare asigurat de specialiști bine pregătiți și motivați.
- **Se asigură (sau ar trebui) un secret desăvârșit** al structurilor sistemului existent la pace și dezvoltat la război.
- **Structura STAR** are capacitatea reală de a asigura o anumită independență față de dispunerea actuală și viitoare a punctelor de comandă și a elementelor de dispozitiv.
- **A avut și are loc**, în continuare, schimbarea radicală a ponderii transmițerilor în sistem – restrângerea procentuală a transmițerilor de voce în favoarea transmițerilor de date.
- **Se asigură** posibilitatea de reconfigurare rapidă a sistemului de transmisiuni, în raport cu condițiile complexe ale unui eventual război:
 - rețeaua de transmisiuni permanentă la pace RTP/RMNC;
 - rețeaua de transmisiuni strategică la război, prin adăugarea de noi centre mobile și fixe în RTP/RMNC.
- **O independență** sporită (necesară acum) față de rețelele comerciale (canalele asigurate prin acestea devin complementare).
- **Fiabilitate ridicată** (a se vedea cărțile și studiile pe această temă) care să asigure legătura neîntreruptă și în situația scoaterii din funcțiune permanentă sau temporară de până la 50% din elementele sale.
- **Elementele RTP/RMNC** sunt dispuse în teritoriu astfel încât să poată fi apărate de unitățile armatei aflate în zonă.
- **Asigurarea cu echipamente** radioreleu și radio cu agilitate de frecvență (posibilitatea de a „fugi” de bruiatul și interceptarea inamicului).
- **Asigură interoperabilitatea**, fără probleme organizatorice și tehnice cu sistemele similare ale NATO.
- **Realizarea** unei soluții de interconectare cu alte sisteme speciale pe baza convenirii unor porți de acces bidirecțional, fără a exista o relație de subordonare a sistemului armatei și de dependență exagerată față de administratorii acestora. Aici funcționează principiul militar potrivit căruia conducătorul operației (luptei) se bazează în primul rând, pe resursele umane și tehnice proprii și nu trebuie să umble

cu căciula în mână pentru a cere comunicații de la alții, oricât de bună credință se presupune că ar fi aceștia.

Aceste puncte tari (principii) prezente în concepția STAR, în Proiectul Tehnic și în documentele conexe (peste o sută de mii de file și care au fost aprobate prin mai multe Hotărâri CSAT, ordine ale Ministrului Apărării și ale Șefului Statului Major General, nu pot fi obiect al liberului arbitru (fără argumente de ordin operațional și tehnic) al câtorva ofițeri din Direcția Comunicații și Informatică și Comandamentul Comunicațiilor și Informaticii, care după anul 2010 le ignoră sau le distrug, din considerente pur comerciale, făcând pe plac unor furnizori „**anume desemnați**” și care contribuie, din plin, la transformarea sistemelor într-un jalnic ghiveci călugăresc.

Dacă vor să schimbe totul trebuie să obțină aprobarea de la aceleași foruri (CSAT, Ministrul Apărării, Șeful Statului Major General). Dacă nu, ar putea în situații de criză sau la război, să suporte consecințe chiar penale.

Vom vedea (evident tot pe scurt) în capitolul vulnerabilități la ce pericole sunt expuse aceste sisteme din considerente, în primul rând interne și apoi externe.

4. Vulnerabilități interne

În mod cât se poate de justificat, cu argumente de ordin operațional și tehnic, sistemele de comunicații și informatice militare sunt o parte vitală a infrastructurilor critice ale României. Pe acest subiect am publicat în anul 2010 un articol¹, cu unele probleme privind asigurarea protecției fizice și informaționale a acestora, în contextul amenințărilor în continuă creștere. Sunt și alți autori care au publicat studii și articole pe acest subiect, cu intenția clară de a sensibiliza decidenții politici și militari, și inițierea unor măsuri concrete de dezvoltare și protecție.²

Din păcate aceste măsuri lipsesc cu desăvârșire, iar planificatorii, realizatorii și utilizatorii de sisteme de comunicații militare ignoră, cu seninătate, orice aplecare asupra acestei problematice complexe și greu de gestionat.

În cele ce urmează nu am să reiau ce am scris în 2010, ci mă voi referi la unele chestiuni concrete, care, pe termen scurt și mediu, vor crea situații periculoase pentru capacitatea de apărare a țării.

Mă voi referi, în principal, la starea în care a ajuns RTP/RMNC prin abandonarea totală a lucrărilor normale de mentenanță și reparații începând cu anul 2010. În ceea ce mă privește cred că situația se datorează unui mix de cauze:

¹ Constantin Mincu, *Sisteme și Rețele de comunicații și informatice militare și speciale, ca parte vitală a infrastructurilor critice ale României, Asigurarea protecției fizice și informaționale a acestora*, Revista de Științe Militare a Academiei Oamenilor de Știință din România, nr. 2/2010.

² Gr. Alexandrescu, Ghe. Văduva, *Infrastructuri critice. Pericole, amenințări la adresa acestora. Sisteme de protecție*, Editura UNAp, București, 2006.

iresponsabilitate crasă, lipsă de profesionalism, pregătire precară în domeniul cunoștințelor de nivel strategic și operativ, rea credință și servilism față de persoane care emit ordine aberante, toate acestea având ca rezultat subminarea capacității de apărare a țării, putând fi documentată și calificată, inclusiv penal. Să ne explicăm:

- **în perioada 2010-2015** nu au fost realizate activitățile minimale de mentenanță, decât pentru 12% din centre.

- **repararea unor echipamente** și module a fost practic abandonată, în depozite, se află sute de elemente defecte.

- **în ultimii doi ani unele** lucrări de mentenanță au fost atribuite clientelar politici și pe baza unui unic criteriu – „prețul de dumping” unor firme care n-au nici o legătură de ordin operațional și tehnic cu o asemenea rețea națională complexă care este încă RTP/RMNC. Efectul este distrugerea acestui bun național și militar, în cel mai scurt timp. Să explicăm efectele care deja se manifestă:

- blocarea convorbirilor telefonice și a traficului de date pentru aplicațiile specifice M.Ap.N., generate de întreruperea unor legături la nivelul interfețelor de capacitate mare fapt care determină concentrarea traficului pe legături de capacitate mică (2 Mbps), fenomen care produce saturarea acestora.

- **Anomalii în funcționarea** proceselor de sincronizare de bit care se desfășoară între echipamentele de comunicații, cu repercusiuni evidente în ceea ce privește calitatea legăturilor de voce și date, anomalii generate de starea necorespunzătoare a echipamentelor interconectate (comutatoare TDM și ATM, multiplexoare, radiorelee etc.);

- Imposibilitatea de a se extinde, implementarea ultimei versiuni de software;

- Funcționarea defectuoasă/neconformă a nivelelor ATM și TDM din cadrul RTP/RMNC, această situație fiind determinată de lipsa modulelor, submodulelor, a subansamblurilor de schimb și a materialelor conexe, datorată neexecutării la timp a lucrărilor de reparații în laboratoare specializate.

- **Au fost identificate și diagnosticate** unele cauze în funcționarea cu performanțe scăzute a RTP/RMNC:

- existența unor configurații incomplete ale echipamentelor;

- resetări repetate ale echipamentelor, fapt ce generează alterarea pachetelor software.

- defectarea unităților de abonat cauzată de scurtcircuite accidentale, atingeri întâmplătoare ale terminațiilor, utilizării inadecvate a terminalelor de linie și/sau de canal;

- deteriorarea rețelei de sincronizare de bit datorată defectării modulelor sursă de ceas;

• **Funcționarea cu performanțe scăzute** a sistemului de management al RTP/RMNC, conduce la:

- imposibilitatea de a se ține la zi baza de date globală a rețelei;
- imposibilitatea actualizării centrelor de comunicații într-o manieră centralizată;
- imposibilitatea gestionării alarmelor generate de echipamente și, pe baza acestora, imposibilitatea de a se lua măsurile necesare corectării inadvertențelor apărute.

• **Degradarea rapidă și ireversibilă** a ghidurilor de undă mergându-se până la întreruperi ale legăturilor radioreleu, generate de către lipsa/defectarea echipamentelor de presurizare a ghidurilor de undă, coroborată cu distrugerea membranei excitatorului.

• **Ieșirea din parametrii de temperatură** a tuturor echipamentelor, fapt determinat de lipsa/defectarea sistemelor de climatizare din incinte.

• Funcționarea defectuoasă a sistemelor de electroalimentare/împământare, fapt ce poate conduce la defectarea echipamentelor din centre.

• Funcționarea necorespunzătoare a sistemelor radiante (una din cauze fiind dezalinierea antenelor) fapt care generează întreruperea unor fluxuri de mare capacitate.

Menționez că în condițiile apariției unor deranjamente majore în RTP/RMNC va fi afectat grav suportul de comunicații pentru sistemele și aplicațiile de date care tranzitează rețeaua, cum sunt:

- comunicațiile de voce și date pentru toți utilizatorii;
- INTRAMAN;
- SCCAN (Poliție Aeriană, FDEX, SIMIN, RAP, LAP etc.);
- Video-conferința M.Ap.N.
- CRONOS
- Legăturile de comunicații cu teatrele de operații;
- Legăturile de comunicații cu sistemele NATO și UE;
- Sistemul de Supraveghere și Avertizare CBRNe.

La cele prezentate mai sus mai pot fi adăugate și alte amenințări și vulnerabilități interne:

-lipsa de preocupare pentru dobândirea și menținerea superiorității informaționale;

-neconcordanța, adesea flagrantă, între cerințele de informații pentru luarea deciziilor și conducerea acțiunilor privind securitatea națională și posibilitățile reale de dobândire a acestora;

-proiectarea, organizarea sau funcționarea necorespunzătoare a sistemelor informaționale;

-dotarea sistemelor informaționale cu mijloace de culegere a datelor, comunicații și calculatoare neperformante, greu de exploatat și de asigurat protecție, utilizarea necorespunzătoare a acestora (a se vedea mixul de echipamente comerciale neperformante introduse în RTP/RMNC în ultimii ani);

-lipsa de înțelegere a mediului de securitate intern și internațional și influența acestuia asupra proceselor informaționale ale structurilor militare;

-organizarea necorespunzătoare a bazelor de date, existența unor produse software neperformante sau cu erori intenționate;

-slaba pregătire profesională și experiența redusă a personalului implicat în organizarea, exploatarea și asigurarea funcționării sistemelor informaționale (în opinia mea acest fenomen se regăsește pe toată scara ierarhică actuală);

-clasificarea necorespunzătoare a categoriilor de informații și date privind securitatea națională și certificarea eronată a dreptului de acces la acestea a personalului;

-neloialitatea (din ce în ce mai evidentă) a unor persoane care exploatează echipamentele tehnice ale sistemelor informaționale;

-securitatea redusă a datelor și informațiilor pe timpul transmiterii memorării, prelucrării și afișării acestora, accesul neautorizat al unor persoane străine.

Apreciez și, în această fază, rog pe responsabilii civili și militari care au o tangență mai mare sau mai mică cu sistemele de comunicații și informatice militare că ar trebui să facă o analiză chirurgicală, punct cu punct, să identifice măsurile de repunere în stare operativă a sistemelor și să ia măsurile convenite de protecție fizică și informațională ca urmare a amenințărilor și vulnerabilităților reale prezentate și a altora care pot apare.

5. Vulnerabilități și amenințări externe

Amenințările informaționale externe cuprind ansamblul acțiunilor specifice executate de adversari potențiali și forțele ostile țării noastre pentru interzicerea sau îngreuierea executării funcțiilor decizionale și operaționale privind securitatea națională.

Conform concluziilor formulate în literatura de specialitate³, principalele vulnerabilități și amenințări sunt următoarele:

-atacul fizic împotriva surselor de date și a mijloacelor de transmitere, prelucrare și afișare a informațiilor;

³ J.S. Gansler, H. Binnendjic, Information Assurance, *Trend in Vulnerabilities, Threats and Technologies*.

-atacul electronic asupra mijloacelor de culegere, transmitere și prelevare a informațiilor;

-atacul cibernetic împotriva sistemelor informaționale ale structurilor de informații pentru securitatea națională și cele ale organizațiilor economice, financiare, diplomatice etc.;

-pirateria software;

-atacul fizic și electronic asupra organelor decizionale ale statului nostru (președinție, parlament, guvern, ministere etc.) privind securitatea națională;

-atacul psihologic asupra tuturor structurilor decizionale și acționale ale țării noastre (politice, economice, sociale, de apărare etc.).

Aceste amenințări nu sunt noi, ele fiind generate de însăși dezvoltarea societății informaționale, dar trebuie cunoscute, studiate cu atenție și stabilite cu precizie măsurile corespunzătoare pentru combaterea lor.

Este cunoscut că obiectul culegerii de informații pentru securitatea națională constă în asigurarea cunoașterii exacte a situației internaționale, mai ales în zona de interes a României, Uniunii Europene și NATO, precum și a situației interne din țara noastră și din țările vecine, realizându-se astfel anticiparea acțiunilor agresive ale adversarilor potențiali sau ale unor grupuri ostile și, în consecință, prevenirea surprinderii.

Față de aceste amenințări și vulnerabilități prezentate mai sus se pot identifica și multe altele studiind literatura de specialitate și făcând studii de caz pe evenimente petrecute recent în zona noastră și în lume.

Măsurile de prevenire și protecție trebuie să depășească faza declarativă și academică și se impune ca factorii decidenți de astăzi și de mâine să ia măsuri concrete, vizibile și verificabile, evident cu asigurarea resurselor umane și financiare necesare. Asta dacă mai dorim să existăm ca stat, dacă nu, nu.

BIBLIOGRAFIE

*** *Concepția de organizare și realizare a STAR*, Comandamentul Comunicațiilor și Informaticii, București, 1993;

*** *Constituția României*, Monitorul Oficial al României, nr. 233/1999;

*** *Doctrina Națională a Informațiilor pentru Securitate*, Editura SRI, București, 2004;

*** *Doctrina pentru Informații, Contrainformații și Securitate a Armatei*, București, 2005;

- *** ENSA Risk Management/Risk Assessment (European Network on Information Security Agency);
- *** EUROCOM D/1 Tactical Communications Systems. Basic Parameters, 1986.
- *** FM 3-13, Information Operations: Doctrine, Tactics, Techniques and procedures, US Army, 2003;
- *** FM 34-1, Intelligence and Electronic Warfare Operations, Headquarters, Department of the Army, Washington DC;
- *** ISO/IEC 27001 Information Technology. Security Technique, Information Security Management – Requirements;
- *** *Legea privind protecția informațiilor clasificate*, nr. 182/2002, publicată în Monitorul Oficial nr. 248/2002;
- *** *Proiectul tehnic general al RTP/STAR*, Statul Major General, București, 1996;
- *** *Securitatea informațiilor*, Centrul de Expertiză în Domeniul Securității, București, 2008;
- *** *Sisteme informaționale*, Sesiunea anuală de comunicări științifice cu participare internațională, Editura UNAp „Carol I”, București, 2007;
- *** *Strategia de Securitate Națională a României*, București, 2014;
- ALEXANDRESCU C și alții, *Supremație electromagnetică*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 1999;
- ALEXANDRESCU C, *Amenințări informaționale asupra sistemelor de comandă și control în acțiunile militare moderne*, „SI-2007”;
- ALEXANDRESCU C, TEODORESCU C., *Războiul electronic contemporan*, Editura Sylvi, 1999;
- ALEXANDRESCU Ghe., VĂDUVA Ghe., *Infrastructuri critice. Pericole, amenințări la adresa acestora. Sisteme de protecție*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2006.
- ALEXANDRESCU C., ILINA D., MINCU C., *Bazele matematice ale organizării sistemelor de transmisiuni*, Editura Militară, București, 1994;
- ANDERSON H.R., *Physical Vulnerabilities of Critical US Information Systems* (Internet, IaverMay03.pdf);
- BĂDĂLAN E., *Securitatea României, actualitate și perspective*, Editura Militară, București, 2001;
- FRUNZETI T., *Securitatea națională și războiul modern*, Editura Militară, București, 1999;
- FRUNZETI T., ZODIAN V., (coordonatori), *LUMEA DE AZI 2015*, Editura RAO, București, 2015;
- GANSLER J.S., BINNENDJIC H., *Information Assurance, Trend in Vulnerabilities, Threats and Technologies*.

- HLIHOR C., *Geopolitica și Geostrategia în analiza relațiilor internaționale contemporane*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2005;
- ILIE Ghe., STOIAN I., CIOBANU V., *Securitatea Informațiilor*, Editura Militară, București, 1996;
- MINCU C., TIMOFTE G., *Compatibilitatea Sistemelor Radioelectronice*, Editura Olimp, București, 1999;
- MINCU C., GREU V., ROTARIU C., *Salt de frecvență și contrasalt de frecvență*, Editura Militară, București, 1998;
- MINCU C., *Analiză privind realizarea Sistemului de Transmisii al Armatei României (STAR)*, Comandamentul Comunicațiilor și Informaticii, București, februarie 1997;
- MINCU C., *Sisteme și Rețele de comunicații și informatice militare și speciale, ca parte vitală a infrastructurilor critice ale României, Asigurarea protecției fizice și informaționale a acestora*, Revista de Științe Militare a Academiei Oamenilor de Știință din România, nr. 2/2010.
- MUREȘAN M., VĂDUVA Ghe., *Războiul viitorului, viitorul războiului*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2005;
- TOFFLER A., HEIDI, *Război și anti-război*, Editura Antet, București, 1995;
- TOFFLER A., *Powershift, puterea în mișcare*, Editura Antet, București, 1995;

Reviste de specialitate:

1. Gândirea Militară Românească, 1997-2014.
2. Buletinul Universității Naționale de Apărare „Carol I”, 2008-2015.
3. Revista de Științe Militare, 2006-2015.
4. Annals Series on Military Sciences, 2005-2015.

SECURITATE ȘI/SAU VULNERABILITATE, DETERMINATE DE GLOBALIZARE

SECURITY AND/OR VULNERABILITY AS DETERMINED BY GLOBALISATION

*General (r) prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU**

Rezumat: Globalizarea este etapa următoare a dezvoltării omenirii din toate punctele de vedere.

Globalizarea durabilă poate fi o forță în progresul oamenilor, dar și un excelent sprijin în racolarea viitorilor teroriști.

Deci securitate dar și vulnerabilități nebănuite vor pune la grea încercare societatea omenească viitoare.

Cuvinte-cheie: Securitate, vulnerabilitate, globalizare, terorism, lume unipolară, multipolară.

Abstract: Globalisation is the next stage of humankind development from all points of view.

Sustainable globalisation can be a force for humankind progress, but also an excellent reason for the future terrorists' recruitment.

Thus, security or unexpected vulnerabilities will strongly add to the pressure of the future humankind society.

Keywords: Security, vulnerability, globalisation, terrorism, uni-polar world, multi-polar world.

James Canton, unul dintre marii futurologi ai lumii, aprecia că „Globalizarea este un cuvânt des folosit în prezent, și totuși rămâne un subiect confuz pentru mulți dintre noi, chiar și pentru unii experți”¹.

Dexul precizează că globalizarea „este un fenomen de transformare a lumii într-o unitate, care se manifestă la scara întregului glob, prin mijloace specifice” de fapt „un proces sau un set de procese teritoriale de structurare și stratificare globală a relațiilor și tranzacțiilor sociale, generate de fluxuri și rețele

* Prof. univ. dr., email: rector@bioterra.ro.

¹ James Canton, *Provocările viitorului. Principalele tendințe care vor reconfigura lumea în următorii 5, 10, 20 de ani*. Editura Polirom, București 2010, p. 189.

transcontinentale sau interregionale de activitate, interacțiune și exercitare a puterii”.

Globalizarea este etapa următoare a dezvoltării sociale, politice, economice și culturale a omenirii, a economiei mondiale.

Așadar transformările reprezintă adevărate provocări în domeniu și pe plan teoretic, științific, dar mai ales în practică.

Autori renumiți precum: Alvin Toffler, James Canton, Zbigniew Brzezinski, Fukuyama, Kissinger, Aleksandr Dughin, Ștefan Ciochinaru etc., au tratat acest complex fenomen și mai ales consecințele politice, ideologice, sociale și economice la nivel mondial, dar și unele consecințe, pericole grave la adresa securității mondiale, precum terorismul și crima organizată.

Globalizarea devine tot mai des pronunțată, discutată după anul 1990, susținută de statele bogate și pe lângă latura economică, înseamnă și o nouă filozofie de organizare: culturală, existențială, însă toate aceste transformări, unele radicale, benefice, vor naște implacabil și multă insecuritate, vulnerabilitate, de care va profita terorismul, cu tot cortegiul său de factori negativi: trafic de persoane, droguri, arme, imigrație legală și ilegală, inclusiv pericolul procurării de arme nucleare, bacteriologice ori biologice, cu o mare putere de distrugere. De aceea apreciem că viitoarea prosperitate, libertate, oportunitate globală, va crea multe vulnerabilități pe care le vom analiza în continuare, în contextul tendințelor globalizării pe următorii ani și decenii.

Principalele tendințe ale globalizării, după cum se exprima James Canton², ar putea fi:

- legarea economiilor lumii într-o rețea efervescentă, prosperă și interconectată;
- o globalizare durabilă ar putea fi o forță centrală în sprijinirea reformelor democratice, la promovarea programului social, chiar la reducerea terorismului global;
- creșterea schimburilor comerciale globale, îmbunătățirea calității vieții colective și individuale;
- globalizarea ar putea deveni un factor catalizator pentru drepturile universale ale omului, reforme democratice:
 - globalizarea ar putea fi un excelent sprijin în racolarea viitorilor teroriști în deturnarea adevăratului scop al acestei mari reforme universale;
 - globalizarea ar putea contribui la apropierea între națiuni, culturi, la atragerea moderaților lumii care nu se implică în transformarea acesteia.

² Idem pct. 1, p 190.

Oricum globalizarea s-ar putea să reprezinte cea mai mare provocare a civilizației moderne, iar dacă va fi percepută doar ca o creație elitistă a Occidentului, menită să ofere marilor corporații accesul doar la o piață liberă, fără să se acorde atenție reducerii sărăciei care se agravează pe zi ce trece, adevărata promisiune a relației economice va fi compromisă.

„Viitorul globalizării va fi ori pozitiv, plin de speranță și pașnic, ori va exista în state izolate, ca niște fortărețe, caracterizate de prosperitate sau de sărăcie, lăsate pradă extremiștilor, teroriștilor, criminalilor și dictatorilor.”³

Noua ordine mondială instituită, marile procese contemporane, statul planetar care se dorește prin: mondializarea capitalului; internaționalizarea investițiilor și a sistemului productiv; integrarea fluxurilor comerciale, financiare; revoluția informațiilor; desființarea granițelor naționale (vezi Uniunea Europeană) va duce la schimbări mari în ce privește: rolul în dezvoltare, forma de guvernare și a religiilor, desfășurarea afacerilor etc.

Nu întâmplător se apreciază că secolul XXI va fi dominat de conglomerate de state integrate.⁴

Pe lângă statele importante ale lumii și alte organisme sprijină globalizarea, precum: Comisia Trilaterală înființată în 1973, formată din cele mai reprezentative persoane politice și financiare ale lumii, Consiliul de Relații Externe înființat în 1921, Clubul de la Roma, Grupul Bilderberg etc.

Rezistența la globalizare este dată de rezistența la schimbări în general, sărăcie, rezultatele modeste obținute de Banca Mondială, Fondul Monetar Internațional, Organizația Națiunilor Unite, alte forțe și situații care se opun, precum: rata mare a șomajului, terorismul global, barierele în calea comerțului, autoritarismul, nerespectarea statului de drept, educația și sănătatea, dar mai ales sărăcia și schimbările dramatice ale climei. Legătura dintre sărăcie și tendințele terorismului este bine reliefată de James Canton⁵:

- ½ din populația globului trăiește cu mai puțin de 2 dolari pe zi;
- mai mult de 1 miliard de oameni suferă de malnutriție;
- 90% din totalul bolilor la nivel mondial se contactează în țările în curs de dezvoltare;
- bolile care fac ravagii precum Ebola în state din Africa;
- teroriștii controlează comerțul, băncile, din statele sărace ale lumii dar și din Occident (comunitățile musulmane).

³ Idem pct. 1, p. 194.

⁴ Ștefan Ciochinaru. *Globalizarea și strategia politică contemporană*. București, 2013, p. 78.

⁵ James Canton, *op. cit.*, p. 209.

Toate studiile efectuate până acum au demonstrat legătura dintre terorism și sărăcie, precum și o crudă realitate că cea mai mare creștere a populației se înregistrează în prezent dar probabil și în viitor în țările în curs de dezvoltare.

„În era globalizării, insecuritatea devine o realitate permanentă, iar protejarea securității naționale o preocupare continuă”, deci „câtă insecuritate poate fi tolerată”⁶

Se poate aprecia că vulnerabilitatea poate deveni un fenomen mondial, ca urmare a progreselor tehnologice, a globalizării, iar actorii nonstatali, organizațiile teroriste vor avea acces la armele de distrugere în masă, aceasta fiind doar o chestiune de timp.⁷

„Conceptul de securitate națională este deja un mit, iar securitatea totală și apărarea totală în era globalizării este imposibil de realizat.”⁸

Terorismul rămâne instrumentul nemilos al celui slab împotriva celui puternic, iar dispariția nașterii ferovare și teroare, deci război asimetric accentuat.

Din punct de vedere politic, Rusia, ca putere regională și în revenire din punct de vedere politic, economic și mai ales militar, contestă globalizarea apreciind că „sistemul internațional bazat pe principiul păcii de la Yalta, nu mai există” iar „misiunea civilizatoare a Occidentului, de fapt aducerea la un numitor comun, artificial toate popoarele, culturile lumii, prin impunerea: democrației libere, a drepturilor omului, secularismul, progresul, capitalul monetarist, este inacceptabil. Lumea va fi multipolară sau va ieși din istorie.”⁹

Reacția dură a ideologului partidului lui Putin, nu este o noutate, însă în toate lucrările sale de geopolitică, se ia atitudine față de lumea unipolară unde SUA s-a instalat după ruperea URSS din anul 1991.

Într-o altă lucrare autorul¹⁰ menționează despre cruciada împotriva: postmodernității, a societății postindustriale, a proiectului liber realizat în Occident, a globalizării, cu bazele ei logistice și tehnologice și necesitatea elaborării ideologiei acestei cruciade de către Rusia, în comun cu toate forțele lumii, care se opun secolului american.

Rusia se dorește a fi o civilizație aparte, radical opusă Occidentului, negarea universalismului, experienței civilizației europene, a tendinței unui Occident global, o „cruciadă împotriva Occidentului și a misiunii sale universale, de

⁶ Zbigniew Brzezinski. *Marea Dilemă. A domina sau a conduce*. Editura Scripta, București, 2005, p. 7.

⁷ Idem pct. 6, p. 12.

⁸ Idem pct. 6, p. 17.

⁹ Aleksandr Dughin, *Teoria lumii multipolare*, Chișinău, UP, 2014, p. 7.

¹⁰ Aleksandr Dughin, *A patra teorie politică. Rusia și ideile politice ale secolului XXI*, Chișinău, UP, 2014, p. 67.

*respingere a Modernității și a Postmodernității*¹¹ și dezvoltarea de relații strânse cu statele care sfidează Occidentul și SUA, precum: Iran, Venezuela, Bolivia, Siria, Nicaragua, Coreea de Nord, Belarus însă admite unele relații cu UE.

„*Moscova nu mai acceptă hegemonia americană*”¹². A se vedea: războiul ruso-georgian din anul 2008, criza siriană; criza actuală din Ucraina etc.

Teoria lumii multipolare susținută de Dughin înseamnă: desuveranizarea statelor, globalizarea atlantistă; reșezarea geopolitică a lumii.

De fapt, concluzionează autorul Aleksandr Dughin: „*să sfidăm globalizarea americană*”¹³ iar „*Teoriile globaliste, presupun epuizarea statelor naționale și necesitatea trecerii la un guvern mondial*”¹⁴.

Luând atitudine față de globalizare, Dughin¹⁵ emite „Proiectul Marea Europă de Est, care ar include arealul slav: polonezi, bulgari, slovaci, cehi, sârbi, croați, moldoveni, bosniaci, musulmani, etniile mici, dar și cele ortodoxe: macedoni, români, greci. Marea Europă de Est ar putea deveni un spațiu mare, independent în cadrul Europei unice și nu un cordon sanitar.

Interesantă și surprinzătoare este și poziția politologului german, Hardy F. Schloer¹⁶ care apreciază că „*aderarea țărilor din Europa de Est la UE a fost o greșeală. Putea să fie Uniunea Est Europeană formată din țările Europei de est, acestea având: istorii probleme și resurse similare, iar solul din Bulgaria până în Letonia este cel mai fertil din lume...*”, deci Europa de Est ar trebui să se concentreze de acum pe producție alimentară, adevărata valoare a regiunii.

Cele două aprecieri sunt surprinzător de identice și pot ridica multe semne de întrebare despre previziunile geopolitice ale secolului XXI în această parte a lumii.

Se mai menționează de către Dughin importanța unirii Rusiei cu China pentru a înfrânge hegemonia SUA și contactele cu lumea islamică radicală: Iranul, Pakistanul, alte state islamice.

Din nefericire Dughin nu menționează nimic despre lupta împotriva terorismului global, a sărăciei, ci numai despre „*scenariile delicate*” de abordat de către Rusia, Ucraina, Bielorusia și celelalte state din Cordonul Sanitar.

În concluzie apreciem că globalizarea va fi cea mai reușită revoluție, care va conduce la accelerarea democrației globale, a liberului schimb, a piețelor libere, sau va victimiza țările sărace ale lumii, pacea și securitatea va fi pusă în pericol, iar

¹¹ Idem pct. 10, p. 173.

¹² Idem pct. 9, p 18.

¹³ Idem pct. 9, p. 19.

¹⁴ Idem pct. 9, p 185.

¹⁵ Idem pct. 1, p. 229.

¹⁶ Hardy F. Schloer = director general executiv, fondatorul grupului de consultanță Schloer Consulting Group.

oamenii care nu mai au niciun viitor vor deveni cei mai periculoși pentru că nu mai au nimic de pierdut.

Riscurile tradiționale, precum un atac nuclear, bioterorist, chimic, sunt furnizate, însă cele asimetrice precum, atacul asupra unui centru comercial, otrăvirea apei către populație, virusul Ebola, atacul cibernetic sau asupra unei centrale nucleare, asupra unei aglomerări mari de persoane (stadion, alte adunare de mii de persoane) sunt greu de contracarat, deci vom fi mereu vulnerabili.

Nu întâmplător summit-ul din toamna anului 2005 din SUA, unde au participat factorii de răspundere, elitele în domeniu, specialiști de prim ordin, futurologi s-a ajuns la concluzia ca „*nu suntem pregătiți să facem față viitorului în acest domeniu al securității și că tot ceea ce credem că știm despre securitate trebuie regândit*”¹⁷ însă nu știm dacă adevărata amenințare nu este renunțarea parțială sau totală la drepturi pentru a beneficia de securitate.

BIBLIOGRAFIE

- BRZEZINSKI Zbigniew. *Marea Dilemă. A domina sau a conduce*. Editura Scripta, București, 2005.
- CANTON James, *Provocările viitorului. Principalele tendințe care vor reconfigura lumea în următorii 5, 10, 20 de ani*. Editura Polirom, București, 2010, p. 189.
- CIOCHINARU Ștefan. *Globalizarea și strategia politică contemporană*, București, 2013, p. 78.
- DUGHIN Aleksandr, *A patra teorie politică. Rusia și ideile politice ale secolului XXI*, Chișinău, UP, 2014.
- DUGHIN Aleksandr, *Teoria lumii multipolare*, Chișinău, UP, 2014.

¹⁷ James Canton, op. cit. p. 231.

**PERICOLE ȘI AMENINȚĂRI TERORISTE LA ADRESA
SECURITĂȚII MARITIME ȘI A SECURITĂȚII PORTUARE**

**TERRORIST DANGERS AND THREATS AGAINST MARITIME
AND PORT SECURITY**

Colonel (r) prof. univ. dr. Eugen SITEANU*
Colonel drd. Nicolae Zavergiu**

***Rezumat:** Lucrarea face o analiză asupra terorismului maritim, a pericolelor și amenințărilor teroriste la adresa securității maritime și a securității portuare și prezintă succint unele măsuri de securitate a navelor și infrastructurilor portuare.*

***Cuvinte-cheie:** amenințări teroriste, pericole, securitate maritimă, securitate portuară.*

***Abstract:** The report is an analysis of maritime terrorism, terrorist dangers and threats against maritime and port security, as well as a brief presentation of some security measures taken by ships and port infrastructures.*

***Keywords:** terrorist threats, dangers, maritime security, port security.*

Introducere

Planeta Pământ e gazda unor războinici căci oamenii încă din Antichitate au învățat și s-au perfecționat în arta războiului pentru ca să se omoare unii pe alții. Fiecare comunitate își are identitatea ei, iar între comunități există frontiere care le separă și totodată le și apropie și le unesc deoarece oamenii au unele valori comune, dar și altele care îi deosebesc. Comunitățile, etniile și națiunile trebuie să cultive în cadrul lor valorile comune și nu ura, disprețul, violența și înstrăinarea. Globalizarea a lăsat la voia întâmplării aceste sentimente și valori pentru

* Prof. univ. asociat al Universității Naționale de Apărare „Carol I”, membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România, consilier al președintelui Asociației Naționale a Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere „Alexandru Ioan Cuza”, vicepreședintele Asociației Absolvenților Universității Naționale de Apărare „Carol I”, membru în consiliul editorial și redactor șef al Revistei de Științe Militare.

** Șef Birou Siguranță - Midia, Compania Națională Administrația Porturilor Maritime SA, Constanța, 0730.019.398, email: nzavergiu@constanza-port.ro

că a lăsat omul singur, iar valoarea supremă a devenit BANUL, cu orice preț, chiar și cu prețul Apocalipsei din zilele noastre. În mass-media abundă știrile despre agresarea oamenilor lăsați din ce în ce mai des de societate să se descurce singuri în fața crimei organizate și a teroriștilor care devin din ce în ce mai puternice. În primul rând oamenii sunt agresati informațional, sunt înșelați, intoxicați, manipulați. Terorismul și războiul sunt fenomene de natură socială și de aceea vor fi războaie și terorism cât timp va exista societatea. Dar terorismul și războaiele de-a lungul mileniilor deși au avut unele caracteristici care s-au păstrat în timp, cum ar fi caracterul distructiv, totuși s-au diferențiat prin tehnologie (tehnică), amploare, știință, strategie și tactică.

Opinia publică privește din două puncte de vedere diferite terorismul: „*terorist pentru unii și patriot pentru alții*”¹ În limba latină cuvântul „terror - terroris” înseamnă frică, spaimă, groază indusă premeditat prin amenințare. În perioada 1936-1981 s-au dat peste 100 de definiții noțiunii (conceptului) de terorism destul de diferite între ele, din cauza diversității formelor de manifestare ale terorismului.

Astăzi există, conform documentelor ONU, peste 200 de definiții ale terorismului și peste 70 sunt utilizate oficial. Potrivit prevederilor documentelor UE, terorismul este un „*act care are drept scop să intimideze grav populația sau să constrângă puterea publică sau organizațiile internaționale să săvârșească sau să se abțină de la săvârșirea unui act, sau să destabilizeze, în mod grav, structurile politice, economice și sociale ale unei țări sau ale unei organizații suprastatale*”.²

Departamentul de Stat al SUA opinează că fenomenul terorist este „*violență premeditată motivată politic, îndreptată împotriva țărilor necombatante de către agenți subnaționali sau clandestini, de obicei cu intenția de a influența publicul*”.³ Dar FBI consideră că terorismul este „*recurs ilicit la forță și violență îndreptat împotriva persoanelor și bunurilor cu scopul de a intimida sau de a constrânge puterile publice, populația civilă sau orice segment al acesteia, în atingerea unor obiective politice sau sociale*”.⁴ Huntington a afirmat că „*fundamentalismul religios reprezintă efectul unui conflict inevitabil între civilizațiile de credințe diferite*”.⁵

Profesorul universitar dr. Anghel Andreescu, apreciază că „*terorismul nu este doar răul care se abate asupra planetei, chiar mai mult este adesea fanatismul*

¹ Anghel Andreescu, Nicolae Radu, *Jihadul islamic. De la „înfrângerea terorii” și „războiul sfânt” la „speranța libertății”*, RAO CLASS, 2015, p.191.

² Ștefan Mășu, *Omenirea secolului al XXI-lea și guvernul mondial*, Editura RAO, București, România, 2011, p. 350.

³ Anghel Andreescu, Nicolae Radu, *Jihadul islamic. De la „înfrângerea terorii” și „războiul sfânt” la „speranța libertății”*, RAO CLASS, 2015, p. 13.

⁴ Ibidem, p. 13.

⁵ Ibidem, p. 19.

obsesiv al puterii, al răzbnării, al uciderii, împotriva oricăror legi, chiar împotriva Coranului, Cartea Sfântă a acestora”.⁶

Unii autori clasifică terorismul astfel: de drept comun (bazat pe clanuri cum ar fi, de ex. cel de tip mafiot); marginal (de ex. secta AUM); politic; religios; cu cauze unice/specifice (ecologice, de protecție a animalelor etc).⁷

Noi apreciem că mai există și alte forme de terorism, cum ar fi, de pildă terorismul politico-religios. Există numeroase grupări teroriste politico-religioase: Hezbollah, Hamas, Al-Qaida, Armata lui Mohammed, Jihadul islamic egiptean, GIA, GI, HUM, Frontul de Eliberare a Palestinei, FDEP, Organizația „15 Mai”, Al Fatah etc.

Hezbollah („Partidul lui Dumnezeu”) a executat multe atentate antiisraeliene și antiamericane împotriva unor sedii ale Marinei SUA și Ambasadei SUA din Beirut etc.

Fostul președinte al SUA, Bill Clinton consideră că terorismul reprezintă „partea întunecată a globalizării”⁸

În Strategia de Securitate Națională a României, terorismul apare ca o amenințare principală la adresa Securității Naționale. România a propus, încă din anul 1926, Societății Națiunilor, elaborarea unei Convenții Internaționale pentru reprimarea terorismului, iar juristul român Vespasian Pella a propus un proiect de înființare a Curții Penale Internaționale, în anul 1935, prezentat Societății Națiunilor pentru reprimarea teroriștilor.⁹ În Convenția pentru prevenirea și reprimarea activităților teroriste, din 1937, la art. 1 se specifică: „actele teroriste au fost definite ca fiind faptele criminale îndreptate împotriva unui stat, al cărui scop sau natură este de a provoca teroarea asupra unor personalități determinate, a unor grupuri de persoane ori în public”.¹⁰

Terorismul reprezintă un concept foarte complex și sofisticat, astfel încât nu s-a ajuns la o definiție unanim acceptată și nici la un ansamblu unitar de politici și strategii de combatere.

Unele guverne apreciază că orice acte de violență ale opoziției reprezintă terorism, iar teroriștii consideră că sunt victime ale terorii guvernamentale.

După atacurile teroriste din SUA (11 septembrie 2001), s-a ajuns la „concluzia că terorismul nu este” doar „o infracțiune”, ci „este război”, „un război continuu, asimetric și atipic, care se manifestă în toată lumea, sub infinite forme și

⁶ Anghel Andreescu, *Strategii antiteroriste realiste, cheia succesului combaterii actelor teroriste moderne*, în Revista de Științe Militare nr. 2/2015, p.6.

⁷ Anghel Andreescu, Nicolae Radu, *op. cit.*, p.192.

⁸ Idem.

⁹ Ibidem, p. 193.

¹⁰ Idem.

formule, de la clasicele atacuri cu bombă și răpiri de persoane, la atacuri NBC sau în rețelele Internet”¹¹.

Terorism maritim

În opinia profesorului universitar dr. Gheorghe Marin¹², terorismul își are originea în special „în situații politice grave, nerezolvate, motiv pentru care fenomenul terorismului nu va putea fi înlăturat câtă vreme cauzele determinante nu vor fi eliminate”. După atacarea de către teroriști, la 11 martie 2004 a patru trenuri în Madrid, Consiliul de Securitate al ONU și Parlamentul European au condamnat acele atentate, iar în anul 2005 a fost modificată. „Convenția pentru suprimarea actelor ilegale împotriva securității navigației maritime” prin adăugarea unui amendament în care se prevedea, printre altele, interzicerea transportării la bordul unei nave a materialelor explozive sau radioactive, a armelor nucleare sau accesoriilor care pot ajuta la construirea de arme nucleare, „cunoscând faptul că acestea sunt menite pentru acte teroriste etc”¹³.

Până la atacurile teroriste care au avut loc la 11 septembrie 2001, în SUA, terorismului maritim nu i s-a acordat atenția cuvenită deși se petrecuseră suficiente acte de terorism maritim (atacuri împotriva unor nave civile și militare).

Al-Qaeda a amenințat că va ataca infrastructurile critice occidentale și, între anii 2000-2006 au atacat într-adevăr infrastructurile energetice de pe mare (oceane) și de pe uscat.

Dacă terorismul „se manifestă în toată lumea” înseamnă că el există și în spațiul maritim, adică există și terorism maritim.

În continuarea acestui raționament se pot da nenumărate exemple de acte teroriste care s-au desfășurat pe mare, pe oceane și pe litoral.

În anul 1992, gruparea teroristă Abu Sayyaf a executat un atac cu bombă în docurile din orașul Zamboanga împotriva unei librării internaționale plutitoare (pe insula Mindao în sudul Filipinelor).

În anii 1975 (atacul hotelului Savoy), 1978 (masacrul din Country Club) și 1979 (atacul de la Nahariya) teroriști palestinieni din organizația Al-Fatah au efectuat așa zisele operații amfibii (teroriste). În luna octombrie 1985, patru teroriști

¹¹ Mihai Popescu, Valentin Arsenie, Gheorghe Văduva, *Arta militară de-a lungul mileniilor*, vol. 2, CTEA, București, 2004, p. 290.

¹² Gheorghe Marin, Andrian-Sirojea Mihei, *Terorismul maritim. Mit și realitate*, Editura CTEA, București, 2010, p. 6.

¹³ Ibidem, pp. 7-8.

aparținând Frontului de Eliberare a Palestinei au capturat vasul italian Achille Lauro, care naviga de la Alexandria spre Israel.¹⁴

La 30 martie 1990 un grup terorist al Frontului de Eliberare a Palestinei (17 teroriști), utilizând 5 bărci de cauciuc, a atacat dinspre mare plaje și hoteluri din Tel Aviv.¹⁵

În anul 1994, GIA¹⁶ a atacat niște nave care navigau spre Algeria, în portul Jijel, iar în 1996 au capturat o navă de pasageri panameză (EVRASIA).¹⁷

Câteva dintre atacurile executate, în perioada 2000-2003, asupra unor nave:

- la 3 ianuarie 2000 a fost atacată USS The Sullivans în Portul Aden (atac eșuat);
- la 12 octombrie 2000 a fost atacat distrugătorul USS Cole tot în Portul Aden, 17 marinari au fost omorâți și 39 răniți;
- la 6 octombrie 2002, în Golful Aden, a fost atacat petrolierul francez Limburg, care a fost avariat grav, un marinar a fost omorât și 12 au fost răniți;

Au mai fost și câteva atacuri eșuate asupra unor nave din strâmtoarea Hormuz, în anul 2003, dejucate de forțe ale Marinei Militare Americane și asupra unor nave britanice și americane care, conform planului inițial, urmau să treacă prin strâmtoarea Gibraltar.¹⁸

În anul 2003, în luna mai, au fost atacate infrastructurile energetice (petroliere) din Rhiad (35 de morți și sute de răniți), iar în noiembrie – 17 morți și 122 răniți; în anul următor, în portul Yanbu au fost 6 morți și 19 răniți.¹⁹ În februarie 2006 a fost dejucat un atac împotriva infrastructurii petroliere din Abqaiq.

Infrastructurile de transporturi maritime din lumea întreagă sunt amenințate de organizația teroristă Al-Qaeda și de alte rețele teroriste. Siguranța și securitatea navigației maritime, precum și securitatea portuară sunt amenințate de terorismul internațional.

Pirateria există încă din Antichitate, iar dreptul roman condamna pirateria și pe pirați, pe care îi considerau dușmani ai umanității. La 16 aprilie 1856, prin Declarația de la Paris, s-a codificat dreptul internațional al mării și s-a reglementat navigația pe mare și oceane pentru combaterea pirateriei, ba chiar pentru eradicarea pirateriei. Prin Convenția de la Geneva asupra mării libere s-au definit pirateria și

¹⁴ Marius Hanganu, Georgică Slămnoiu, *Platformele de foraj marin românești și securitatea acestora*, Editura UNAp, București, 2010, p. 28.

¹⁵ Anghel Andreescu, Nicolae Radu, *op. cit.*, pp. 370-371.

¹⁶ Group Islamique d'Action.

¹⁷ Marius Hanganu, Georgică Slămnoiu, *op. cit.*, p. 86-87.

¹⁸ Gheorghe Marin, Andrian-Sirojea Mihei, *op. cit.*, p. 13.

¹⁹ Ibidem, p. 13.

metodele de luptă împotriva acesteia. Cea mai bună definiție a pirateriei a dat-o Convenția ONU asupra dreptului mării (UNCLOS), din anul 1982, definiție acceptată de IMO²⁰. Astăzi, „*reglementarea pirateriei nu mai este suficientă pentru definirea terorismului maritim*”²¹, mai ales că lipsește o definiție unanim acceptată. Totuși, CSCAP²² a oferit o definiție acceptabilă (extinsă) a acestuia: „*întreprinderea de acte de terorism și activități în mediul maritim, folosind nave sau împotriva navelor sau platformelor fixe pe mare sau în port, sau împotriva unuia dintre pasageri sau personalul lor, împotriva facilităților de coastă sau localităților, inclusiv stațiuni turistice, zone portuare și orașele port sau orașe*”.²³ Dar nici această definiție nu este unanim acceptată de toate organizațiile care luptă împotriva terorismului.

Unii autori²⁴ fac o departajare între noțiunile de piraterie, tâlhărie și terorism maritime; în funcție de scopuri, mijloace și efectele acțiunilor corespunzătoare celor trei concepte cercetate, aceștia fac următoarele distincții: scopul pirateriei este câștigul financiar, iar terorismul are un scop politic; pirații utilizează mijloace clasice, iar teroriștii – mijloace și tactici sofisticate; atacurile pirateresti au efecte tactice (limitate), în timp ce cele teroriste au efecte strategice. Uneori, între piraterie și terorism maritime nu se poate trasa o limită clară deoarece unii pirați operează la limita dintre acestea, actele lor putând fi considerate teroriste.

Terorismul maritim înseamnă, în accepțiunea profesorului universitar dr. Gheorghe Marin, „*actele motivate de scopuri politice la nivel zonal sau global, care presupun tehnici și dotări avansate, actori și acțiuni care au potențialul de a cauza efecte dăunătoare de proporții la nivel regional sau chiar global*”.²⁵

- Privitor la terorismul maritim, în perioada 2004 – 2007 s-au produs un număr de 104 incidente teroriste soldate cu 437 de morți, 356 de răniți și 387 de ostateci,²⁶ principalele regiuni fiind: Columbia (America Latină), Sud-Estul Asiei, Sudul Asiei, Nigeria (Africa); s-au mai semnalat incidente de terorism maritime și în Algeria, Somalia, Panama, Irak, Iordania, Liban, Franța etc.

Prin actele lor violente, teroriștii urmăresc să intimideze folosind ca mijloace: asasinatelor, sabotajele, distrugerile, luarea de ostateci, amenințările etc.

Amenințările teroriste se pot defini în funcție de riscurile care se manifestă în mod concret (real) și prin care un autor își precizează intenția clară, obiectivul și

²⁰ Organizația Maritimă Internațională (International Maritime Organization), <http://www.imo.org/>.

²¹ Gheorghe Marin, Andrian-Sirojea Mihei, *op. cit.*, p. 19.

²² Consiliul de Securitate pentru Cooperarea în Asia – Pacific.

²³ Gheorghe Marin, Andrian-Sirojea Mihei, *op. cit.*, p. 19.

²⁴ Marius Hanganu, Georgică Slâmnoiu, *op. cit.*, p. 26-27.

²⁵ Ibidem, p. 22.

²⁶ Ibidem, p. 29.

direcția de acțiune în medii favorabile în care există voința politică de a acționa cu anumite mijloace de subminare a securității naționale. Așadar acestea reprezintă pericole potențiale exprimate în diverse forme de către o entitate care și-a fixat un scop precis, un obiectiv și una sau mai multe ținte.

Pericolul *este* o primejdie, un eveniment probabil și care poate avea efecte grave, „o caracteristică a unei acțiuni sau inacțiuni de a aduce prejudicii valorilor unei societăți, persoanelor sau bunurilor acestora. În cazul pericolului, sursa, adresa, scopul, obiectivele și efectele sunt probabile”.²⁷

Printre pericolele și amenințările teroriste maritime sunt și următoarele²⁸:

- deturnarea unor nave cum ar fi: deturnarea celor comerciale de către marinari din echipaj, transfugi sau de teroriști ai unor organizații; deturnarea unor nave de pasageri sau a unor feriboturi pentru capturarea și exercitarea unei amenințări permanente asupra unui număr mare de ostatici, cu scopul de a-i ține ostatici sau de a-i executa; deturnarea unor nave de transport încărcături periculoase, (tancuri petroliere, nave de transport produse chimice și cele pentru gaz petrolier lichefiat²⁹), în vederea preluării încărcăturii și câștigării unor sume de bani cât mai mari prin negocieri sau pentru a le scufunda (cu efecte devastatoare);

- atacarea unor nave (cu utilizarea minelor sau scafandrilor înarmați; cu utilizarea de ambarcațiuni conduse de teroriști sinucigași sau a unor vase telecomandate cu explozibili; atacuri folosind mitraliere, lansatoare de grenade, lansatoare de rachete antitanc sau lansarea de rachete de pe bărci pneumatice sau alte ambarcațiuni care au motoare rapide);

- folosirea explozibililor aduși împreună cu marfa la bordul navelor;

- folosirea navelor comerciale cu pavilion de complezență în scopul intrării în apele teritoriale, din apele internaționale.

Principalele pericole și amenințări teroriste maritime, în opinia autorilor³⁰ menționați mai sus, ar putea fi:

- „avarierea intenționată sau distrugerea facilităților portuare, a rețelelor de alimentare sau a rețelelor de comunicații;

- scufundarea sau punerea pe uscat deliberată a navelor pentru a bloca porturile și/sau canalele;

- utilizarea navelor ca arme pentru distrugerea altor vase, a podurilor, terminalelor etc.;

- atacurile prin folosirea de explozibili aduși la bordul unor nave de

²⁷ Constantin Onișor, Veronica Mihalache, *Introducere în problematica securității* – suport de curs universitar – Academia Națională de Informații „Mihai Viteazul”.

²⁸ Gheorghe Marin, Andrian-Sirojea Mihei, *op. cit.*, p. 30.

²⁹ Liquefied petroleum gas (gaz petrolier lichefiat).

³⁰ Gheorghe Marin, Andrian-Sirojea Mihei, *op. cit.*, p. 31.

către membrii organizațiilor teroriste, împreună cu alt gen de încărcătură;

- amenințările asupra mediului, prin deversarea sau scurgerile intenționate sau accidentale de produse poluante;
- utilizarea navelor pentru a transporta ori detona arme de distrugere în masă;
- dezvoltarea rețelilor teroriste, a traficului ilegal de persoane, droguri, armamente și muniție, de materiale radioactive și strategice și a crimei transnaționale organizate”.

Concluzii

Forțele navale ale NATO și UE nu sunt astăzi pregătite suficient să lupte împotriva terorismului maritim și pirateriei deoarece navele și ambarcațiunile din dotare nu se pot confrunta cu succes împotriva mijloacelor și tacticilor folosite de teroriști și pirăți, spre deosebire de navele Gărzii de Coastă, care sunt eficiente și eficiente în acest scop. Totuși, Forțele navale ale NATO și UE reprezintă mijloace puternice pentru păstrarea securității maritime și pentru combaterea terorismului maritim.

În scopul creșterii eficienței luptei împotriva terorismului maritim trebuie o judicioasă alegere a tipurilor de nave care să poată combate eficiente și eficiente acțiunile teroriste în special în bazinele portuare.

Pe viitor, membrii echipajelor navelor flotelor aliate trebuie instruiți corespunzător, astfel încât să capete deprinderi pentru combaterea terorismului maritim.

Una dintre misiunile importante ale luptei împotriva terorismului maritim este lupta împotriva minelor marine și a dispozitivelor explozive improvizate (Explozive Ordnance Disposal), luptă dusă de scafandrii EOD. O altă misiune la fel de importantă este și activitatea de informații și intelligence pe această direcție.

BIBLIOGRAFIE

- ANDREESCU A., RADU N., *Jihadul islamic. De la „înfrângerea terorii” și „războiul sfânt” la „speranța libertății”*, RAO CLASS, 2015.
- ANDREESCU A., *Strategii anti-teroriste realiste, cheia succesului combaterii actelor teroriste moderne*, în Revista de Științe Militare nr. 2/2015.
- HANGANU M., SLĂMNOIU G., *Platforme de foraj marin românești și securitatea acestora*, Editura UNAP, București, 2010.

- MARIN Ghe., MIHEI A.S., *Terorismul maritim. Mit și realitate*, Editura CTEA, București, 2010.
- MÂȘU Șt., *Omenirea secolului al XXI-lea și guvernul mondial*, Editura RAO, București, România, 2011.
- ONIȘOR C., MIHALACHE V., *Introducere în problematica securității*– suport de curs universitar – Academia Națională de Informații „Mihai Viteazul”. Organizația Maritimă Internațională (International Maritime Organization), <http://www.imo.org/>.
- POPESCU M., ARSENIE V., VĂDUVA Ghe., *Arta militară de-a lungul mileniilor*, vol. 2, CTEA, București, 2004.

SIGURANȚA ALIMENTARĂ PARTE A SECURITĂȚII NAȚIONALE

FOOD SAFTY, PART OF THE NATIONAL SECURITY

*General (r) prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU**

Rezumat: Securitatea alimentară este o parte importantă a securității naționale și cuprinde instrumentele utilizate pentru garantarea accesului la hrană a indivizilor și al colectivităților, cu atât mai mult în situații deosebite, de calamități naturale, război.

Cuvinte-cheie: siguranța alimentară, securitate națională, strategii de securitate, terorism.

Abstract: Food safety is an important part of national security and includes the „tools” used for ensuring the access to food of individuals and communities, mostly in special situations such as natural disasters or war.

Keywords: Food safety, national security, security strategies, terrorism.

Strategia de securitate internă a Uniunii Europene, din anul 2010, apreciază că securitatea constituie una din prioritățile majore și menționează principalele riscuri și amenințări infracționale la adresa cetățenilor Europei. Riscul zero nu există, dar mediul de siguranță este necesar pentru ca oamenii să fie protejați, deci un model european de securitate.

Globalizarea rămâne în continuare principalul factor de influență în mediul de securitate contemporană, însă trebuie surprinse realist și pragmatic riscurile și amenințările ce pot avea repercusiuni asupra securității naționale și combaterea acestora.

Strategia națională de apărare și cea de securitate prezintă principalele riscuri și amenințări la adresa României, precum fenomenul terorist, criminalitatea etc. dar și riscurile de sănătate publică, pandemiile care pot afecta grav securitatea cetățenilor României.

* Prof. univ. dr., email: rector@bioterra.ro.

George Friedman, dar mai ales James Canton, expert în futurologie la nivel mondial aprecia că o nouă eră se prefigurează prin redefinirea riscurilor și oportunităților în acest secol, cu teme majore și tendințe grave la adresa securității persoanelor, esențiale fiind, securitatea globală și terorismul.

„Ne confruntăm cu un astfel de viitor, asupra căruia domnește incertitudinea.”¹

Schimbările legate de climă, de apă potabilă, alimentația oamenilor, sănătatea, hrana insuficientă și globalizarea vor avea repercusiuni grave asupra viitorului omenirii.

Sărăcia se accentuează, terorismul s-a generalizat, jumătate din populația globului trăiește la limita de numai doi dolari pe zi, bolile precum Ebola, HIV fac ravagii în Africa, mai mult de un miliard și jumătate de oameni sunt malnutriți, lumea bogată îmbătrânește, în timp ce în națiunile sărace se petrece o explozie demografică, iar tendințele securității viitoare nu sunt deloc bune.

Riscurile bioterorismului cresc, atacurile cibernetice se înmulțesc, pandemiile de gripă aviară, sida, Ebola nu conținesc. Ultimul focar de Ebola abia a fost pus sub control în Africa Centrală.

De aceea James Canton aprecia *„Dacă nu ne pregătim din timp, schimbând fundamental modul în care concepem securitatea, unele avertismente vor fi din nou ignorate, considerate prea stranii sau absurde”²*, atunci va fi prea târziu pentru omenire. Se apreciază că amenințările vor fi de regulă asimetrice, vor sfida logica, modifica lumea, precum un atac cu virusul Ebola, agenți biologici în sistemul de furnizare a apei către populație, atac asupra centrelor comerciale, blocarea sau distrugerea stațiilor de epurare a marilor localități etc.

Globalizarea a determinat apariția de noi riscuri și provocări pentru sănătatea și interesele oamenilor în țara noastră, în UE și nu numai.

Securitatea nu poate fi asociată numai cu o abundență de alimente, ci depinde de mulți alți factori cum ar fi terenurile de pe care se produc alimentele, restrângerea continuă a celor arabile, concomitent cu creșterea suprafețelor degradate, deteriorarea mediului, dar și reducerea resurselor de apă potabilă, precum în Orientul Mijlociu, centrul Africii, estul Asiei etc.

Securitatea alimentară este o parte importantă a securității naționale și cuprinde instrumentele utilizate pentru garantarea accesului la hrană a indivizilor, a colectivităților, cu atât mai mult în situații deosebite, de calamități naturale și de război.

¹ James Canton, *Provocările viitorului. Principalele tendințe care vor configura lumea în următorii 5, 10, 20 de ani*, Editura Polirom, 2010, p. 18.

² Idem pct. 1, p. 20.

Securitatea alimentară este reglementată de convenții internaționale, naționale, strategii ONU, UE și proclamată ca un drept fundamental de Curtea Internațională de Justiție.

Grija față de terenurile agricole, apa necesară, calitatea alimentelor, mai ales a celor importate din state unde calitatea acestora lasă de dorit este o problemă centrală care ține de securitatea națională chiar dacă anumiți oameni politici s-au instituit să tratează superficial această problemă.

Criza alimentară este o provocare la nivel mondial care se agravează pe zi ce trece, odată cu fluxurile masive de imigranți din statele sărace, bântuite de războaie, terorism, precum cele din nordul Africii, Orientul Mijlociu sau alte state din Asia.

În 12.11.2008, Guvernul României a aprobat Strategia Națională pentru Dezvoltarea durabilă a României, Orizonturi 2013-2020-2030 „Menține sănătos ceea ce te menține sănătos”, în contextul³ Strategiei pentru Dezvoltarea Durabilă a UE, adoptată de Consiliul European de la Goteborg, 2001 și corectată în 2006.

Această strategie stabilește obiectivele strategice pe termen scurt, mediu și lung, având drept scop apropierea semnificativă a României de nivelul mediu al statelor UE din toate punctele de vedere.

De asemenea sunt analizate direcțiile prioritare, infrastructura, resursele financiare, resursele de apă, suprafața agricolă și potențialul deosebit al României care trebuie valorificat.

Cele 14,7 ha/locuitori, situează România pe locul cinci în UE, cu jumătate din aceste soluri cu o fertilitate foarte ridicată și medie și jumătate cu fertilitate redusă, ceea ce constituie un potențial deosebit care trebuie valorificat.

Congresul Mondial al Solului care a avut loc în România în anul 1964 a certificat „*Miracolul solului românesc*”.

Hardy Schloer, politolog german⁴ afirma că „*solul din Bulgaria până în Letonia este cel mai fertil din lume, iar România trebuie să ia inițiativa în crearea unui coridor estic al cooperării economice în consolidarea sectorului agricol*” și potențialului deosebit al acestuia.

Toate rapoartele anuale ale Institutului de Proiecte pentru Inovație și Dezvoltare (IPID) au precizat, începând cu anul 2008, dispariția politicilor economice, sociale și profesionale concrete și realiste asupra viitorului, neexploatarea produselor de nișă, proiecte abandonate la jumătate, inițiative sub aspect mediatic și pur electoral.⁵

³ H.G.R. nr. 1460/12. 11. 2008, Monitorul Oficial nr. 824/08. 12. 2008.

⁴ Hardy Schloer este directorul general executiv și fondatorul grupului de consultanță Schloer Consulting Group (2015).

⁵ Raport IPID, 2010, Călin Georgescu.

Agricultura de subzistență în multe alte cazuri, fragmentarea excesivă contribuie la agravarea situației, constituind o altă piedică în dezvoltarea acesteia, inclusiv o amenințare la adresa securității naționale.

Productivitatea lasă de dorit în gospodăriile mici, îmbătrânirea, procentul de 29% al populației ocupată în agricultură, față de numai 5% în UE ilustrează dezechilibrul structural, lipsa mecanizării, a irigațiilor, a investițiilor etc. determină rezultate modeste în acest domeniu vital și de mare viitor.

Agricultura ecologică, produsele tradiționale pot deveni adevărate mărci ale performanței românești în țară și în lume.

Harta gradului de stres asupra resurselor de apă demonstrează că România nu prezintă un risc mare de criză, însă poate fi îmbunătățit, mai ales în unele județe cu probleme: Vaslui, Galați, Botoșani etc. precum și măsuri de management corespunzător în domeniu, implementări a măsurilor stabilite.

Există și o Strategie a siguranței și securității alimentare a României, pentru o perioadă 2016-2035, care conține:

- garantarea securității și siguranței alimentare, o condiție de bază a bunăstării populației României dar și cu disponibilități importante pentru export;
- asigurarea echilibrului ecologic durabil prin multe investiții publice dar și private;
- consolidarea exploratorilor agricole;
- dezvoltarea teritorială echilibrată a economiilor rurale agricole;
- sporirea absorbției de fonduri europene destinate agriculturii românești;
- echilibrarea balanței comerciale agroalimentare;
- restrângerea zonelor rurale defavorizate.

Necesitatea elaborării acestei Strategii agroalimentare a României a fost determinată de factori majori ai dezvoltării rurale: securitatea națională alimentară, resursele naturale și umane, punerea în valoare a resurselor noastre naționale.

Parametrii prognozați pentru următorii ani se pot caracteriza prin dublări ale producțiilor agricole, însă depinde de alocările de resurse financiare pentru revenirea la ceea ce a fost bun, precum și de mărirea suprafețelor irigate, estimându-se că România are un potențial alimentar la orizontul anilor 2030-2035, ce poate asigura hrană pentru 38,5 mil. de persoane și un disponibil pentru export de peste 50 mld. \$.

Apa, așa cum am prezentat mai sus este într-o proporție acceptabilă, la nivel mediu, însă capitalul investit și resursele umane prezintă anumite probleme.

Strategia menționează problemele legate de criza inegalității alocării de resurse, dar și de utilizare, afectată de unele dezechilibre ale proprietăților, ale piețelor, prețurilor produselor agricole și alți factori generali de non performanță.

Strategia noastră trebuie să țină cont de Strategia europeană, Europa 2020 în domeniul economic care cere asigurarea securității alimentare și garantarea siguranței alimentare din Uniunea Europeană.

„Strategia de securitate națională” integrează securitatea energetică și alimentară, securitatea transporturilor, a infrastructurii, sănătatea publică, financiară, culturală și informatică.⁶

În concluzie apreciem că având în vedere și Raportul Clubului de la Roma „Limitele creșterii”⁷, cu trimitere la creșterea populației, efectele poluării, producția de alimente, tendințele de epuizare a resurselor naturale, se impune mai mult ca oricând, nu copiere după: Finlanda, Israel, Coreea de Sud, Singapore etc. ci o viziune clară, o hartă a viitorului și o muncă susținută.

„Cel ce nu știe în ce port vrea să ajungă, niciodată nu va ajunge.”⁸

BIBLIOGRAFIE

*** Hardy Schloer este directorul general executiv și fondatorul grupului de consultanță Schloer Consulting Group (2015).

*** H.G.R. nr. 1460/12. 11. 2008, Monitorul Oficial nr. 824/08. 12. 2008.

*** Raport IPID, 2010, Călin Georgescu.

*** Strategia de Securitate Națională, 2007.

CANTON James, *Provocările viitorului. Principalele tendințe care vor configura lumea în următorii 5, 10, 20 de ani*, Editura Polirom, 2010.

CONSTANTINIU Florin, *O istorie sinceră a poporului român*, Editura Univers enciclopedic, București, 2008.

⁶ Strategia de Securitate Națională, 2007.

⁷ Idem pct. 3.

⁸ Academician Florin Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*. Editura Univers enciclopedic, București, 2008, p. 21.

INTERESUL NAȚIONAL ȘI INTEGRAREA EURO-ATLANTICĂ

NATIONAL INTEREST AND EURO-ATLANTIC INTEGRATION

General de brigadă (r) prof. univ. dr. Viorel BUȚA*
Anamaria Iorga**

***Rezumat:** Interesul primordial al unui stat este acela de a ființa. Existența lui, însă, este determinată de o serie de considerente interne sau externe lui, iar istoria a stat mărturie apariției și dispariției a numeroase entități statale. Fără a aborda, în prezentul studiu, aspectele legate de rațiunile care stau la baza constituirii unui stat sau de resursele lui de putere și influență, vom reține doar faptul că, în cele mai multe cazuri, elementele care permit existența acestuia sunt cele de ordin istoric, al apartenenței unei populații la un anumit teritoriu sau al altor liante care coagulează componentele unui stat. Toate aceste elemente sunt cuprinse în documentele programatice elaborate de instituțiile publice, funcție de riscurile, vulnerabilitățile, amenințările considerate, atât cele cunoscute, identificate deja, cât și cele potențiale, determinate de posibile evoluții ale mediului internațional de securitate sau de alterări ce pot surveni în cel intern.*

Pentru a exista, atât statele, cât și organizațiile vor tinde să își consolideze poziția prin, de cele mai multe ori, extinderea rolului și atribuțiilor deținute. Astfel, interesul apartenenței la o formă de organizare supra-statală este, dincolo de cel evident economic, militar, cultural etc, acela al promovării legitimității naționale și al impunerii, la o scară mai mare, a rolului sau influenței naționale. Vorbim, așadar, de „actori regionali” atunci când ne referim la state care își asumă o asemenea vocație sau de organizații cu aspirații/responsabilități internaționale, deși aria geografică pe care acestea o acoperă este una strict regională.

Abordarea interesului național reține un aspect de maximă actualitate, în contextul în care Președintele României a promovat, în primul trimestru al acestui an, Strategia Națională de Apărare a Țării, un document major pentru buna funcționare a instituțiilor statului român, căruia îi vor urma, în orizonturi de timp determinate, alte documente precum Carta Albă a Apărării, Strategia Militară, Doctrina Armatei României, etc. Toate aceste documente reprezintă, în fapt, un mecanism al statului de re-evaluare a principalelor coordonate din domeniul securității și apărării, de re-așezare a priorităților, de identificare a anumitor erori în evaluările anterioare sau în mecanismele de implementare a acestora. O corectă identificare și delimitare a conceptelor în plan

* Universitatea Națională de Apărare – București.

** Departamentul pentru Politica de Apărare și Planificare/Ministerul Apărării Naționale – București.

național de către decidenții politici ai României, reprezintă un demers ambițios care va contribui, de ce nu?, la legitimarea țării noastre în plan internațional.

Cuvinte-cheie: interes național, integrare/aderare, cooperare, integrare euroatlantică.

Abstract: *The main interest of a state is that of existing. However, its existence is determined by a series of internal or external reasons and history has witnessed the emergence and disappearance of a great number of state entities. Without approaching in this study the aspects related to the reasons underlying the setting up of a state or its power and influence resources, we will only take into account the fact that, more often than not, the elements allowing its existence are historical, namely the relation between a population and a territory or other links connecting the components of a state. All these elements are comprised in the programmatic documents issued by the public institutions, in keeping with the risks, vulnerabilities and threats taken into consideration, both known, as already identified, and potential, determined by possible evolutions in the international security environment or alterations in the internal one.*

In order to exist, both states and organizations will tend to strengthen their position, more often than not, by extending their role and tasks. Thus, the interest of belonging to a super-state organization form is, beyond the obviously economic, military, cultural etc ones, that of promoting national legitimacy and imposing the national role or influence on a larger scale. Therefore, when referring to states that assume such a vocation or organizations with international aspirations/vocation, we are talking about “regional actors”, though the geographical area they cover is strictly regional.

Approaching the national interest is an extremely current aspect, now that the President of Romania approved in the first term of this year a crucial document for the good functioning of the Romanian state’s institutions, to be continued in due time by other documents such as the White Charter of Defense, the Military Strategy, the Doctrine of the Romanian Armed Forces etc. All these documents represent, in fact, the state’s mechanism of re-evaluating the main co-ordinates as regards security and defense, a re-consideration of priorities, the identification of certain errors in the previous evaluations or the mechanisms for their implementation. A correct identification and delimitation of concepts at a national level by Romania’s political decision-makers is an ambitious project which will contribute – why not? – to the international legitimacy of our country.

Keywords: national interest, integration/joining, cooperation, Euro-Atlantic Integration.

Introducere:

„La mijlocul secolului al XIX-lea, omul de stat britanic lord Palmerson spunea că «marile puteri nu au alianțe veșnice, ci doar interese de durată». Scurt, cinic și cuprinzător.”¹

Abordarea interesului național, în special prin raportarea acestuia la comunitatea euro-atlantică, constituie, în fapt, o invitație la dezbatere. Tema, obiect al numeroase studii de anvergură și o preocupare veche a sociologilor și politologilor, este generoasă, amplă și, prin magnitudinea ei, intimidantă. Interesul național este în strânsă legătură cu alte noțiuni la fel de complexe, precum securitate, stat, cooperare.

Asemeni multor altor concepte vehiculate în sfera social-politică, cel referitor la interesul național, deși relativ ușor de intuit, este dificil de cuprins în cadrul unei definiții. Volatilitatea noțiunii și-ar putea găsi explicația în tocmai utilizarea ei la singular, dându-ne astfel impresia că ar fi vorba de un singur generos, atotcuprinzător „*interes național*”². În fapt, observăm că interesul național are o „*rădăcină/sursă*” intangibilă – ex.: „*România este stat național, suveran și independent, unitar și indivizibil*”³ – din care se ramifică interese subsidiare, bineînțelese inter-conectate și așezate într-un ansamblu armonios, dar care se pot condiționa sau potența reciproc, funcție de împrejurări. „Interesul național” nu se modifică în esența lui, asociată de cele mai multe ori însăși existenței statului, nucleul la care poate fi redus fiind peren sau, în mod sigur, vizând durate suficient de mari de timp. Drept consecință, putem afirma că interesul național nu face obiectul negocierilor⁴, dar traducerea lui în practica politică, precum și posibilele alterări ale mediului de securitate, pot determina modificări ale straturilor succesive care înconjoară nucleul dur al „interesului național” și care constituie, de altfel, „poziția asumată a unui stat”.

Studiul de față va nota anumite repere în conturarea interesului național și în protejarea sau potențarea acestuia prin intermediul organizațiilor de cooperare regională din care facem parte.

¹ Adrian Cioroianu, „*Geopolitica Matrioșkăi. Rusia postsovietică în noua ordine mondială*”, editura Curtea Veche, București, 2009.

² „De regulă vorbim despre „interesul național” numai la singular, ca despre un adevăr unic, indiscutabil și imuabil, stabilit aprioric de o forță aproape supranaturală care l-a revelat „aleșilor” săi” – Adrian Severin, <http://adrianseverin.com/interesul-national-si-interesele-nationale/>

³ Constituția României publicată în monitorul oficial nr. 767 din 31 octombrie 2013.

⁴ <https://bogdanmandru.wordpress.com/relatii-internationale-ce-reprezinta-interesul-national/>

Delimitări ale conceptelor utilizate:

Potrivit Strategiei Naționale de Apărare a Țării (2015)⁵, document programatic care surprinde, la nivelul unui stat, principalele coordonate ale mediului de securitate, interesele naționale de securitate a țării sunt: *„garantarea caracterului național, a suveranității, independenței, unității și indivizibilității statului; apărarea integrității și inalienabilității teritoriale a țării; apărarea și consolidarea democrației constituționale și a statului de drept; protejarea drepturilor și libertăților fundamentale ale tuturor cetățenilor și garantarea siguranței lor; garantarea dreptului la păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității etnice, culturale, lingvistice și religioase a persoanelor aparținând minorităților naționale; valorificarea resurselor și a poziționării geo-strategice ale țării noastre în vederea atingerii nivelului de bunăstare la care cetățenii sunt îndreptățiți; reducerea decalajelor de dezvoltare și reconstrucția marilor sisteme publice; asigurarea ireversibilității apartenenței la sistemul de apărare colectivă transatlantic; consolidarea Uniunii Europene și participarea activă la procesele de integrare în interiorul acesteia”*.

Notăm alăturarea elementelor identificate drept interese naționale de securitate care vizează aspecte ce țin de însăși identitatea statului (teritoriu, populație, infrastructură), de cele care au capacitatea de a le potența (apartenența la sistemul de apărare colectivă transatlantic, participarea activă la procesele de integrare din interiorul Uniunii Europene), respectiv ar putea fi catalogate drept „garanți” ai primelor elemente menționate. Ultimele două interese naționale aparțin, mai degrabă, sferei relațiilor internaționale. În fapt, conceptul în sine de „interes național” poate fi protejat și promovat doar prin referire la sfera relațiilor internaționale, unde statele sunt recunoscute ca actori și definite prin raportarea la elementele care le singularizează: granițe, vecini, suprafață, populație, resurse, etc.

Pentru a putea fi „cuantificat” și astfel tradus în practici politice, interesul național este translatat în obiective naționale de securitate, care ulterior vor face obiectul unor alte documente programatice (Carta Albă a apărării, Doctrina Armatei României, Strategia Militară – la nivel de Minister al Apărării Naționale), unde nu toate sunt de interes public. Acestea transpun în sarcini și obiective punctuale elementele majore stabilite prin intermediul documentelor programatice inițiale sau a programului de guvernare. Astfel, deși, după cum afirmam mai sus, există un nucleu fix al „interesului național”, clasa politică poate decide, funcție de prioritățile anunțate prin intermediul programului de guvernare promovat în cadrul

⁵ Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2015-2019, p. 8, <http://www.presidency.ro/static/Strategia%20Nationala%20de%20Aparare%20a%20Tarii.pdf>

procesului electoral, articularea cu prioritate a anumitor sectoare/domenii: educație și învățământ, apărare, infrastructură, comunicații, sector agricol, industrial, etc.

Considerații asupra nevoii de apartenență. Garanții de securitate

„Astăzi, globalizarea și integrarea regională constituie două procese interdependente caracterizate prin complexitate, pluridimensionalitate și dinamism. Ambele au efecte atât benefice, cât și nedorite pentru statele lumii și cetățenii acestora. În timp ce unele state, de regulă, cele dezvoltate economic și puternice, prin puterea lor militară, politică și demografică, prin resursele lor umane, naturale, financiare și teritoriale însemnate beneficiază din plin de consecințele favorabile ale globalizării și integrării regionale, altele, îndeosebi țările în curs de dezvoltare, ce au o forță economică, militară, demografică și resurse naturale relativ modeste, cunosc efectele nedorite ale celor două procese. Fiecare dintre aceste state acționează diferit în direcția atingerii intereselor naționale. Astfel, statele în dezvoltare caută să se integreze în diferite organizații economice, politico-economice, politico-militare regionale în speranța că vor limita consecințele negative ale globalizării, prezervându-și și promovându-și interesele naționale.”⁶

În măsura în care securitatea națională este definită drept „starea de legalitate, de echilibru și de stabilitate socială, economică și politică necesară existenței și dezvoltării statului român ca stat suveran, unitar, independent și indivizibil, menținerii ordinii de drept precum și climatului de exercitare neîngrădită a drepturilor, libertăților și îndatoririlor fundamentale ale cetățenilor, potrivit principiilor și normelor democratice statornicite prin Constituție”⁷, iar interesul național ar putea fi rezumat la „necesitatea de supraviețuire a statului”⁸, atunci rezultă că interesul național vizează menținerea „stării de legalitate, de echilibru și de stabilitate socială, economică și politică”. Aflat, astfel, în strânsă legătură cu „existența și dezvoltarea” statului, interesul național ar trebui să reflecte modificări majore ale echilibrului în care statul respectiv ființează, respectiv alterarea mediului internațional de securitate (ex. acțiunile F. Ruse în Ucraina) sau o ruptură puternică a contextului intern (ex. o calamitate naturală sau atentatele teroriste din 11 septembrie 2001).

⁶ „Interesele naționale și folosirea instrumentelor de putere națională pentru promovarea și apărarea acestora. Cazul României”, dr. Petre Duțu, Cristina Bogzeanu, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2010.

⁷ Legea nr. 51/1991 privind securitatea națională a României

⁸ „Interesele naționale și folosirea instrumentelor de putere națională pentru promovarea și apărarea acestora. Cazul României”, dr. Petre Duțu, Cristina Bogzeanu, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2010.

Pentru protejarea „stării de legalitate, de echilibru și de stabilitate”, statul va tinde, inevitabil, să se alătore altor state care promovează interese apropiate celor deja identificate în plan național, condiționate, așadar, de factori relativ similari și situate în proximitate. Aparent însă, interesul de a aparține unei organizații regionale sau internaționale de cooperare diferă de la un stat la altul, așa cum interesul organizației poate fi modificat de-a lungul timpului. Practica politică, cea care, în final, rămâne măsura tuturor lucrurilor, a demonstrat că Organizația Tratatului Atlanticului de Nord s-a constituit ca răspuns la o amenințare statală pentru ca, ulterior căderii Zidului Berlinului, rațiunea sa de a fi să sufere adaptări succesive. Astfel, în anumite cazuri, existența în sine a unei organizații devine un interes (din rațiuni care țin de dificultatea aducerii la un numitor comun a mai multor state, de existența unor acorduri, a unor mecanisme și a unui întreg aparat de finanțare, etc), după cum a fost cazul de succes al NATO, organizație care își probează și în prezent numeroase motive pentru care ar trebui să continue să existe sau cazul nu la fel de fericit al Uniunii Europene Occidentale, organizație constituită în 1948 și dizolvată, prin intermediul unei declarații comune a statelor membre⁹, în 2010.

Recunoașterea și, în consecință, constituirea unui stat (ex.: Sudanul de Sud), sau decizia de protejare, în comun, a unor interese identificate și crearea a unei organizații (ex.: formarea Uniunii Europene), reprezintă procese anevoioase, îndelungi, astfel încât disoluția acestora, odată constituite, este în egală măsură dificilă.

Am afirmat anterior că, aparent, statele ar avea interese diferite în participarea la o organizație sau alta. Prin aceasta, autorii nu contestă faptul că în interiorul oricărei organizații (după cum se poate afirma și despre un stat) nu ar exista și alte rațiuni decât cele ale protejării dreptului sau nevoii de existență, dar apreciem că acesta din urmă este cel mai important. Evident, toate celelalte interese sau beneficii, inclusiv cele de ordin economic, derivă din nevoia primară de a exista și de a-și consolida aceasta. Dacă, spre exemplu, la nivelul anului 1951, Franța, Germania de Vest, Belgia, Italia, Olanda și Luxemburg, au decis să semneze Tratatul de la Paris, pentru a partaja, în fapt, resursele de oțel și cărbune deținute, statele care s-au alăturat ulterior comunităților/organizațiilor de cooperare europeană, până la constituirea, în 1992, a Uniunii Europene propriu-zise și chiar dincolo de acest moment, au avut interese diferite, toate însă mizând pe un singur aspect comun: existența.

⁹ „Uniunea Europei Occidentale, dizolvată oficial”, 1 aprilie 2010, http://arhiva.euractiv.ro/uniunea-europeana/articles/displayArticle/articleID_19814/Uniunea-Europei-Occidentale-dizolvata-oficial.html

Conceptul de securitate, ca și garant al existenței unui stat, vizează mai multe paliere și poate fi influențat, nu încapă nicio îndoială în actualul mediu de securitate, de o serie de factori provenind din domeniul industrial, economic, de mediu sau cultural. De altfel, conceptul de „securitate extinsă” vizează tocmai această interdependență între diferite segmente aparent distincte din interiorul unui organism statal, oricare dintre acestea având capacitatea de a produce daune majore securității unui stat. *„Securitatea nu mai poate fi analizată în termeni de alegere politică, de capabilități și intenții ale unui stat, ci vulnerabilitățile, riscurile, pericolele și amenințările la adresa securității au căpătat acum o semnificație sistemică. De exemplu, restrângerea definiției securității la conceptele de integritate teritorială sau de interese naționale determină excluderea din analiză a amenințărilor de natură socială la adresa societății interne sau internaționale. Redefinirea securității astfel încât să includă și dimensiunea economică, ca un element separat și cu importanță egală, este concomitentă cu preocuparea de a identifica și celelalte dimensiuni ale unei noi agende de securitate (politici macroeconomice, factori de natură culturală și de natură politică, mediu etc.).”*¹⁰ De altfel, fără a divaga prea mult de la tema principală a studiului de față, menționăm doar că tocmai această versatilitate a conceptului de securitate, maximizată de interconexiunile specifice realităților curente, constituie condițiile necesare apariției și promovării amenințărilor hibride, care profită de vulnerabilitățile mediului actual. De notat, totodată, că vulnerabilitățile se referă, de cele mai multe ori, la deficiențe care pornesc din interiorul unui sistem, iar pentru adversarii acestuia o simplă observare a momentelor apariției acestor vulnerabilități permite distrugerea sistemului din interior, fără nici măcar a avea capacitatea de a identifica, până la un anumit punct, inamicul¹¹.

Un argument suplimentar pentru „gruparea” sau „asocierea” statelor care au interese similare, și care, prin cedarea, la nivelul organizației, a unor „privilegii” care țin de sfera internă de organizare și funcționare a statului, primesc în schimb

¹⁰ Alexandra Sarcinschi, *„Elemente noi în studiul securității naționale și internaționale”*, Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2005.

¹¹ „în concepția Școlii de la Copenhaga, amenințările se pot manifesta într-o varietate de contexte politice sau domenii ale vieții: politic, economic, militar, cultural, demografic, ecologic etc. În opinia specialiștilor danezi, studiile de securitate ar trebui să fie centrate pe identificarea, localizarea și evaluarea celor mai importante măsuri de „securizare” inițiate de actorii principali ai vieții sociale. Ei ilustrează acest cadru de analiză prin aplicarea sa atât în domeniul militar, cât și în cele non-militare ale securității, iar rezultatul constă într-o „hartă” a problemelor contemporane ale securității, fiecare fiind identificată în funcție de patru variabile: caracteristica spațială (local, regional, global), localizarea sectorială (militar, politic, economic, cultural, ecologic), identitatea principalului actor (state, actori societali, organizații internaționale) și natura obiectului de referință (state, națiuni, principii, mediul înconjurător).”, ibidem.

nu doar garanții suplimentare de securitate, ci și posibilitatea accesării unor abordări diferite a unor problematici relativ similare. Toate organizațiile internaționale care operează în domeniul securității sau al relațiilor internaționale au mecanisme de consultare în domenii variate, prin intermediul cărora sunt realizate schimburi de informații, elaborate și prezentate evaluări ce vizează diferite zone de interes, etc.

Protejarea intereselor naționale ar putea fi realizată prin promovarea, la scară regională, a intereselor naționale și asumarea unui rol de lider regional, respectiv prin identificarea acelei comunități care împărtășește valorile sau interesele comune. Mediul de securitate actual dovedește că ocuparea unor noi teritorii sau contestarea validității unor acorduri internaționale nu mai necesită recurgerea la forțele armate. Afirmarea unui stat sau protejarea, respectiv promovarea intereselor sale, are „nevoie de o rețea de aranjamente regionale de securitate colectivă. Atât ONU, cât și NATO, UE și OSCE sunt instituții partizane unui astfel de tip de securitate. Securitatea colectivă are la bază premisa conform căreia amenințările pot apare din interior, nu neapărat din exterior, iar evitarea pericolului este cel puțin la fel de critică precum răspunsul la amenințări cu capacitățile proprii. Aranjamentele de securitate colectivă includ, nu exclud, sursele potențiale de pace, stabilitate și bunăstare a participanților. Statele cu forțele lor armate și alianțele pentru apărare comună pot coexista cu variantele de securitate colectivă. Opiniile majorității sunt centrate pe ideea că investirea în mecanisme colective non-statale de restabilire și menținere a securității va crea parteneri puternici pentru state și alianțe, în această perioadă de căutări pentru securitatea post-hegemonică”¹².

Concluzii

„James Rosenau studiază evoluția mediului internațional de securitate, înainte și după Războiul Rece, prin prisma aceleiași teorii a complexității. Principala concluzie este că, după Războiul Rece, se naște o nouă epocă, o epocă a multiplelor contradicții: sistemul internațional este mai puțin dominant, dar mai puternic; statele se transformă, dar nu dispar; suveranitatea statului este erodată, dar puternic valorizată; granițele nu permit trecerea intrușilor, dar sunt caracterizate de un grad crescut de porozitate etc. Din analiza acestor contradicții rezultă o serie de interogații complexe: Cum poate fi evaluată o lume caracterizată de ambiguitate? Cum poate fi studiat un spațiu politic aflat într-o continuă transformare, în care, simultan, unele dimensiuni se erodează, iar altele se întăresc? Cum pot fi reconceptualizate politicile de securitate națională, astfel încât să includă noțiuni diferite, precum identitate, afiliație și teritorialitate?

¹² Alexandra Sarcinschi, *op. cit.*, p. 21.

Rosenau afirmă că limpezimea unor asemenea întrebări, dar și incertitudinea pe care o generează, întăresc convingerea că suntem adânc implicați într-un proces de transformare epocală, proces susținut de o nouă viziune asupra lumii și, implicit, asupra mediului de securitate. În miezul acestei viziuni se află convingerea că ordinea care caracterizează familiile, comunitățile, țările și sistemul global, se bazează pe contradicții, ambiguități și incertitudini.¹³

Este evident că mediul internațional suferă mutații semnificative. Actorii își disimulează identitatea, utilizează instrumente vechi cărora le dau noi întrebuințări pentru a obține alte rezultate decât cele intenționate inițial, iar elemente constituente ale relațiilor internaționale (precum acorduri internaționale) sunt în prezent contestate. O nouă ordine mondială, care transformă în avantaje efectele globalizării este în curs de conturare, iar favoriții scenei internaționale de ieri nu vor fi neapărat și cei ai dispunerii de mâine.

În acest proces de transformare, resimțit atât în planul doctrinar (apar noi concepte, noi strategii), cât și în cel tehnologic sau fizic (sunt trasate noi granițe, există o tendință evidentă de fragmentare a unor state în vreme ce altele /F. Rusă/ își extinde teritoriul) vulnerabilitățile statelor slabe sunt exploatate pentru a adânci deficiențele acestora și, prin contrast, a întări pe cele puternice.

Corecta identificare și definire a interesului național, precum și stabilirea celor mai bune mijloace pentru protejarea acestuia este, în consecință, extrem de importantă pentru orice stat. În proces trebuie implicate toate instituțiile care dețin responsabilități în domeniul securității și apărării, cărora le va reveni, ulterior, menirea de a implementa deciziile asumate la nivel central.

BIBLIOGRAFIE

- *** Strategia Națională de Apărare și Securitate, <http://www.presidency.ro/static/Strategia%20Nationala%20de%20Apărare%20a%20Tarii.pdf>
- *** Constituția României publicată în monitorul oficial nr. 767 din 31 octombrie 2013 http://www.ucv.ro/pdf/site/constitutia_romaniei.pdf
- *** Legea nr. 51/1991 privind securitatea națională a României.
- SARCINSCHI A. (2005) *Elemente noi în studiul securității naționale și internaționale*, Editura Universității Naționale de Apărare, București, http://cssas.unap.ro/ro/pdf_studii/elemente_noi_in_studiul_securitatii_nationale.pdf.

¹³ Ibidem.

- MOȘTOFLEI C, POPA V. (2008) *Rolul UE în asigurarea securității globale*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, http://cssas.unap.ro/ro/pdf_studii/rolul_eu_in_asigurarea_securitatii_globale.pdf
- DUȚU P., BOGZEANU C., (2010) *Interesele naționale și folosirea instrumentelor de putere națională pentru promovarea și apărarea acestora. Cazul României*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, http://cssas.unap.ro/ro/pdf_studii/interesele_nationale_si_folosirea_instrumentelor_de_putere_nationala_pentru_promovarea_si_apararea_acestora.pdf
- CIOROIANU A. (2009) – *Geopolitica Matrioșkăi. Rusia postsovietică în noua ordine mondială*, editura Curtea Veche, București.
<http://adrianseverin.com/interesul-national-si-interesele-nationale/>
<https://bogdanmandru.wordpress.com/relatii-internationale-ce-reprezinta-interesul-national/>
- „Uniunea Europei Occidentale, dizolvată oficial”, 1 aprilie 2010, http://arhiva.euractiv.ro/uniunea-europeana/articles|display=Article/articleID_19814/Uniunea-Europei-Occidentale-dizolvata-oficial.html

CAUZE STRATEGICE ȘI IMPLICAȚII JURIDICE ALE ACTUALEI CRIZE A REFUGIAȚILOR DIN EUROPA

STRATEGIC CAUSES AND LEGAL IMPLICATIONS OF THE PRESENT EUROPEAN REFUGEE CRISES

*dr. Mihai-Ștefan DINU*¹

Rezumat: *Articolul se concentrează pe identificarea cauzelor majore ce au generat actuala criză a refugiaților din Europa, cauze ce au ca sursă primară transformările de politică internă în state ale regiunii Orientului Apropiat și Mijlociu și Africa de Nord, acestea conducând la schimbări strategice în regiune. Schimbările de regim, apariția unor noi actori locali ce au căpătat amploare regională, modificarea nivelului de influență a foștilor competitori strategici ai Războiului Rece, au cauzat în opinia noastră exodul de populație cu care se confruntă Europa în aceste zile. Vor fi analizate implicațiile juridice la nivelul dreptului internațional privind situația unor noi actori pe scena regională și internațională, dar și la nivel național prin prisma conținutului Strategiei Naționale de Apărare.*

Cuvinte-cheie: *criza refugiaților, terorism, relații internaționale, sfere de influență, Orientului Apropiat și Mijlociu și Africa de Nord.*

Abstract: *This paper focuses on identifying the major causes that generated the current refugee crisis in Europe, causes whose primary source are political internal transformations in the countries of Middle East and North Africa region, which have led to strategic changes in the region. Regime change, the emergence of new local actors who have become regionally widespread, the different influence of former Cold War strategic competitors caused in our opinion the exodus of population that Europe is facing these days. Legal implications will be explored at the international law level on the status of new regional and international actors, but also at national level through the content of National Defense Strategy.*

Keywords: *refugee crisis, terrorism, international relations, areas of influence, Middle East and North Africa region.*

¹ Cercetător științific gr. II, în cadrul Facultății de Securitate și Apărare a Universității Naționale de Apărare „Carol I”

1. Introducere

De o perioadă relativ scurtă de timp, Europa se confruntă cu un val masiv de refugiați. Sursa acestui val migraționist a fost identificată deja ca fiind regiunea Orientului Apropiat și Mijlociu și Africii de Nord, în special state precum Siria și Irak. Exodul de populație dinspre aceste state înspre Europa, are cauze ale căror origini le putem identifica cronologic imediat după izbucnirea mișcărilor cunoscute sub numele generic de Primăvara Arabă, mișcări ce au favorizat apariția unor grupări fundamentalist extremiste, unele declarat teroriste, sau extinderea teritorială a altora deja cunoscute, așa cum este cazul Al Qaeda.

Situația tensionată din Siria, dese înlocuiri ale puterii în Egipt, intensificarea elementelor insurgente în Irak, au condus la apariția unui actor nou, puternic, în special în Siria și Irak.

De aceea analiza noastră se va axa în continuare în jurul următoarelor repere:

- Apariția situației conflictuale din Siria
- Dezvoltarea mișcării teroriste pe care o cunoaștem astăzi sub titulatura ISIS
- Implicații juridice internaționale ale apariției și dezvoltării ISIS

Aceste repere vor fi dezvoltate în continuare în cele patru secțiuni ale acestui articol.

2. Apariția situației conflictuale din Siria

În opinia noastră situația prezentă a Siriei a fost cauzată de propagarea revoltelor populare din Tunisia și Egipt către celelalte state arabe din regiune. Liban, Yemen, Bahrein, sunt alte câteva exemple ale unor state în care revoltele populare s-au declanșat și desfășurat. În nici unul dintre acestea, însă, consecințele nu au fost atât de dramatice.

Limitate inițial la câteva orașe, violențele s-au extins, însă nu generalizat, ci punctiform, în jurul unor localități mai importante cum ar fi Damasc și Alep. Deși inițial forțele guvernamentale păreau a controla situația, în timp, acestea și-au pierdut în mod gradual controlul asupra entităților teritoriale, odată cu abilitatea de a răspunde cu tact provocărilor opoziției. La rândul lor, forțele opoziției au acționat inițial dezorganizat, dar capacitatea de rezistență și schimbarea frecvență a tacticilor au împiedicat accesul forțelor guvernamentale în unele regiuni, făcând astfel posibilă desfășurarea unor atacuri cu bombe la scară largă în așezări urbane importante precum Alep, Damasc, Homs, în unele dintre acestea pierzându-și viața figuri cheie ale guvernului sirian. Succesul reputat de forțele rebele în luptele cu forțele guvernamentale a condus la extinderea zonelor de conflict, astfel că în iulie 2012, zonele cuprinse de lupte acopereau aproape toată partea de est a Siriei (figura nr. 1)

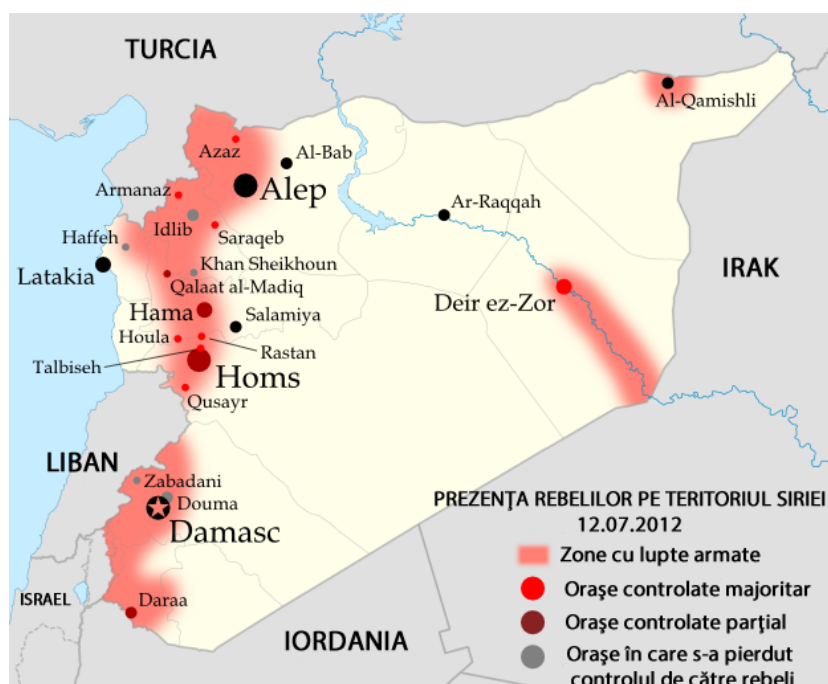

Figura nr. 1. Extinderea grupurilor rebele în principalele orașe din Siria²

În timp, de-a lungul primilor doi ani de conflict deschis, grupurilor extremiste violente, locale li s-au alăturat luptători străini. În acest sens, la începutul anului 2012 oficiali americani declarau că situația din Siria a creat ocazia pentru elemente teroriste aparținând Al-Qaeda de a se infiltra în rândurile rebelilor și de a coordona atacuri.

La începutul anului 2013, forțele rebele continuau să se deplaseze către sud-est de Aleppo, ocupând orașe precum Al-Thawra, Raqqah.

În nord-estul țării, situația se prezenta ceva mai complicat, în scenă apărând și grupuri ale milițiilor kurde care au ocupat orașul Ramilan (figura nr. 2).

² ***, *Syrian Uprising: Map Update 5*, www.polgeonow.com/2012/07/syria-uprising-map-update-5.html

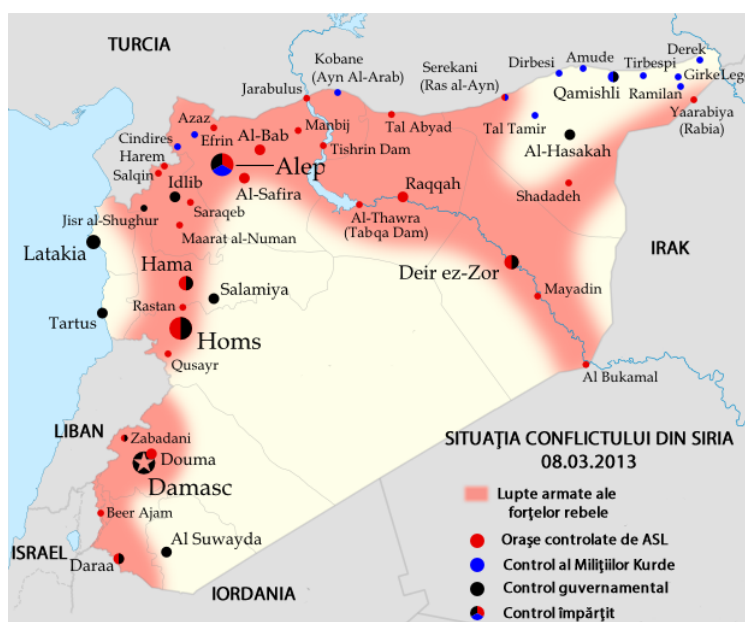

Figura nr. 2. Situația din anul 2013 a conflictului din Siria³

Grupurilor combatante principale cum ar fi forțele guvernamentale sau cele rebele (reunite acum sub numele de Armata Siriană Liberă - ASL) li s-au alăturat pe frontul de luptă grupuri militante precum Jabhat al-Nusra, cunoscut și drept Al-Nusra Front. Acest grup era aliat al Armatei Siriene Libere, și se presupune că a avut un rol important în luptele pentru ocuparea localităților Al-Safira și Shadadeh, succesul datorându-se în mod special luptătorilor străini, foarte bine instruiți, proveniți din țări precum Libia, Irak sau Arabia Saudită⁴.

Având în vedere evoluția conflictului în acești primi doi ani de zile era de așteptat ca situația internă a Siriei să degenereze pe viitor, iar implicarea în lupte a luptătorilor străini să conducă la coagularea unei grupări care să le ofere acestora un stindard comun sub care să lupte.

3. Dezvoltarea grupării teroriste ISIS

Așa cum afirmam într-un alt articol, încă de la începutul secolului XXI s-a putut observa tendința de manifestare a rivalității strategice fundamentate pe criterii

³ ***, Syrian Uprising: Map Update 5, www.polgeonow.com/2012/07/syria-uprising-map-update-5.html

⁴ ***, Syria Uprising Map: March 2013, www.polgeonow.com/2013/03/syria-uprising-map-march-2013-9.html

religioase, semnale existând chiar înainte de momentul 11 septembrie 2001, din SUA, prin promovarea și dezbaterăa unor lucrări precum *Ciocnirea Civilizațiilor* a lui Samuel Huntington, lucrări care, în fapt, preiau idei mai vechi, creând impresia că folosesc construcției unei politici statale externe, regionale, continentale sau globale. Astfel, chiar dacă Războiul Contra Terorismului s-a dorit a fi, cel puțin la nivel declarativ, unul împotriva elementelor radicale islamiste, prin generalizare și diseminare agresivă prin intermediul canalelor media, acesta a fost perceput, în mod particular în lumea islamică, drept un război al Occidentului creștin împotriva Islamului. Această percepție a ajutat la formarea unui curent, nu neapărat localizat strict la nivelul lumii islamice, ci chiar și în Occident, curent care promovează atât apărarea valorilor materiale și spirituale islamice în fața unui Occident perceput ca *satanic* și invadator, cât și atacarea Occidentului și extinderea influenței⁵ religiei musulmane în fieful Occidental creștin.

În acest context, putem considera că au fost create condițiile apariției și manifestării unui tip special de rivalitate strategică, ce se manifestă în cadrul unui spațiu geografic extins și având caracter non-statal/multistatal între Occident și Islam.

Caracterul complex al acestui tip de rivalitate strategică reiese din natura la fel de complexă a părților angajate. Mișcările și organizațiile fundamentaliste și/sau teroriste, își desfășoară activitatea pe teritoriul a numeroase state, având adepți cetățeni aparținând mai multor state, state aflate pe continente diferite: Asia, Africa etc.

Spre diferență de rivalitatea strategică de tip statal, în acest caz avem de-a face cu cetățeni ai unor grupuri de state sau declarativ, cum este cazul Statului Islamic, cu o organizație extinsă pe teritoriul mai multor state (Siria, Irak, figura nr.3), legați de stindardul identitar, cultural-religios al Islamului și al militantismului politic de tip islamist.

⁵ Vezi comunicatele diseminate în media de către gruparea fundamentalistă Statul Islamic.

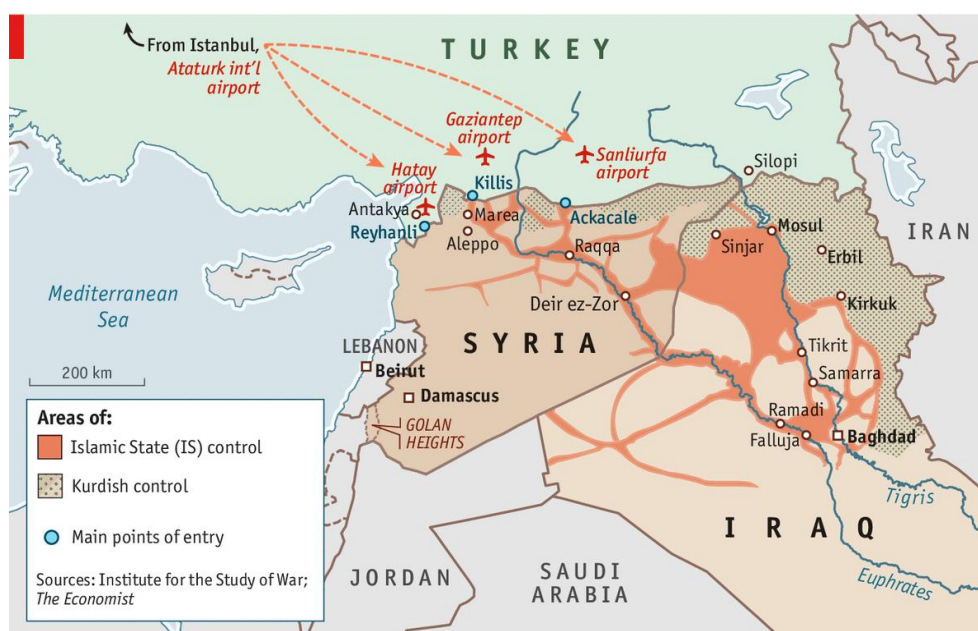

Figura nr. 3. Regiuni controlate de către ISIS pe teritoriul a două state independente: Siria și Irak⁶

Prin urmare, analiza părților angajate în conflict devine una complicată, cu atât mai mult cu cât, de obicei, afinităților de ordin religios le sunt atașate criterii de vecinătate geografică, așa cum se întâmplă în cazul regiunilor precum Africa de Nord, Orientul Apropiat și Mijlociu, Asia Centrală de Sud și de Est (Afganistan, Pakistan, Indonezia).

4. Implicații juridice internaționale ale apariției și dezvoltării ISIS

Apariția statului islamic aduce în discuție o serie de provocări, în domeniul cum ar fi studiile de conflict sau terorismul, dar și în ceea ce privește elemente fundamentale de drept internațional.

Din momentul declarării Statului Islamic la 29 iunie 2014 drept califat⁷ la nivel mondial și descoperirea unei serii de documente interne ale conducerii Statului Islamic⁸, luând de asemenea în considerare reacția comunității

⁶www.economist.com/news/middle-east-and-africa/21614226-why-and-how-westerners-go-fight-syria-and-iraq-it-aint-half-hot-here-mum?fsrc=scn/tw/te/pe/ed/itaintshalfhothoremum

⁷<http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/isis-declares-new-islamic-state-in-middle-east-with-abu-bakr-albaghdadi-as-emir-removing-iraq-and-syria-from-its-name-9571374.html>

⁸www.spiegel.de/international/world/islamic-state-files-show-structure-of-islamist-terror-group-a-1029274.html

internaționale cu privire la încălcările drepturilor omului⁹ comise de către Statul Islamic, putem ajung la concluzia ca suntem martorii unei situații noi și sensibile în domeniul juridic internațional.

După cum știm, doctrina constituțională occidentală a formulat o serie de trei elemente constitutive ale statului, elemente caracterizate de unitate organică. Existența acestor trei elemente este afirmată în documente precum *Convenția de la Montevideo privind drepturile și îndatoririle statelor*, semnată în 1933 în cadrul celei de a șaptea Conferințe Internaționale a Statelor Americane, care a codificat teoria declarării stărilor de război, ca parte a dreptului internațional cutumiar. Textul Convenției prevedea că statul, ca subiect de drept internațional, trebuie să îndeplinească o serie de condiții în ceea ce privește conținutul și structura sa¹⁰:

- populație permanentă;
- un teritoriu determinat;
- un guvern;
- capacitatea de a intra în relații cu alte state.

De asemenea, în calitate de subiect de drept internațional sunt recunoscute mișcările de eliberare națională care îndeplinesc o serie de criterii¹¹, precum:

- conducere reprezentativă cu capacitate de autoritate efectivă în cadrul unui teritoriu;
- existența unui teritoriu eliberat;
- forțe armate organizate ce au potențialul de a duce la capăt lupta de eliberare.

De la descoperirea de documente secrete interne în casa unui lider decedat al ISIS, Samir Abd Muhammad al-Khlifawi (fost ofițer de informații irakian în Armata lui Saddam, cunoscut sub numele de Haji Bakr), în ianuarie 2014, s-a dovedit că, din 2010, se construia o strategie pentru statul islamic și a structurilor sale interne (figura nr.4).

⁹ <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=14984&LangID=E>

¹⁰ Stelian Scăunaș, *Drept internațional public*, Editura C. H. Beck, București, 2002, p. 83.

¹¹ Raluca-Miga Beșteliu, *Drept internațional. Introducerea în dreptul internațional public*, Editura ALL Beck, București, 1998, pp. 133-136.

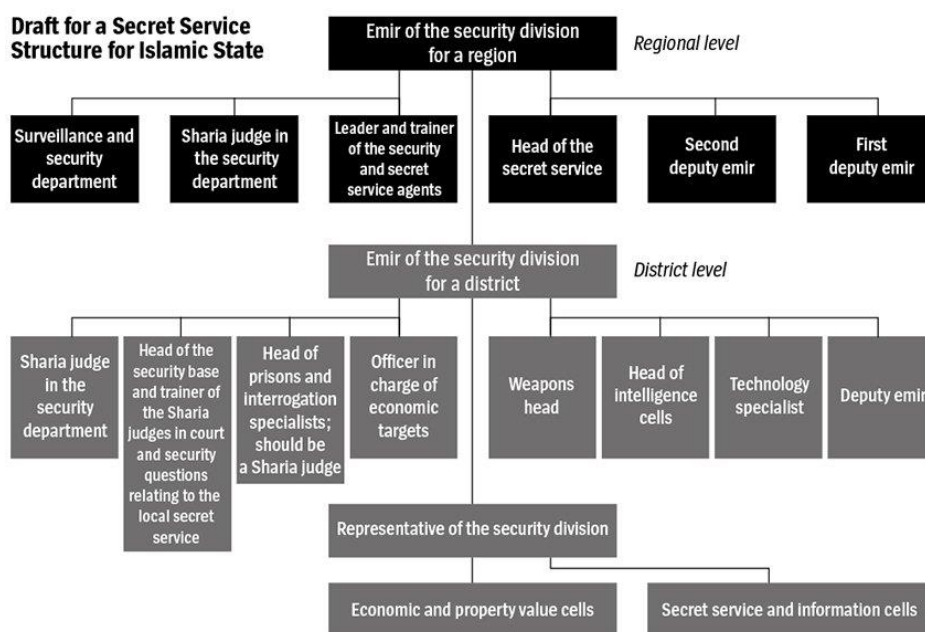

Figura nr. 4. Schiță în limba engleză după notițele lui Haji Bakr¹²

Din moment ce aceste documente indică existența unei structuri ierarhice centralizate, alături de o forță armată, putem concluziona că ar putea exista premisele pentru o strategie ale cărei obiective au ca scop recunoașterea Statului Islamic drept mișcare de eliberare națională.

Concluzii

Așadar, putem observa o scenă regională în transformare, apariția unor noi actori ale căror acțiuni ar putea schimba modul de abordare a relațiilor internaționale, deci și modul de abordare a actualei crize a refugiaților din Europa.

Rolul României poate fi unul proactiv, cu atât mai mult cu cât conținutul noii strategii de apărare¹³ a administrației de la București acordă o importanță deosebită (considerând aici și frecvența ridicată cu care sunt menționate în text) următoarelor aspecte:

¹²www.spiegel.de/international/world/islamic-state-files-show-structure-of-islamist-terror-group-a-1029274.html

¹³ *** *Strategia națională de apărare a țării pentru perioada 2015-2019 - O Românie puternică în Europa și în lume*, Administrația prezidențială, București, 2015, p.5.

- demnitatea umană, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul, egalitatea în fața legii (VALORI)
- protejarea drepturilor și libertăților fundamentale ale tuturor cetățenilor și garantarea siguranței lor (INTERESE NAȚIONALE DE SECURITATE)
- promovarea și asigurarea exercitării neîngrădite a drepturilor și libertăților fundamentale (OBIECTIVE NAȚIONALE DE SECURITATE)
- dimensiunea de informații, contrainformații și de securitate (DIRECȚIE DE ACȚIUNE ȘI PRINCIPALĂ MODALITATE DE ASIGURARE A SECURITĂȚII NAȚIONALE)

BIBLIOGRAFIE

- *** *Strategia națională de apărare a țării pentru perioada 2015-2019* - O Românie puternică în Europa și în lume, Administrația prezidențială, București, 2015.
- BEȘTELIU Raluca-Miga, *Drept internațional. Introducerea în dreptul internațional public*, Editura ALL Beck, București, 1998.
- KEILBERTH Mirco, VON MITTELSTAEDT Juliane, REUTER Christoph, The 'Caliphate's' Colonies: Islamic State's Gradual Expansion into North Africa, in *Der Spiegel* No. 47/2014, 17 nov. 2014, at <http://www.spiegel.de/international/world/islamic-state-expanding-into-north-africa-a-1003525.html>
- SCĂUNAȘ Stelian, *Drept internațional public*, Editura C. H. Beck, București, 2002, William Thompson, Identifying rivals and rivalries in world politics, *International Studies Quarterly*, vol 45, nr.4 , 2001.
- THOMPSON William, *Principal rivalries*, *Journal of Conflict Resolution*, vol. 39, nr 2, iunie 1995.
- www.spiegel.de/international/world/islamic-state-files-show-structure-of-islamist-terror-group-a-1029274.html
- www.washingtonpost.com/world/foreign-fighters-flow-to-syria/2014/10/11/3d2549fa-5195-11e4-8c24-487e92bc997b_graphic.html
- <http://knowmore.washingtonpost.com/2015/01/27/more-than-20000-foreign-fighters-have-joined-isis/>

<http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/isis-declares-new-islamic-state-in-middle-east-with-abu-bakr-albaghdadi-as-emir-removing-iraq-and-syria-from-its-name-9571374.html>

<http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=14984&LangID=E>

CALITATE ȘI EFICIENȚA PENTRU O „ȘCOALĂ SĂNĂTOASĂ”

QUALITY AND EFFICIENCY FOR „HEALTHY EDUCATION”

*General de brigadă (r) prof. univ. dr. Viorel BUȚA**
*Mihaela Iorga***

Rezumat: *Cultura calității, ca o problemă a culturii instituționale interne, este privită ca o prioritate atât pentru dezvoltarea instituțiilor de învățământ preuniversitar cât și universitar.*

Cuvinte-cheie: *calitate, eficiență, calitatea educației, managementul calității.*

Abstract: *The culture of quality, as a problem of internal institutional culture, is regarded as a priority for the development of both pre-university and university education institutions.*

Keywords: *quality, efficiency, education quality, quality management.*

Asigurarea calității educației este realizată printr-un ansamblu de acțiuni de dezvoltare a capacității instituționale de elaborare, planificare și implementare de programe de studiu, prin care se formează încrederea beneficiarilor că organizația furnizoare de educație satisface standardele de calitate. Asigurarea calității exprimă capacitatea unei organizații furnizoare de servicii educaționale de a oferi programe de educație, în conformitate cu standardele anunțate. Ea este astfel promovată încât să conducă la îmbunătățirea continuă a calității educației.

Datoria oricărei instituții din sistemul național de învățământ, indiferent de tip, nivel și formă de organizare a activității, este de a asigura predarea, învățarea și cercetarea de calitate, dar și descoperirea și promovarea indivizilor de mare valoare.

Evaluarea calității educației se face pe baza „valorii adăugate”, adică în funcție de ceea ce instituția de învățământ, educația adaugă la „zestrea” de cunoaștere, deprinderi, atitudini, aptitudini, competențe generale existente deja la

* *Universitatea Națională de Apărare - București;*

** *Grădinița „Dumbrava minunilor”, București, str. Apusului, nr. 71-73.*

nivelul indivizilor, grupurilor și comunităților. Instituțiile de învățământ sunt foarte diferite în privința premiselor și resurselor puse în joc și la eforturi egale se pot obține rezultate foarte diferite. Ca urmare, calitatea se poate obține și în instituții care acționează în condiții grele iar efortul depus și rezultatele obținute trebuie recunoscute și recompensate.

Pornind de la afirmația – „*Calitatea nu este niciodată un accident, este întotdeauna rezultatul unui efort de inteligență.*”¹ (John Ruskin) – suntem de părere că acest concept presupune eforturi susținute, coerente, bine gândite la nivelul organizației de învățământ. Este important ca membrii organizației să înțeleagă, să accepte și să conștientizeze acest aspect pentru a se putea implica activ în acțiunea complexă de asigurare a calității. Cercetările în privința calității, în general, și a calității educației, în special, au dus la constatarea că oamenii percep diferit calitatea.

Conceptul de calitate are o puternică încărcătură culturală, fiind dependent de valorile promovate de indivizi, grupuri și la nivelul societății în ansamblu. Calitatea educației este definită, promovată, asigurată și evaluată pe baza valorilor exprimate la nivelul social, al sistemului de învățământ, al instituțiilor de învățământ și al comunității.

Calitatea reprezintă nivelul de satisfacție pe care îl oferă eficacitatea ofertei educaționale din domeniul învățământului și formării profesionale, stabilit prin atingerea unor standarde cerute și al unor rezultate excelente care sunt solicitate și la care contribuie participanții la procesul de învățare și ceilalți factori interesați.

Pentru a dezvolta și a ne dezvolta trebuie să clarificăm, la nivelul unității de învățământ, ceea ce este bine, valoros, util pentru noi și pentru copiii noștri, ce înseamnă, pentru noi o „școală/facultate bună”, un „profesor bun” și un „elev/student bun”. Numai după aceea putem decide cum anume instituția de învățământ poate deveni mai bună, ce trebuie făcut pentru ca profesorii să fie mai buni, în așa fel încât și elevii/studentii noștri să obțină rezultate superioare, să fie mai mulțumiți, mai adaptați, mai eficienți în viața socială și profesională (acesta fiind scopul ultim al oricărui sistem de calitate în educație). Calitatea educației oferite și, implicit, încrederea beneficiarilor, se asigură prin obținerea rezultatelor stabilite prin aplicarea normativelor și respectarea standardelor în vigoare. Definiția calității din Legea calității educației reflectă o dualitate (obiectiv-subiectiv) a conceptului: „*Calitatea educației este ansamblul de caracteristici ale unui program de studiu și ale furnizorului acestuia, prin care sunt îndeplinite așteptările beneficiarilor, precum și standardele de calitate*”².

¹ <http://cuvintelecelebre.ro/subiecte/inteligenta/>

² <http://www.usamvcluj.ro/index.php/asigurarea-calitatii-si-resursa-umana>

Pentru a asigura calitatea și, implicit, încrederea beneficiarilor, principiile calității trebuie formulate în mod explicit, întrucât ele orientează managementul concret al calității (atât în privința respectării standardelor cât și referitor la îndeplinirea și chiar depășirea așteptărilor beneficiarilor). Aceste principii sunt formulate pornind de la valorile fundamentale asumate la nivel de sistem de învățământ și care, implicit, trebuie să facă parte din cultura organizațională a fiecărei unități de învățământ.

În asigurarea calității educației sunt avute în vedere trei domenii fundamentale de organizare și funcționare. Criteriile, standardele și indicatorii de performanță trebuie să fie astfel formulați încât accentual să nu fie pus numai pe conformarea unei organizații la un set predeterminat sau predefinit de condiții cantitative și calitative, ci și pe angajarea deliberată, voluntară și pro-activă a instituției pentru realizarea anumitor performanțe demonstrabile prin rezultate efective. Aceste domenii sunt: capacitatea instituțională care rezultă din organizarea internă și infrastructura disponibilă pentru a îndeplini obiectivele programelor educaționale; eficacitatea educațională care constă în mobilizarea de resurse umane și financiare, cu scopul de a determina elevii să obțină rezultate cât mai bune în învățare; managementul calității care rezultă din structurile, practicile și procesele prin care se asigură în instituție îmbunătățirea continuă a serviciilor educaționale.

Controlul calității include activitățile operaționale desfășurate pentru îndeplinirea cerințelor de calitate prin reglementarea performanțelor. Este un proces de menținere a standardelor, și nu de creare a acestora.

Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Preuniversitar propune o listă de principii fundamentale, care ar trebui să fundamenteze educația „de calitate” care este centrată pe beneficiarii serviciilor educaționale; este oferită de instituții responsabile; este orientată pe rezultate; este promovată de lideri educaționali; respectă autonomia individuală și are la bază autonomia instituțională; asigură participarea actorilor educaționali și valorizarea resursei umane; se realizează în dialog și prin parteneriat cu instituții, organizații, cu beneficiarii direcți și indirecti de educație; se bazează pe inovație și pe diversificare; abordează procesul educațional unitar, în mod sistemic; are ca obiectiv îmbunătățirea continuă a performanțelor; mizează pe interdependența între furnizorii și beneficiarii implicați în oferta de educație.

Managementul calității este axul sistemelor de asigurare a calității în viziunea ISO. Managementul calității reprezintă *definirea, proiectarea, organizarea, implementarea, evaluarea și revizuirea sistemelor și procedurilor de*

asigurare a calității.³ Planificarea calității, controlul calității, asigurarea calității, îmbunătățirea calității sunt componente ale managementului calității.

Sistemul de management și de asigurare a calității are ca funcție principală orientarea dezvoltării unității de învățământ în direcția creșterii calității educației oferită membrilor comunității și comunității în ansamblul ei. Astfel, evaluarea calității devine parte integrantă a ciclului de dezvoltare instituțională.

Pentru ca instituția de învățământ să-și realizeze misiunea, este necesar ca tot ceea ce se întâmplă în instituție – începând cu procesul de învățământ (orele de curs și alte activități curriculare) și terminând cu activitățile extra-curriculare, cu ședințele de lucru și cu întâlnirile informale cu membrii comunității – să fie privit din perspectiva progresului realizat în îndeplinirea misiunii asumate și în atingerea țintelor stabilite în proiectele și planurile de dezvoltare instituțională. Planurile operaționale și acțiunile concrete prevăzute trebuie concepute, realizate și evaluate din perspectiva contribuției acestora la creșterea calității educației oferite de unitatea de învățământ respectivă.

Creșterea calității educației trebuie să devină baza întregului proces de proiectare/ planificare realizat la nivelul unității de învățământ iar, ciclul dezvoltării unității de învățământ trebuie considerat ca un ciclu al calității. Creșterea calității, raportată la dezvoltarea instituțională, înseamnă: un răspuns mai bun la nevoile exprimate de membrii comunității, de beneficiarii sistemului de învățământ; nevoile educaționale nesatisfăcute ale indivizilor, grupurilor, comunităților și societății în ansamblul ei reprezintă minusuri, nerealizări privind calitatea educației oferite; progres în manifestarea valorilor fundamentale ale sistemului de învățământ, în realizarea viziunii comune asupra educației, împărtășită de membrii unei comunități educaționale, și a misiunii asumate, în realizarea scopurilor și a obiectivelor dezvoltării instituționale.

Managementul calității la nivelul unității de învățământ nu presupune, întotdeauna, activități noi ci, de cele mai multe ori, sistematizarea progresului în asigurarea calității, sprijinirea celor implicați și stimularea îmbunătățirii calității, prin autoevaluare și utilizarea tuturor resurselor disponibile. Este *nevoie de managementul calității în învățământ*⁴ pentru că managementul calității înseamnă prevenire și nu corectare.

Managementul calității constă în crearea unor sisteme și proceduri prin care calitatea este asigurată la nivelul întregului sistem de învățământ. Aceste mecanisme sunt prezente în toate etapele proiectării și planificării dezvoltării unităților de învățământ: în implementarea acestor proiecte, programe, planuri și

³ www.edu.ro/index.php?module=uploads&func=download&fileId=18360

⁴ <http://www.srac.ro/calitate-iso-9001?gclid=CLrP8YWbgscCFUPLtAod9B8JIA>

acțiuni; în funcționarea concretă, de zi cu zi a unității de învățământ; în modalitățile de evaluare a activității și a îndeplinirii scopurilor și obiectivelor propuse. Asigurarea internă a calității reprezintă activitățile desfășurate cu scopul de a conferi încredere conducerii întreprinderii în obținerea calității propuse. Asigurarea externă a calității reprezintă activitățile desfășurate cu scopul de a conferi încredere clienților privitor la faptul că sistemul calității furnizorului permite obținerea calității cerute.

Asigurarea internă a calității se referă la înființarea, structura și atribuțiile structurii responsabile cu evaluarea internă a calității, anume Comisia de Evaluarea și Asigurarea Calității. La nivelul fiecărui furnizor de educație, a fost înființată, conform legii, Comisia de Evaluare și Asigurare a Calității (CEAC). Principalele atribuții ale CEAC, stabilite prin lege, se referă în esență la coordonarea parcurgerii, la nivelul furnizorului de educație, a „ciclului calității”; coordonarea aplicării procedurilor și activităților de evaluare și asigurare a calității; elaborarea anuală a unui raport de evaluare internă privind calitatea educației în organizația respectivă – adus la cunoștință tuturor beneficiarilor prin afișare sau publicare; formularea propunerilor de îmbunătățire a calității educației. În cadrul CEAC este asigurată reprezentarea tuturor actorilor esențiali: cadrele didactice, organizațiile sindicale reprezentative, părinții, elevii/studentii, autoritățile publice locale, minoritățile naționale.

Întreaga activitate de proiectare, implementare, evaluare internă și îmbunătățire a calității este coordonată de conducerea organizației furnizoare de educație, care trebuie să aprobe, în mod formal, toate documentele și inițiativele CEAC. Ca urmare, rolul CEAC este, cu precădere, unul de concepție, coordonare și raportare, și nu unul decizional.

Cel mai important aspect al sistemelor de calitate este nevoia ca orice activitate de asigurare sau de evaluare a calității să aibă ca scop îmbunătățirea calității, reflectată în rezultatele preșcolărilor/elevilor/studentilor. „Valoarea adăugată” (sau progresul în reușita procesului de învățământ, în realizarea obiectivelor curriculare) și, „valoarea creată” (sau activitățile educaționale desfășurate explicit la cererea sau în folosul beneficiarilor și care nu rezultă explicit din obiectivele curriculare – adică crearea de obiective și activități adaptate condițiilor concrete) trebuie să constituie scopurile fundamentale ale activității procesului de învățământ. Aceasta se reflectă în așa numitul „cerc al calității” sau „cerc al lui Deming”⁵, care cuprinde patru etape esențiale: planificare-realizare-evaluare-revizuire. Din punctul de vedere al legislației calității și al practicii curente, cele patru etape sunt concretizate prin: Planificarea – prin planul de

⁵ <http://www.tvet.ro/Anexe/57551/program%20de%20formare%20profesionala.pdf>

îmbunătățire a calității; Realizarea – prin activitățile de îmbunătățire a calității realizate efectiv; Evaluarea – prin raportul anual de evaluare internă a calității educației (RAEI); Revizuirea – prin judecarea rezultatelor evaluării, reflecția asupra lor și decizia privind prioritățile de dezvoltare, negociată cu principalele părți interesate (mai ales cu beneficiarii de educație). Această decizie va fundamenta următorul plan de îmbunătățire a calității și reintrarea în „cercul calității”.

Evaluarea externă a calității se referă, cu precădere, la modul de organizare și funcționare a celor două agenții înființate la nivel național, Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (ARACIS) și Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Preuniversitar (ARACIP). Pentru învățământul preuniversitar, înființarea ARACIP a introdus în evaluarea instituțională echitate (între școlile publice și cele private, între diferitele niveluri și forme de învățământ), rigoare (induse prin evaluarea bazată exclusiv pe standarde), transparență (prin utilizarea unor standarde și metodologii publice, atât la evaluarea internă cât și la cea externă) și obiectivitate. Evaluarea externă a calității educației constă în examinarea multicriterială a măsurii în care o organizație furnizoare de educație și programele acesteia îndeplinesc standardele și standardele de referință, efectuată de o agenție națională sau internațională specializată.

Aducerea învățământului preuniversitar românesc în repererele programelor europene de modernizare și dezvoltare a sistemelor educaționale trebuie să redefinească toate finalitățile, structurile, procesele prin raportare la indicatorii de evaluare a calității și a eficienței interne a sistemului în care directorul de instituție devine un lider educațional, poate genera performanță în educație înțelesă ca progres individual și valoare adăugată. Ca urmare, remediarea rapidă a problemelor menționate mai sus nu se pot realiza în absența redefinirii sistemului de conducere a sistemului de învățământ, la nivel de unitate de învățământ, local, județean și național. Un *leadership* performant într-o „instituție de învățământ sănătoasă”, caracterizată prin încrederea și angajamentul profesioniștilor săi și reușita elevilor, are ca elemente definitorii: managementul este dinamic, orientat spre obținerea unor rezultate superioare și având abilitatea de a promova un mediu de învățare motivant, generator de performanțe înalte, bine integrat în spațiul economic și cultural comunitar, național și european; resursa umană este adecvată nevoilor iar profesorii promovează standarde de performanță înalte, corelate cu documentele de politică educațională/curriculară de actualitate, în vigoare, și un mediu serios și adecvat pentru învățare, colaborează, se respectă, au încredere, sunt entuziasmați de ceea ce fac și sunt, în același timp, mândri de instituția lor; preșcolarii/elevii sunt responsabilizați în procesul de învățare și motivați adecvat; instituția de învățământ dispune de resursele necesare preșcolarilor/elevilor și cadrelor didactice

pentru reușita proiectelor sale; instituția de învățământ este capabilă să-și redefinească prioritățile în conformitate cu cerințele comunității.

În vederea îmbunătățirii calității și eficienței educației prin *leadership* educațional centrat pe reușită trebuie asumate următoarele principii⁶: principiul echității – în baza căruia accesul la învățare se realizează fără discriminare; principiul calității – în baza căruia activitățile specifice sistemului național de educație se raportează la standarde de referință și la bune practici naționale și internaționale; principiul relevanței – în baza căruia educația răspunde nevoilor de dezvoltare personală și social-economice; principiul integrității – în baza căruia se demonstrează probitate morală și comportamentală în exercitarea activității în domeniul public și în utilizarea resurselor publice și private; principiul eficienței – în baza căruia se urmărește obținerea de rezultate educaționale maxime, prin gestionarea resurselor existente; principiul descentralizării – în baza căruia deciziile principale se iau de către actorii implicați direct în proces, în baza unor nevoi identificate și analizate adecvat; principiul răspunderii publice – în baza căruia unitățile și instituțiile de învățământ răspund public de performanțele lor; principiul respectului față de persoană – în baza căruia personalul de conducere din sistemul de învățământ va fi în permanent contact cu membrii comunității față de care trebuie să demonstreze respect în comunicare și inter-relaționare; principiul asigurării egalității de șanse; principiul transparenței – concretizat în asigurarea vizibilității totale a deciziei și a rezultatelor, prin comunicarea periodică și adecvată a acestora; principiul incluziunii sociale; principiul centrării educației pe interesele beneficiarilor acesteia; principiul participării și responsabilității părinților.

Implementarea acestei politici va duce la obținerea următoarelor *rezultate generale*: deschiderea organizației de învățământ față de societate; corelarea sistemului educațional cu piața muncii. Abordarea integratoare a ofertelor de educație locală pentru toți membrii comunității prin implicarea structurilor partenoriale. Beneficiarii acestei politici educaționale sunt elevii/studentii (beneficiarii direcți), părinții, comunitatea, întreaga societate (beneficiarii indirecti): va fi facilitată participarea tuturor beneficiarilor la procesul decizional privind dezvoltarea instituțională, pe baza unei informații împărtășite și a unor cerințe cunoscute; elevii/studentii vor beneficia de un sistem flexibil și deschis de formare, care dă posibilitatea unui traseu educațional adecvat și flexibil, care oferă oportunități de dezvoltare a capacităților personale, pentru întreaga viață; vor fi create noi oportunități de învățare, iar integrarea socială și participarea cetățenească activă în societate își vor regăsi locul printre obiectivele fundamentale ale educației; părinții vor avea posibilitatea alegerii libere a unității de învățământ unde

⁶ http://www.presidency.ro/static/ordine/Educatie_si_Cercetare_pentru_Societatea_Cunoasterii.pdf

doresc să-și educe copiii, conform unor criterii și reglementări clare și transparente, nediscriminatorii; comunitatea locală/județeană va defini, în cadrul strategiei proprii, așteptările privind rețeaua școlară, iar prin contract cerințele față de managerul instituției de învățământ, și finalitățile, performanțele așteptate în funcție de resursele alocate. Angajatorii, prin intermediul comunității locale/județene sau prin contract direct cu unitatea de învățământ, vor participa la decizia privind competențele de bază la ieșirea din sistem, privind profilurile și calificările, vor participa la monitorizare și la evaluare.

Legea Educației Naționale, prin care se exprimă politica educațională în statul român, a fost adoptată prin asumarea răspunderii de către guvernul României la 28 octombrie 2010. După ce a fost promulgată de președintele României, a fost publicată în Monitorul Oficial drept Legea nr. 1/2011. Constatăm că această lege are părți pozitive, dar și negative:

Puncte forte: crearea unui „portofoliu educațional” al elevilor/studentilor; o mai bună pregătire în profesia didactică a celor care doresc să urmeze această carieră (prin structura „formării pe filiera didactică”); transferul, în mai mare măsură, al autorității și responsabilității deciziilor la nivelul unităților de învățământ (prin conferirea de atribuții consiliilor de administrație și directorilor/rectorilor); apropierea ofertei instituțiilor de învățământ de nevoile și cerințele comunității locale (prin structura și componența consiliilor de administrație ale instituțiilor de învățământ); posibilitatea organizării „alternativelor educaționale”; crearea unei oferte pentru elevii/studentii capabili de performanțe deosebite; evaluarea personalului se face conform unei metodologii cadru, care nu interzice asumarea de către instituțiile de învățământ a propriilor criterii de evaluare; finanțarea urmează elevul/studentul, inclusiv în învățământul privat, preșcolar și obligatoriu.

Puncte slabe: descentralizare „minimală”, și nu pusă în fapt în mod autentic printr-o politică a curriculumului/managementului/resurselor umane; declanșarea unei goane după hârtii și adevăruri, în locul unei dezvoltări profesionale cu valoare adăugată ridicată; „curriculumul” la decizia școlii, ca soluție pentru „normele didactice”, în locul răspunsului la preferințele reale ale elevilor; menținerea unui număr ridicat de discipline școlare; menținerea instituției inspectoratelor școlare; lipsa alternativelor la predarea disciplinei „religie”, conform recomandării Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, privind relația dintre religie și educație; neconcordanța între art. 3, lit. j) principiul asigurării egalității de șanse – principiu garantat și de Constituția României – și Capitolul IV Curriculumul învățământului preuniversitar din Legea educației naționale nr. 1/2011, prin care se dă posibilitatea ca instituții de învățământ de același nivel să presteze servicii educaționale a căror curriculum diferă; aplicarea art. 19 din Legea educației naționale nr. 1/2011, cu

privire la organizarea și funcționarea instituțiilor de învățământ, de către autoritățile locale fără a avea avizul Ministerului Educației, dând posibilitatea înființării și desființării de instituții de învățământ la „bunul plac” al reprezentanților autorităților locale; lipsa conceptului de „progres școlar”, pe baza căruia să se facă evaluarea profesorilor și salarizarea lor; titularizarea în învățământ se obține prin susținerea examenului de definitivat, care certifică abilități de funcționare în sistemele educaționale, fără ca această calitate să presupună automat existența unui contract de muncă.

Concluzii:

„Școala românească, o școală cu excelente tradiții de învățământ solid și fertil, a fost pusă la pământ de coaliția dintre elevii leneși, bolnavi de socializare pe Facebook; părinții isterizați de odraslele nemulțumite că trebuie să-și facă temele acasă și birocrații plafonați, grijulii cu scaunele lor, nu cu educația, și copiind mecanic din publicații străine, pentru a redacta legi, regulamente și programe analitice.” (acad. Florin Constantiniu)⁷

Politicile educaționale din România nu au avut drept rezultat îmbunătățirea sistemului educațional. Dimpotrivă, situația se înrăutățește de la an la an. Dezinteresul diferitelor guvernări, diagnoza greșită a situației în care se găsește sistemul, starea generală a societății românești sunt cauze ale acestei realități. Pentru a revitaliza sistemul educațional românesc, dar și întreaga societate, este necesară punerea în practică a unei strategii naționale pe termen lung, care să lege între ele diversele domenii esențiale pentru funcționarea unei țări: economie, sănătate, învățământ etc., deoarece nu poate exista învățământ de calitate într-o societate subdezvoltată, în care oamenii sunt într-o stare de sănătate precară etc. O astfel de strategie ar trebui să asigure clădirea unei societăți românești bazată pe respectarea unor valori fundamentale, precum *MUNCA, ADEVĂRUL, DREPTATEA, BINELE, FRUMOSUL*.⁸ Și atunci și învățământul românesc va avea altă înfățișare.

BIBLIOGRAFIE

*** ARACIP – *Repere conceptuale și metodologice privind sistemul național de management și de asigurare a calității educației*, martie 2006

⁷ <http://jurnalul.ro/special-jurnalul/interviuri/ultimul-interviu-al-academicianului-florin-constantiniu-politicienii-postdecembriști-au-facut-romanilor-mai-mult-rau-decat-mongolii-ungurii-turcii-nemtii-si-rusii-610240.html>

⁸ <http://www.timpul.md/articol/adevarul-educatiei-15545.html>

*** *Asigurarea calității – Ghid pentru unitățile școlare*, Institutul de științe ale educației, București, 2005.

*** *Colecția de Standarde Internaționale ISO 9000-9004*.

*** *Legea nr. 1/2011, Legea Educației Naționale*.

*** *Legea nr. 87/2006, privind asigurarea calității în educație*.

CONSTANTINESCU, D., *Managementul calității*, Editura Printech, București, 2002.

MILITARU, Cezar, *Managementul calității educației – curs*.

NICULESCU, Maria, *Dezvoltarea competențelor managerului școlar în contextul formării continue*, Editura Universității de Vest, 2010.

OLARU, M., ș.a., *Tehnici și instrumente utilizate în managementul calității*, Editura Economică, București, 2000.

www.cuvintecelbre.ro

www.usamvcluj.ro

www.edu.ro

www.srac.ro

www.tvet.ro

www.presidency.ro

www.jurnalul.ro

www.timpul.md

EXISTENȚA GRUPĂRILOR TERORISTE CU ACCENT PE SPAȚIUL AFGAN

THE EXISTENCE OF TERRORIST GROUPS, MAINLY IN THE AFGHAN SPACE

Locotenent drd. Sînziana-Florina IANCU¹

Rezumat: Situația de securitate globală contemporană este influențată negativ de existența și apariția continuă a numeroase grupări radical-extremiste, în special în lumea islamică, care creează sinope în stabilitatea societății, constituie amenințări adresate actorilor internaționali, și, nu în ultimul rând, conduc la instaurarea unui regim de teamă și confuzie. Aceste grupări teroriste se află într-o permanentă transformare, datorată unor relații reciproce diferite, pornind de la toleranță, coeziune, coaliții și ajungând la schimbare de membri, conflict și eliminare. Astfel, pentru a supraviețui și pentru a-și slăbi adversarul, unele grupări insurgente adoptă strategia de a „fura” membrii altor grupări prin a le oferi recompense financiare mai substanțiale comparativ cu remunerațiile oferite de gruparea proprie.

Cuvinte-cheie: securitate, stabilitate, amenințări, teroriste, conflict.

Abstract: The current global security situation is being negatively influenced by the existence and the continuous emergence of extremist and radical organisations, especially inside the Islamic world, which creates gaps in the society stability, constitutes a threat for the international actors, and, last but not least, leads to a reign of fear and confusion. These terrorist groups are in a permanent transformation, caused by distinct reciprocal relations, which may be defined by tolerance, cohesion, coalitions, stealing each other's fighters, conflict or elimination. Hence, in order to survive and weaken their enemy, some insurgent groups resort to the strategy of stealing the members of other opponent groups by offering them higher sums of money in comparison to what they had before.

Keywords: security, stability, threats, terrorist, conflict.

1. Introducere

Mediul de securitate al secolului XXI este într-o continuă schimbare, iar perspectiva conflictelor devine, de cele mai multe ori, o problemă numai pentru victime. Conflictelor reprezintă, de cele mai multe ori, disensiuni

¹ iancu_sanziana@yahoo.com, 0720129321.

violente între „membri independenți ai sistemului global, respectiv statele suverane, fie de dispute între acestea din urmă și actori nonstatali, [... precum] organizații, mișcări și regimuri de tip economic, social, politic, etnic și religios”². Conflictele generează stări de instabilitate, conduc la transformarea societății și la dezechilibrarea mediului de securitate. În acest sens, riscurile și amenințările emergente au adus cu sine necesitatea căutării și găsirii unor răspunsuri care să facă față noilor provocări, atât din partea organizațiilor create în scopul garantării și păstrării securității naționale și internaționale, dar și din partea factorilor de natură politică și legislativă³. Răspunsurile trebuie să țină cont de factori precum resursele financiare existente, cele umane, încadrarea în termenii juridici pe plan național și internațional, apărarea drepturilor și libertăților fundamentale, precum și necesitatea de a prioritiza riscurile la care o societate poate fi expusă.⁴ În context, statele membre și cele partenere ale NATO se află în poziția în care trebuie să coopereze în vederea luptei continue cu amenințările teroriste și a protejării „valorilor comune de democrație, securitate și libertate”⁵.

Amenințările teroriste s-au intensificat odată cu aparițiile din ce în ce mai numeroase a grupărilor teroriste, pe întreg mapamondul, pe fondul diferitelor rațiuni ideologice sau financiare. Una dintre zonele cele mai afectate, în prezent, de acțiunile grupărilor teroriste, este Afganistan. Pe teritoriul afgan, își desfășoară activitatea numeroase grupări insurgente, printre care: Hezb-e Islami Gulbuddin/„HIG” (fondată în 1977 de Gulbuddin Hekmatyar), rețeaua jihadistă Haqqani⁶ (înființată de către Jalaluddin Haqqani⁷ având ca obiectiv lupta împotriva trupelor sovietice, în Afganistan, în anii '80. Actualul lider al mișcării, Sirajuddin Haqqani, fiul lui J.Haqqani, este unul dintre cei mai căutați teroriști de către SUA, care oferă o recompensă în valoare de 10 mil. USD pentru capturarea acestuia), Mișcarea Talibană („Quetta Shura Taliban”, condusă de mullahul Omar, care se presupune că ar fi murit) și SIIL („Statul Islamic din Irak și Levant”, grupare posibil condusă de Abdurrahman Mustafa Al Sheyklar, după presupusa moarte a

² Mihai-Stefan Dinu, *Abordări contemporane ale conflictelor/crizelor internaționale*, din cadrul *Revistei de Științe Militare*, editate de Secția de Științe Militare a Academiei Oamenilor de Știință din România, nr. 3 (36), anul XIV, 2014, București, p. 93.

³ Aitana Bogdan; Ana-Andreea Sprincenatu, *Supraestimarea riscurilor. Studiu de caz: Terorismul*, din cadrul publicației *Echilibrul de Putere și Mediul de Securitate*, vol. I, Editura Universității Naționale de Apărare Carol I, București, 2011, p. 349.

⁴ idem.

⁵ Mihai Teodor, *Provocări de securitate în secolul XXI*, din cadrul publicației *Echilibrul de Putere și Mediul de Securitate*, vol. I, Editura Universității Naționale de Apărare Carol I, București, 2011, p. 403.

⁶ grupare islamistă care operează de ambele părți ale frontierei dintre Afganistan și Pakistan.

⁷ Conform datelor mass-media, acesta ar fi decedat în urmă cu un an, mai exact în 2014.

lui Abu Bakr al-Baghdadi). Se consideră că SIIL ar fi cea mai puternică grupare teroristă de până acum, din lume, care beneficiază de o structură ierarhizată, de finanțe prin care atrag continuu adepți noi, inclusiv luptători străini și de o evoluție foarte rapidă în special în state precum Siria și Irak, unde deține peste 6000 de membri combatanți.

Referințe privind Statul Islamic

Statul Islamic (cunoscut și ca „Statul Islamic din Irak și Levant” sau „Statul Islamic din Irak și Siria”, abreviat: „IS”, „SI”, „ISIL”, „ISIS” și „SIIL”, în arabă: „الدولة الإسلامية في العراق والشام / ad-Dawlat al-Islāmiyya fī 'l-‘Irāq wa’ sh-Shām”) reprezintă o grupare insurgentă sunită, afiliată organizației Al-Qaida active în state precum Irak, Siria și Liban, precum și un stat (autoproclamat „califat”) islamic nerecunoscut cu capitala la Ar-Raqqah (Siria). Gruparea activează în zone din Siria, Irak, Turcia, Liban, Libia, Nigeria și în Arabia Saudită. Aceasta folosește un steag negru, în interiorul căruia sunt scrise, în alb și negru, următoarele: „Nu există alt zeu decât Allah. Mohammad este mesagerul lui Allah”.

Gruparea a luat naștere, inițial, sub denumirea de „Jama'at al-Tawhid wal-Jihad” („The Organisation of Monotheism and Jihad” – „JTJ” / „Organizația Monoteismului și a Războiului Sfânt” (Jihadului)), în 1999, sub conducerea iranianului radical, Abu Musab al-Zarqawi. În 2004, aceasta a aderat la Al-Qaida. Mai târziu, însă, la data de 03.02.2014, Al-Qaida a întrerupt orice formă de colaborare cu SIIL. La data de 13.10.2006, gruparea a anunțat înființarea oficială a acesteia sub numele de „ad-Dawlah al-Iraq al-Islāmiyah” sau „Statul Islamic din Irak” („ISI”). La data de 14.05.2014, Departamentul de Stat al SUA și-a anunțat decizia de a folosi pentru gruparea teroristă titulatura de „Statul Islamic din Irak și Levant” („ISIL”), însă, la sfârșitul aceluiași an, oficialii americani au schimbat titulatura în „Daesh”, aceasta fiind terminologia preferată de partenerii arabi ai SUA.

Liderii acesteia erau Abu Abdullah al-Rashid al-Baghdadi și Abu Ayyub al-Masri, care au fost uciși (18.04.2010) într-o operație a forțelor americane în Irak, comanda grupării fiind preluată (16.05.2010) de Ibrahim ibn Awwad ibn Ibrahim ibn Ali ibn Muhammad al-Badri al-Samarrai, cunoscut anterior și sub numele de Dr Ibrahim sau Abu Du'a, actualmente cunoscut sub numele de Abu Bakr al-Baghdadi Al-Husseini Al-Qurashi, care, odată numit „calif”, a obținut titulatura de Amir al-Mu'minin Calif Ibrahim (șef de stat și monarh absolut teocratic) al statului islamic auto-proclamat situat în vestul Irakului și nord-estul Siriei. La data de

29.06.2014, gruparea s-a autointitulat „Statul Islamic” și s-a autodeclarat „califat”⁸, prima dată după abolirea califatului instaurat (1922) de Imperiul Otoman. Anunțul (29.07.2014) SIIL prin care liderul grupării, Abu Bakr al-Bagdadi, a fost numit „califul Ibrahim”, mai exact, lider al musulmanilor de pretutindeni, a luat prin surprindere celelalte grupări radicale, provocând numeroase critici la adresa SIIL. Astfel, organizația „Frații Musulmani” din Egipt a precizat că SIIL nu reprezintă Islamul. Totodată, unul dintre principalii lideri spirituali ai grupării Al-Qaida, Abu Muhammad Aasim al-Maqdisi, fost consilier personal al liderului Al-Qaida, Abu Musab al-Zarqawi, a catalogat drept „deviant” statul islamic declarat de SIIL, adăugând că acesta încalcă toate principiile legii islamice „Sharia”.

Liderul SIIL, Abu Bakr al-Baghdadi, se presupune, că ar fi fost ucis în urma unui atac aerian al avioanelor americane. Potrivit agenției de știri irakiene, „Waradana”, al-Baghdadi ar fi decedat în grija medicului său, în orașul sirian Rakka, din cauza leziunilor grave pe care le avea. La data de 04.10.2011, Departamentul de Stat al SUA îl bifase pe Abu Bakr al-Baghdadi drept terorist global, anunțând o recompensă de până la 10 mil. USD pentru informații care ar fi condus la capturarea sau moartea acestuia. O singură recompensă financiară din partea aceleiași instituții o depășea pe aceasta, și anume cea de 25 mil. USD pentru descoperirea sau capturarea șefului la nivel mondial al organizației al-Qaeda, Ayman al-Zawahiri.

Conform informațiilor apărute în presa irakiană din data de 27.04.2015, noul lider al grupării ar fi Abdurrahman Mustafa Al Sheyhlar (alias Abu Ala al AF Rica)⁹, în fața căruia liderii extremiști ai SIIL din orașul irakian Mosul ar fi jurat credință.

În aprilie 2013, Abu Bakr al-Bagdadi a anunțat că Statul Islamic în Irak (ISI) și gruparea jihadistă Frontul al-Nusra (activă în Siria) intenționează să fuzioneze pentru a forma SIIL. Cu toate acestea, Frontul AL-Nusra a refuzat să adere la noua

⁸ Denumirea de „califat” provine din limba arabă: „khalīfa” respectiv „khalīfatu rasūl Allāh” (arabă: خليفة رسول الله). Califatul reprezenta forma de guvernământ islamic, mai exact, unitatea politică și religioasă a lumii musulmane. Conducătorul sau monarhul unui califat se numea „calif”. Acesta era liderul politic al comunității musulmane, fiind perceput ca „succesorul” sau „locțiitorul” profetului Muhammad. Califul era cunoscut și sub denumirea de „Amir al-Mu’minin”, „Imam al-Ummah” și „Imam al-Mu’minin”, teritoriul condus de acesta purtând titulatura de „Dar al-Islam” care cuprindea, pe lângă musulmani, și credincioși de religie diferită. Ultima dinastie care a deținut poziția de calif a fost cea otomană, la data de 03.03.1924, primul președinte turc, Mustafa Kemal ATATURK, abolind instituția califatului, odată cu fondarea Republicii TURCIA.

⁹ Abdurrahman Mustafa Al Sheyhlar, poreclit Abu Ala al-AF Rica s-a născut în orașul irakian Tal-Afar. El a fost de profesie profesor de fizică, având la bază teologia, însă a lucrat și ca șofer de autobuz. În anii ’90 a devenit primul predicator de takfiristka și ideologie jihadiste în Tal-Afar. În 2004, a fugit din orașul său natal, fiind urmărit de autoritățile americane și s-a alăturat organizației Al-Qaida. El a fost capturat de americani, dar a fost eliberat ulterior.

entitate, astfel că cele două grupări au continuat să acționeze distinct. Mai mult decât atât, începând cu luna ianuarie 2014, acestea sunt în conflict.

Ulterior, liderii SIIL au contestat vehement autoritatea conducătorului Al-Qaida, Ayman al-Zawahiri, fiind în dezacord cu solicitarea acestuia de a-și configura acțiunile cu precădere în zona Irakului, lăsând astfel zona de acțiune a Siriei în „responsabilitatea” Frontului Al-Nusra. La data de 07.03.2015, gruparea Boko Haram a aderat la SIIL, oferind astfel, membrilor SIIL, o plajă mai largă de acțiune în Nigeria, Niger, Ciad și Camerun. De asemenea, la data de 13.03.2015, un grup de militanți din cadrul „Mișcării Islamice din Uzbekistan” („MIU”/„IMU” – „Islamic Movement of Uzbekistan”) a aderat la SIIL. În acest sens, gruparea insurgentă MIU a postat¹⁰ un videoclip în care, pe fondul decapitării unui militar afgan, își declara afilierea la organizația SIIL. Un membru al grupării, Sadullah Urganji Also, a respins orice legătură a MIU cu Mișcarea Talibană, pe motiv că mullahul Mohammad Omar nu mai are nicio valoare ca lider pentru aceștia, deoarece nu a mai fost văzut de peste 13 ani. Astfel, Sadullah Urganji Also a precizat că membrii MIU îl recunosc ca lider pe liderul SIIL, emirul Abu Bakr al-Baghdadi. Potrivit acestuia, soldatul afgan a fost ucis ca urmare a faptului că mai multe femei din provincia Faryab, membre ale MIU, au fost capturate de forțele de securitate afgane. Drept urmare, membrii MIU au luat ostatici 30 de soldați afgani pentru a se răzbuna, amenințând că vor urma alte decapitări în contextul în care guvernul afgan nu va accepta eliberarea membrilor MIU sau un eventual schimb de prizonieri.

Informații privind afilierea MIU la SIIL au apărut încă din luna octombrie 2014. La data de 07.08.2015, pe site-ul www.khaama.com¹¹, au apărut informații privind postarea unui alt videoclip de către liderul grupării MIU, Usmon Ghazi, în care acesta confirma aderarea MIU la SIIL.

MIU (uzbecă: Ўзбекистон Исломий Ҳаракати/O'zbekiston islomiy harakati) este o organizație islamistă, care a fost formată în anul 1996, de către foști membri ai partidelor și mișcărilor politice interzise în Uzbekistan („Societatea Justiției”, „Partidul Islamic al Renașterii”, „Partidul Islamic din Turkestan”, „Războinicii Islamului” ș.a.). Se apreciază că MIU dispune, în prezent, de aproximativ 1000 de luptători. Această grupare a fost situată în provinciile din nordul Afganistanului și Valea Fergana (de pe teritoriile Uzbekistanului, Tadjikistanului și Kârgâzstanului), însă, odată cu declanșarea misiunii ISAF în Afganistan, zona de acțiune a MIU s-a mutat în agențiile Waziristanul de Nord și

¹⁰ <http://www.khaama.com/uzbek-militants-in-afghanistan-pledge-allegiance-to-isis-in-beheading-video-9962>, accesat la data de 15.08.2015.

¹¹ <http://www.khaama.com/islamic-movement-of-uzbekistan-declares-it-is-now-part-of-isis-group-1364>, site accesat la data de 16.08.2015.

Waziristanul de Sud / Zonele Tribale Administrate Federal (FATA) din Pakistan. Înainte de intervenția forțelor internaționale de coaliție în Afganistan, sediul grupării MIU se afla în Kandahar. Liderul politic al MIU a fost Tahir Yuldașev, în timp ce liderul militar a fost Jumma Kasimov (alias Jumma Namangani). MIU avea ca obiective înlăturarea de la putere a președintelui uzbek, Islam Karimov, și, de asemenea, crearea statului islamic guvernat de legea „Sharia” în Uzbekistan. MIU a fost trecută pe lista organizațiilor teroriste de mai multe state ale lumii, printre care Federația Rusă și SUA. La data de 04.02. 2003, Curtea Supremă de Justiție a Federației Ruse a declarat gruparea „organizație teroristă”, interzicându-i activitatea pe teritoriul țării.

SIIL și-a câștigat notorietatea după obținerea controlului asupra unor puncte cheie din partea de vest a Irakului, într-o ofensivă inițiată la începutul anului 2014. Pierderile teritoriale ale Irakului în fața acestei grupări au condus inevitabil la declanșarea unui proces de decădere a guvernului irakian și a deschis posibilitatea unei noi intervenții a forțelor americane în zonă. La începutul lunii martie, SIIL a capturat inclusiv zone ale teritoriului libian, acest fapt având loc ulterior unor acțiuni de ofensivă conduse de guvernul egiptean împotriva acestei grupări. Astfel, la data de 16.02.2015, Egipt a lansat numeroase lovituri aeriene în Libia, împotriva SIIL, în urma unor acțiuni de decapitare a 21 de egipteni creștini, executate de către membri ai SIIL. O altă strategie a SIIL de a se face cunoscută la nivel mondial, a constat în multiple acțiuni de propagandă media și pe Internet, prin postarea de filmulețe cu crimele membrilor grupării și cu distrugerea de situri istorice și culturale, cu toate că liderii musulmani din întreaga lume au condamnat ideologia și acțiunile SIIL, motivând că gruparea nu respectă valorile și legile islamice.

În acest sens, adepții organizației SIIL au creat propria versiune a rețelei de socializare „facebook”, denumită „khalafabook”.

Pagina noii rețele de socializare conține o fotografie cu Globul Pământesc și logo-ul propriu al SIIL, postate pe un background de culoare albastră. Pe pagina principală se poate observa pictograma de conectare și un formular pentru înregistrare.

Se presupune că site-ul de socializare al SIIL ar putea fi accesat în mai multe

limbi și că ar fi fost construit pe platforma „SocialKit”¹², pe care oricine o poate descărca și folosi în scopul creării propriei rețele de socializare. Compania care găzduiește site-ul și la care ar fi fost înregistrat domeniul¹³ este o companie americană „GoDaddy”¹⁴, una dintre cele mai mari companii web din SUA.

Obiectivul creării unei astfel de rețele de socializare a constat în oferirea membrilor și susținătorilor SIIL a posibilității de a comunica, deoarece prezența acestora pe alte rețele sociale este interzisă. În prezent, mai multe mii de conturi (din cele peste 90.000 create deja) suspectate de a avea legături cu SIIL sau cu alte grupări teroriste au fost deja blocate pe rețelele de socializare „facebook” și „twitter”.

Gruparea SIIL a fost catalogată oficial ca fiind o grupare teroristă de către ONU, UE, Marea Britanie, SUA, India, Indonezia, Turcia, Arabia Saudită și Siria. În prezent, peste 60 de națiuni s-au declarat împotriva SIIL. Înființarea Statului Islamic a provocat și reacția fermă a comunității internaționale, în special a autorităților de la Washington. În context, secretarul de Stat al Apărării, Chuck Hagel, a opinat (20.11.2014) faptul că SUA nu s-a mai confruntat niciodată cu o astfel de organizație, care să fie atât de bine organizată, instruită, finanțată, strategică, brutală și fără scrupule. Acesta a adăugat că lupta împotriva SIIL reprezintă o prioritate pentru SUA, care are nevoie de sprijin internațional¹⁵.

SIIL este o grupare bine structurată și reprezintă o amenințare concretă pentru mediul de securitate regional. Resursele financiare ale acestei grupări, care provin din traficul de petrol, activități criminale, tâlhării, răpiri, trafic de droguri și armament permit derularea operațiilor insurgente.

Aspectele care îngrijorează comunitatea internațională sunt axate, în principal, pe evoluția rapidă și expansiunea SIIL pe teritoriul altor state. Deși majoritatea grupărilor insurgente, inclusiv Al-Qaida, nu susține SIIL, în situația în care nu va reuși să se opună, ideea Califatului islamic va deveni reală și o potențială amenințare, în contextul în care va fi urmată și de alte grupări jihadiste și islamiste de pe teritoriul altor state, inclusiv Afganistan și Pakistan, care vor adera benevol sau forțat la noua structură.

¹²<http://www.independent.co.uk/life-style/gadgets-and-tech/news/khelafabook-isis-supporters-create-own-social-network-after-twitter-facebook-bans-10095947.html>, accesat la data de 17.08.2015.

¹³ <http://www.cumfaciunsite.com/>, accesat la data de 17.08.2015.

¹⁴ companie privată americană specializată în înregistrarea de site-uri. Serviciul nu este gratuit, dar se bazează pe un plan de abonament lunar.

¹⁵ <http://www.theguardian.com/world/video/2014/nov/20/isis-us-defence-secretary-chuck-hagel-video>, accesat la data de 17.08.2015.

Opinii și declarații oficiale privind existența și acțiunile SIIL pe teritoriul afgan

Începând cu sfârșitul anului 2014, SIIL și-a făcut prezența și pe teritoriul Afganistanului și Pakistanului, în prima fază doar pentru recrutarea de luptători pentru grupările SIIL din SIRIA și IRAK, ulterior, pentru preluarea controlului asupra unor zone din mai multe provincii. În acest sens, mai multe declarații oficiale confirmă prezența din ce în ce mai mare a SIIL pe teritoriile afgan și pakistanez:

•A.Ghani a declarat (04.01.2015) că una dintre amenințările viitoare la adresa securității statului afgan o reprezintă posibilitatea extinderii SIIL în Afganistan.

•Comandantul Resolute Support / COMRS și al FA americane din Afganistan, Gl. John Campbell a declarat (13.01.2015) că, în pofida faptului că Mișcarea Talibană (MT) și SIIL au ideologii diferite, membri din generația mai tânără ai MT ar putea să se afilieze la SIIL, atrași fiind de salariile mai mari¹⁶, și să execute acțiuni în numele acestei grupări pe teritoriul afgan¹⁷. De asemenea, potrivit acestuia, mediul afgan reprezintă un spațiu periculos, numărul de proiectile reactive lansate de grupările teroriste asupra aeroportului din Bagram fiind cel mai crescut în decembrie 2014, comparativ cu orice altă perioadă de la începutul războiului din Afganistan (07.10.2001)¹⁸.

•Comandantul F.Ter. afgane, Gl.lt. Murad Ali Murad, a confirmat (18.01.2015) prezența grupării SIIL pe teritoriul afgan în scopul recrutării de luptători¹⁹.

•Șeful Direcției Naționale de Securitate („DNS”/„NDS” - „National Directorate of Security”), Rahmatullah Nabil, a declarat (21.01.2015) în fața Parlamentului afgan că gruparea islamist-extremistă SIIL nu reprezintă o amenințare atât de mare pentru Afganistan, cât reprezintă pentru țările vecine, care sunt mult mai expuse. Acesta a asigurat legislativul afgan de faptul că DNS și FSA sunt competente și dețin capacitățile necesare să prevină amenințările acestei grupări teroriste²⁰.

¹⁶ <http://sputniknews.com/middleeast/20150805/1025403388.html>, accesat la data de 17.08.2015.

¹⁷ <http://thehill.com/policy/defense/229437-us-commander-worried-about-afghan-terrorists>, accesat la data de 17.08.2015.

¹⁸ <http://www.breitbart.com/national-security/2015/01/14/top-us-general-younger-taliban-may-unite-with-isis-in-afghanistan/>, accesat la data de 17.08.2015.

¹⁹ <http://www.aljazeera.com/news/asia/2015/01/afghan-officials-confirm-isis-presence-201511815245847478.html>, accesat la data de 17.08.2015.

²⁰ <http://www.khaama.com/isis-daesh-not-a-major-threat-to-afghanistan-nabil-says-9276>, accesat la data de 17.08.2015.

•Fostul președinte afgan, Hamid Karzai, a negat (21.01.2015) că gruparea teroristă SIIL ar avea adepți sau suporteri în rândul populației afgane și a acuzat serviciile străine de informații pentru răspândirea informațiilor privind creșterea prezenței SIIL în anumite zone ale Afganistanului²¹. Potrivit lui H.Karzai, comunitatea internațională intenționează să demareze o nouă fază de instabilitate în Afganistan, prin încurajarea militanților SIIL, astfel încât, aceștia să-și poată răspândi ideologia pe teritoriul afgan. Remarcile lui H.Karzai au avut loc în contextul în care, declarațiile²² unor oficiali afgani privind existența SIIL pe teritoriul afgan s-au intensificat. Cu toate acestea, actualmente, nu există informații credibile privind existența unor legături concrete între MT și SIIL.

•Președintele SUA, Barack Obama, a declarat²³ (21.01.2015) că membri ai acestei grupări au fost semnalati în anumite zone de pe teritoriul afgan, însă prezența trupelor americane în Irak și Siria împiedică evoluția acestei grupări teroriste.

•Deși autoritățile locale afgane au confirmat existența membrilor SIIL în provinciile Nimruz și Helmand din Afganistan, ulterior (19.01.2015, 26.05.2015), MI afgan a respins ideea că membri ai SIIL s-ar afla în Afganistan, susținând că așa-ziii adepți SIIL sunt, de fapt, talibani și membri ai rețelei Haqqani, care au acționat sub nume diferite²⁴.

Ministerul de Interne (MI) afgan a comunicat (17.01.2015) că, mai mulți luptători talibani și membri Al-Qaida au aderat la gruparea islamistă extremistă Statul Islamic / SIIL, însă a precizat că numărul exact al acestora nu este cunoscut de către autoritățile afgane. De asemenea, purtătorul de cuvânt al MI afgan, Sediq Sediqi, a adăugat că forțele de securitate afgane (FSA) sunt pregătite să se confrunte cu noile amenințări la adresa securității statului afgan și să împiedice executarea de acțiuni teroriste.

Concluzii

Deși o perioadă îndelungată de timp, oficialii afgani au respins informațiile privind prezența SIIL pe teritoriul afgan, intensificarea acțiunilor acestei grupări teroriste, precum activitățile de propagandă, recrutări masive și agresive,

²¹ <http://www.khaama.com/isis-daesh-not-a-major-threat-to-afghanistan-nabil-says-9276>, accesat la data de 17.08.2015.

²² Purtătorul de cuvânt al ministerului de interne afgan, Sediq Sediqi (17.01) a făcut referire la acțiuni insurgente în care au fost implicați luptători talibani care au pretins că aparțin SIIL.

²³ <http://www.tolonews.com/en/afghanistan/17912-obama-insists-fewer-troops-in-afghanistan>, accesat la data de 17.08.2015.

²⁴ <http://www.tolonews.com/en/afghanistan/17912-obama-insists-fewer-troops-in-afghanistan>, accesat la data de 17.08.2015.

stabilirea de baze de instruire etc., a condus la confirmarea existenței luptătorilor SIIL și a adeptilor acestora în regiune. Mai mult, în prezent, autoritățile afgane sunt conștiente că amenințarea creată de SIIL este în ascensiune, iar forțele de securitate afgane nu sunt capabile să strunească o asemenea forță distructivă în contextul în care membrii FSA nu sunt bine instruiți, de unde rezultă și pierderile masive în rândul acestora, nu beneficiază de salarii competitive, de unde rezultă numeroasele cazuri de afiliere la grupările inamice, nu sunt motivați, de unde rezultă nenumăratele dezertări.

O posibilă influență în combaterea acestei grupări, cel puțin pe teritoriul afgan, o poate avea, paradoxal, o altă grupare insurgentă, și anume, Mișcarea Talibană (MT). În dorința de a-și păstra zonele de acțiune, terenurile plantațiilor de mac opiaceu, adică importante surse financiare, precum și proprii membri, care ar fi tentați să adere la SIIL pentru sume mai mari de bani, MT ar putea constitui principalul oponent pentru SIIL.

BIBLIOGRAFIE

DINU Mihai-Stefan, *Abordări contemporane ale conflictelor/crizelor internaționale*, din cadrul *Revistei de Științe Militare*, editată de Secția de Științe Militare a Academiei Oamenilor de Știință din România, nr. 3 (36), anul XIV, 2014, București.

BOGDAN Aitana, SPRÎNCENATU Ana-Andreea, *Supraestimarea riscurilor. Studiu de caz: Terorismul*, din cadrul publicației *Echilibrul de Putere și Mediul de Securitate*, vol. I, Editura Universității Naționale de Apărare Carol I, București, 2011.

TEODOR Mihai, *Provocări de securitate în secolul XXI*, din cadrul publicației *Echilibrul de Putere și Mediul de Securitate*, vol. I, Editura Universității Naționale de Apărare Carol I, București, 2011.

<http://www.khaama.com>.

<http://www.independent.co.uk>

<http://www.cumfaciunsite.com>

<http://www.theguardian.com>

<http://sputniknews.com>

<http://thehill.com>

<http://www.breitbart.com>

<http://www.aljazeera.com>

<http://www.tolonews.com>

ABORDAREA HOLISTICĂ A MANAGEMENTULUI RISCULUI A HOLISTIC APPROACH TO RISK MANAGEMENT

*Colonel instr. av. drd. Cristian TEODORESCU**

Rezumat: Identificarea factorilor majori de risc centrată exagerat pe sarcini/misiuni, componente ale întregului, face ca la un moment dat să ducă la nerealizarea rezultatului final, iar dacă multitudinea indicilor depistați nu mai este relevantă subordonaților nu mai creează posibilitatea de observare, orientare și inițiativă și rezultatul final este compromis rapid.

Cuvinte-cheie: holistic, risc instrumental, globalizare.

Abstract: The identification of the major risk factors, centred in an exaggerated manner on tasks / missions that are components of the whole, leads at a certain moment to non-achievement of the end result, and if the multitude of identified clues is no longer relevant to the subordinates, it no longer creates the possibility of observation, orientation and initiative and the end result is rapidly compromised.

Keywords: holistic, instrumental risk, globalization

Printr-o vizualizare și îndrumare a întregului proces prin obiective clare de contracarare și diminuare a riscului face ca subordonații să fie în primul rând ghidați de efecte sau rezultate și mai puțin de sarcini. În acest caz subordonații își evaluează succesul în funcție de ajungerea la finalitățile propuse având posibilitatea să valorifice oportunitățile de moment și să se adapteze la situațiile reale.

Prin folosirea eficientă a instrumentalului de risc, unitatea efortului este asigurată prin sincronizarea sarcinii și a scopului, dar rămân sarcini neenuțate care, dacă sunt omise, limitează procesul în realizarea efectelor dorite. Procesul este predominant liniar și secvențial, orientat mai mult pe premoniții indirecte și influențarea punctelor decisive decât pe atacarea directă a centrului de greutate.

Procesul elimină riscurile și acțiunile cu probabilitate mică sau nesemnificativă de producere prin concentrarea pe efecte și selectarea numai a acelor date care au legături cauzale cu efectele dorite.

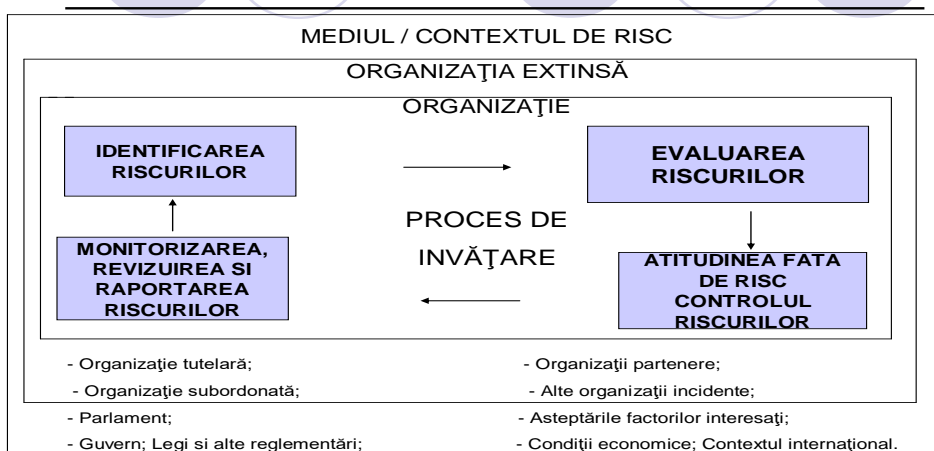
* Doctorand, Universitatea Națională de Apărare "Carol I", email: cteo41@yahoo.com.

Transformările apărute ca urmare a dezvoltării sociale galopante și a creării a noi sfere de influență survenite în mediul internațional contemporan, caracterizat de noi tipuri de amenințări și provocări, au condus analiștii politico-militari către ideea creării unei noi arhitecturi de securitate la nivel global și regional, cu implicații directe asupra sistemului de raporturi internaționale. De aceea trebuie subliniat că riscurile majore trebuie raportate la macroclimatul conjunctural.

În perioada pe care o străbatem, fenomenul globalizării are consecințe contradictorii, care vor afecta dar vor și ajuta toate țările aflate în plin proces de redefinire a locului și rolului lor în contextul mondial și de adaptare la condițiile unui nou sistem politic, economic și de securitate. Globalizarea creează inegalități, rivalități, dar totodată „universalizează și egalizează conștiința oamenilor determinându-i să fie mai uniți prin tot ceea ce întreprind, în fața pericolelor comune care îi amenință, cu toții trăind sub același acoperiș atmosferic”¹.

UN MODEL SIMPLIFICAT DE MANAGEMENT AL RISCURILOR

Identificarea riscurilor reliefează prima etapă în cadrul managementului riscului, fiind practic prin importanța sa, pilonul de bază reprezentativ al procesului. Un manager de profil, prin procesul identificării riscurilor elaborează un plan ca rezultat al unei multitudini de factori: competențe deosebite, experiență edificatoare în domeniu a liderului implicat în astfel de programe și în mod

¹ Beck Ulrich, *Risk Society*, London, Sage, 1992, p. 36.

deosebit arta acestuia de a putea utiliza și implementa cu succes metodele specifice de management.

Identificarea riscurilor conform teoriei moderne implică patru categorii majore distincte:

1. Realizarea unei liste a riscurilor posibile. Realizarea unui profil de risc.
2. Stabilirea riscurilor pe baza experiențelor anterioare.
3. Compararea riscurilor cu cele survenite în cadrul proiectelor similare.
4. Stabilirea riscurilor ce pot surveni în derularea activităților și a bugetului proiectului.

Analizând mediul prin prisma contextului de risc situația politico-militară la scară globală, este caracterizată de o nouă definiție a raporturilor între marile centre de putere, de reîmpărțire a piețelor și a sferelor de influență, de extindere a sistemului de guvernare democratică și a modelului economiei de piață, context în care pericolele sunt mai difuze, având în vedere în special stările de incertitudine și instabilitate existente pe plan mondial.

Spre deosebire însă, de perioadele istorice trecute, actuala perioadă de dezechilibru nu este de natură să conducă la izbucnirea unui conflict militar la scară globală, deoarece niciuna dintre marile puteri ale lumii nu este nici pregătită și nici interesată pentru un război mondial. Ca o contrapondere, s-a amplificat pericolul unor conflicte zonale și mai ales locale, pe toate continentele și în aceste condiții, importanța, rolul și atribuțiile structurilor politico-militare și militare interne și internaționale în menținerea stabilității mondiale vor fi mai ample și diversificate, ceea ce va impune o mai rapidă modernizare și eficientizare a acestora.

În acest context, factorul militar va continua să rămână un element dinamic, ușor de modelat și folosit pentru realizarea scopurilor politice. El va avea nevoie de militari inteligenți, care să creeze imaginea reală a binelui social, care să poată negocia cu o diversitate de oameni aparținând diferitelor culturi, religii sau etnii, care să poată tolera ambiguitatea, dar să nu ierte greșelile grave ale altora.

Inamicul zilelor noastre este multidimensional în abordarea sa, flexibil, receptiv politic și avansat tehnologic. În același timp, el poate folosi tactici brutale și armament ieftin, dar care să producă rezultate catastrofice mondiale. Ideea de război în care soldatul luptă contra altui soldat și statul împotriva altui stat a dispărut, apărând confruntări noi cărora trebuie să li se răspundă cu armate, strategii și oameni noi.

Toate misiunile armatei și activitățile noastre zilnice implică risc. Toate operațiile, în afara sau în timpul serviciului reclamă decizii care includ atât evaluare, cât și managementul riscului. Oricare comandant sau manager, alături de fiecare individ este răspunzător pentru identificarea riscurilor potențiale și reglarea

sau compensarea corespunzătoare. Deciziile în condiții de risc trebuie să aibă loc la nivelul de responsabilitate care corespunde gradului de risc, luând în considerare importanța misiunii sau activității și oportunitatea deciziei cerute.

Managementul defectuos în derularea actului decizional de evitare, contracarare sau limitare a efectului riscului, ar putea fi unul dintre cei mai importanți și periculoși factori de risc. Principalele impedimente descoperite în realizarea dezideratelor în acest sens ar fi în legătură cu:

- managerul (comandantul) nu are pregătirea profesională necesară sau suficientă pentru a gestiona în condiții adecvate buna desfășurare a mediului și contextului de risc;

- deciziile comandantului nu sunt în concordanță cu obiectivele propuse și activitățile prevăzute în cererea de finanțare;

- comandantul nu poate gestiona eficient situațiile neprevăzute survenite în procesul implementării și derulării măsurilor adoptate;

- asumarea de către comandant a unor riscuri neviabile în derularea procesului ce pot avea consecințe grave asupra entității pe care o conduce sau chiar falimentarea acesteia.

Motivele care pot crea conflicte de risc major sunt mult mai multe, abordat din punct de vedere numeric, și al diversității lor, exemplele având rolul de a forma o imagine de ansamblu privitor la abordarea și implementarea managementului integrat al riscurilor în cadrul abordării situațiilor apărute.

Concluzia pertinentă care se desprinde în urma analizei efectuate, induce ideea că factorii de risc se întâlnesc în absolut toate activitățile incluse în cadrul unei activități unitare, care totuși trebuie analizată pe subansamble, factori și etape.

Toate structurile organizatorice apreciază că trebuie depuse eforturi maxime pentru a preveni sau stopa conflictele locale și crizele, înainte ca ele să necesite o soluție radicală. Dacă totuși eforturile nu sunt încununate de succes, o soluție adecvată pentru a rezolva sau a reduce consecințele negative ale unui risc identificat, poate fi accentuarea muncii de prevenire pe segmentul identificat ca necorespunzător, altfel poate să se amplifice, devenind mult mai costisitor, cauzând pierderi mult mai mari și necesitând în final un efort mult mai mare pentru a fi stopat.

În perioada următoare, cauzele care provoacă aceste disensiuni vor diferi fundamental, astfel că România nu este și nu va fi în viitorul apropiat, în fața vreunei amenințări majore de tip militar clasic la adresa securității sale naționale.

Se poate estima că, în „*perioada actuală, riscurile la adresa securității sunt preponderent de natură nemilitară și mai ales, internă, manifestându-se în special, în domeniile economic, financiar, social și ecologic*”²

Felurile prin care acesta poate implementa managementul riscului în elaborarea, organizarea, desfășurarea proiectului și dezvoltarea apetenței la suportabilitatea riscului pe aceste baze, sunt următoarele:

- obiectivele generale și cele particulare ale întregii activități, limitările acestora, trebuie să se regăsească într-un sistem elaborat de reguli care să se respecte constant și nepărtinitor pentru a duce la realizarea obiectivului final (sarcină primordială a managerului de proiect);
- identificarea punctelor slabe și vulnerabile ale procesului prin estimarea valorii rezultatelor finale din perspectiva managementului de risc;
- asumarea la acest nivel a riscurilor acceptate drept rezonabile privitor la alocarea bugetară și al planificării demersurilor activităților;
- elaborarea pe baza cerințelor a obiectivelor, a strategiilor de management ale riscului și a planului de acțiune privitor la implementarea activităților, diagrama de responsabilități în cadrul sustenabilității obiectivelor propuse, a planului privind comunicarea și relaționarea dintre compartimente sau asupra noilor provocări apărute în cadrul derulării activităților deja implementate ale pachetelor de lucru;
- elaborarea unei etapizări stricte a procesului managementului de risc, care va fi implementată sistematic la toate nivelurile de către comanda structurii. În cadrul acestei ultime faze, (cea mai importantă etapă), se vor identifica din faza inițială riscurile majore, urmând apoi ca prin aplicarea metodei iterațiilor să se poată determina riscurile majore ce vor apărea în viitor în cadrul desfășurării activității.

Prin aceasta se asigură practic structura de bază a planificării, asigurând o independență relativă legată de modalitatea de acțiune, valorii ei sau domeniul de implementare al acesteia.

Realizarea unui grafic pertinent și aplicarea lui în mod creator asigură viabilitatea prognozelor managementului riscului asupra planificării activităților cât și a situațiilor imprevizibile care pot apărea pe timpul derulării procesului.

Deducând din principiile fundamentale ale procesului managerial al riscului, se poate concluziona că pentru orice tip de prognoză, aceasta se bazează pe cele trei elemente esențiale:

- Identificarea riscului;
- Identificarea eficientă și sistematică a factorilor de risc din cadrul fiecărei etape a proiectului;

² *Strategia de Securitate Națională a României*, București, 2001, p. 18.

- Implementarea unei strategii de răspuns la factorii perturbatori de risc.

Pentru realizarea dezideratului este necesară o abordare adecvată identificării fiecărui risc referitor la tipul și gradul sau de gravitatea pentru organizație și de a elabora o strategie corespunzătoare de prevenire sau combatere pentru fiecare caz în parte. Strategiile ar putea include replanificări de atribuții în ceea ce privește atribuțiunile și responsabilitățile în cadrul de ansamblu, a canalelor de comunicare între compartimente, persoane, a modificării scopurilor proiectului sau a conotațiilor ce intervin asupra rezultatelor (sau produselor) finale stabilite.

Controlul riscurilor – se asigură prin introducerea strategiilor de răspuns și monitorizarea factorilor pe care aceste neregularități le pot aduce în cadrul atingerii scopului final. Strategiile de control ale riscului se upgradează corespunzător efectelor pe care le produc, având însă grijă să se armonizeze cu interesele și responsabilitățile părților implicate în derularea proiectului, să fie consultate și să implementeze aceste modificări.

Diagrama de lucru pentru cele trei componente ale procesului de management al riscului poate arăta astfel:

<i>Identificarea riscului în analiza proiectului în scopul identificării factorilor</i>	<i>Riscuri cunoscute</i>	<i>Definirea /Stabilirea răspunsului</i>	<i>Definirea riscului, inclusiv definirea impactului potențial negativ</i>	<i>Atribuirea unei anumite probabilități de apariție a riscului</i>	<i>Dezvoltarea unei strategii de reducere a posibilelor efecte negative</i>	<i>Concluzii</i>

Planul privind managementul riscului este alcătuit din următoarele activități:

- Controlul riscului ca activitate permanentă;
- Implementarea strategiei de risc la toate nivelurile;
- Confirmarea monitorizării proiectului în cazul unor riscuri noi apărute sau previzionate.

Aspectele precizate anterior, cât și pe baza organigramei de proces, se poate realiza o analiză detaliată a fiecăreia din cele trei capitole majore ale procesului de management de risc în cadrul soluționării aspectelor perturbatoare.

Ca urmare a implementării managementului riscului se desprind câteva concluzii relevante aduse pentru aportul unei bune desfășurări a laborioasei activități:

- Informația și sistemul de luare a deciziei sunt esențiale în cadrul acordării sprijinului diminuării factorilor de risc. Fiecare participant trebuie să aibă

viziunea de ansamblu, de aceea considerăm că, în primul rând trebuie constituită rețeaua de preluare, prelucrare și transmitere a informațiilor;

- Finalizarea sistemului informatic este de asemenea foarte important pentru ca activitatea de prevenție să poată funcționa. Bazele de date trebuie să asigure în orice moment, informații precise, actuale și rapide;

- Integrarea sistemului de control în cel al forțelor participante, prin dotarea structurilor cu echipamente și tehnologii bazate pe metode de analiză și evaluare;

- Structurarea comandamentelor și a unităților astfel încât să poată opera în rețele virtuale și reale;

- Adaptarea în permanență a structurilor la exigențele cerute de standardele în derulare;

- Crearea de modele matematice pentru anticiparea nevoilor de luare a deciziei și acțiune;

- Simplificarea procesului de transmitere a informației, evitându-se cât mai mult posibil verigile intermediare;

- Deciziile privind stabilirea surselor de informare să fie viabile, documentate și cu un grad larg de aplicabilitate;

- Utilizarea eficientă și eficace a unor metode argumentate științifice;

- Statele de organizare trebuie astfel concepute încât să existe permanent suficient personal responsabil de implementarea la standarde ridicate a managementului de risc.

Bineînțeles, nu trebuie uitat nicio clipă faptul că, noile tehnologii nu pot înlocui vreodată activitatea umană. Permanent este nevoie de o gândire inovatoare, abilă și deschisă, capabilă să exploateze avantajele tehnologice pentru atingerea obiectivelor propuse, de aceea deosebit de importantă este pregătirea continuă a cadrelor care îndeplinesc atribuții pe linie de comandă.

Această lucrare a fost posibilă prin sprijinul financiar oferit prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, cofinanțat prin Fondul Social European, în cadrul proiectului **POSDRU/159/1.5/S/138822**, cu titlul „**Rețea Transnațională de Management Integrat al Cercetării Doctorale și Postdoctorale Inteligente în Domeniile “Științe Militare”, “Securitate și Informații” și “Ordine Publică și Siguranță Națională” - Program de Formare Continuă a Cercetătorilor de Elită – “SmartSPODAS”.**”

BIBLIOGRAFIE

- *** *Constituția României*, București, 2004.
ULRICH Beck, *Risk Society*, London, Sage, 1992.
BAUMAN Zygmunt *Globalizarea și efectele ei sociale*, București, Editura Antet, 1999.
MUREȘAN Mircea *Tendențe în evoluția teoriei și practicii războiului*, București, Editura U.N.Ap. „Carol I”, 2006.
MUREȘAN Mircea *Aspecte ale conflictelor militare ale viitorului*, Editura U.N.Ap., București 2006.
BUJOREANU Iulian - *Decizia și evaluarea riscului în domeniul militar*, București : Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, 2006.

GAZUL NATURAL LICHEFIAT: SECURITATE ÎN LICHIDITATE

LIQUIFIED NATURAL GAS: SECURITY IN LIQUIDITY

*Drd. Tiberiu IVANCEA**

Rezumat: Această lucrare prezintă o posibilă soluție pentru reducerea presiunii asupra prețului petrolului prin utilizarea unui combustibil alternativ, respectiv gazul natural. Totodată, se formulează, de asemenea, unele probleme tehnice, cum ar fi: provocări pentru investitori și soluții pentru aceștia, precum și modalități de transport a gazului natural lichefiat la prețuri scăzute și la o siguranță/securitate sporită.

Cuvinte-cheie: gaz natural lichefiat, măsuri de securitate, prețurile petrolului, combustibil alternativ, soluții pentru investitori.

Abstract: This paper is dealing with a possible solution for reducing the pressure on oil prices by using alternative fuel, meaning natural gas. I also addressed technical issues such as obstacles for investors and solutions to them, as well as the way the transport of liquefied natural gas could be achieved at lower prices and increased safety.

Keywords: Liquefied natural gas, security measures, oil prices, alternative fuel, solutions for investors.

Prezentare generală și impact global

Este de așteptat ca dependența UE de importurile de gaze naturale să ajungă la 84 % până în 2030, dacă petrolul și cărbunele continuă să fie înlocuite cu gazul natural. Mai mult decât atât, gazul natural este privit ca o sursă tampon de energie, eficientă în fața lipsei de fiabilitate a energiei din surse regenerabile și este mult mai rentabilă decât energia nucleară¹. Această utilizare crescândă de gaze naturale nu se aliază temerilor europene de insecuritate energetică. Cu toate acestea, gazul natural lichefiat (GNL) oferă o alternativă pentru consumatorii de energie din Europa. GNL nu este o nouă formă de energie, cum este gazul de șist, ci o nouă metodă pentru livrarea gazelor naturale. Pentru a

* Doctorand în informații și securitate națională la Universitatea Națională de Apărare „Carol I”

¹ Institut Francais des Relations Internationales, *Oil and Gas Delivery to Europe*, p. 52.

transporta GNL, gazul natural trebuie răcit în instalații speciale de minus 256 de grade Fahrenheit - permițând gazului să se condenseze și să se lichefieză. Imediat ce gazul natural este transformat într-un lichid, acesta poate fi transportat în cisterne speciale către terminalele de regazificare oriunde în lume. GNL poate fi, de asemenea, „regazificat” la bordul acestor nave și alimentat direct în conductele² de gaze naturale. Deși GNL a fost inițial folosit pentru transportul gazelor naturale pe distanțe lungi, atunci când conductele s-au dovedit nerentabile, acesta a devenit fezabil și economic viabil, pe distanțe scurte. De exemplu, în Cipru și Liban sunt în curs de dezvoltare proiecte care să permită importul gazului natural lichefiat din Egipt și Algeria³. Cu toate acestea, semnificația gazului natural lichefiat nu rezidă în realizarea mecanică a acestei noi tehnologii de transport, ci în impactul său revoluționar asupra piețelor de gaze din întreaga lume.

Gazul natural lichefiat a început să transforme comerțul de gaze naturale de la o piață regională într-o piață globală, deoarece exportatorii GNL pot livra gaze naturale în orice țară, care are capacități de regazificare. Spre deosebire de gazul de conductă, proximitatea geografică nu dictează relațiile energetice, GNL poate fi importat fără a se baza pe proximitatea vecinului în ceea ce privește tranzitul sau exportul. Institutul Francez de Relații Internaționale (IFRI), un centru de politică franceză independentă, estimează că GNL, reprezentând 28% din comerțul cu gaze naturale, la nivel mondial, în anul 2009, se va dubla ca și producție până în 2020⁴. Gazele de șist au crescut importanța GNL, deoarece majoritatea acestor noi producători de gaze, inclusiv Statele Unite, nu pot exporta în Europa, prin conducte. Tehnologiile GNL permit Europei să beneficieze, în avans, de un boom al gazelor de șist la nivel mondial, chiar dacă UE nu se axează în totalitate pe explorarea gazelor de șist⁵. Transporturile GNL oferă, de asemenea, oportunități pentru negocierea prețului la gaze naturale spre deosebire de sistemul rigid de a aprecia prețul la gaz în funcție de prețul petrolului⁶. Ca urmare a boom-ului gazelor de șist din SUA, exporturile de GNL din Orientul Mijlociu și Africa, destinate, în prealabil, Statelor Unite ale Americii au fost redirecționate spre Europa, ceea ce a dus la o alternativă a gazului natural din Rusia și a exercitat

² Cindy Hurst, „*Liquefied Natural Gas: The Next Prize?*” In *Energy Security Challenges for the 21st Century: A Reference Handbook*, ed., Gal Luft and Anne Korin (Washington, D.C.: Library of Congress Cataloging-in-Publication Data, 2009), p. 270.

³ Patrick Cayrade, „*Investments in Gas Pipelines and LNG Infrastructure: What impact on the security of supply?*” The Center for European Policy Studies, accessed October 25, 2012, <http://www.ceps.eu/book/investments-gas-pipelines-and-lng-infrastructure-what-impact-security-supply>, p. 4.

⁴ Institut Français des Relations Internationales, *Oil and Gas Delivery to Europe*, p. 55.

⁵ Teusch, „*Shale Gas and the EU Internal Gas Market*”, p. 5.

⁶ Natali, „*The U.S. Natural Gas Revolution*”, p. 7.

presiuni asupra Rusiei să renegocieze contractele sale, pe termen lung, și să accepte prețuri mai mici și chiar să indexeze o parte din vânzările sale de gaze la prețurile cu plata pe loc și nu la prețul petrolului⁷.

Mai mult decât atât, Gazprom a luptat pentru a concura în Europa, cu livrări de GNL, care sunt vândute pe piețele spot (cu prețuri cu plata pe loc) din cauza faptului că monolitul din Rusia este privit ca un furnizor de energie tot mai de neîncredere și mai costisitor⁸. Pe măsură ce prețul cu plata pe loc crește pe piața de gaze și gazul se desprinde de prețul petrolului, sursele de gaz și de petrol pot concura de fapt, pe piața de energie, ceea ce este benefic pentru consumatorii europeni de energie⁹. Mai mult decât atât, pe măsură ce importurile de GNL cresc, concurența între exportatori este tot mai dificilă, în ceea ce privește indexarea petrolului, deoarece clienții vor avea posibilitatea de a alege între furnizorii de energie¹⁰. GNL furnizează lichidități fizice și de piață, care pot atenua, de asemenea, creșterea exagerată a prețurilor, cauzată de întreruperile regionale de gaze¹¹. De exemplu, Grecia, o țară dependentă de Rusia pentru 76% din importurile sale de gaz, a fost capabilă în a compensa complet întreruperile de gaz, în timpul disputei de preț, din anul 2009, dintre Rusia și Ucraina, prin creșterea importurilor, printr-un singur terminal de regazificare GNL¹². Grecia a folosit, de asemenea, aceste importuri de GNL pentru a alimenta Bulgaria, în timpul litigiului din 2009. Pe lângă restructurarea pieței de gaze naturale, GNL a schimbat și dinamica de securitate energetică.

Gazul natural lichefiat a permis Europei atenuarea actelor de șantaj energetic, inițiate de Moscova, prin diminuarea cotei de piață a Rusiei în sectorul importurilor de energie ale Europei. În luna mai 2012, importurile de GNL ale Europei proveneau în principal din Qatar (41 %), Algeria (22 %) și Nigeria (18%)¹³. IFRI estimează că, consumul de GNL UE va crește de la 16% până la 32% în anul 2030¹⁴. Prin urmare, investițiile GNL ar putea reduce miza Rusiei în statele non-FSU din Europa de la 27% în 2009 la 13% până în anul 2040¹⁵. Pe lângă diversificarea importatorilor de energie, GNL elimină instabilitatea statelor de tranzit și minimizează instabilitatea regională, care ar putea restricționa

⁷ Medlock, *Shale Gas and U.S. National Security*, pp. 11-32.

⁸ Burst Valves: „*The European Union squeezes Gazprom. Russia retaliates*”, *Economist*.

⁹ Liuhto, *The EU-Russia gas connection: Pipes, Politics and Problems*, p. 50.

¹⁰ Medlock, *Shale Gas and U.S. National Security*, p. 31.

¹¹ *Ibidem*, p. 9.

¹² Natali, „*The U.S. Natural Gas Revolution*”, p. 13.

¹³ *Ibidem*, p.8.

¹⁴ Institut Francais des Relations Internationales, *Oil and Gas Delivery to Europe*, p.47.

¹⁵ Medlock, *Shale Gas and U.S. National Security*, 13; Hurst, „*Liquefied Natural Gas: The Next Prize?*” p. 272.

operațiunile de conducte, cum s-a întâmplat în timpul războiului ruso - georgian din anul 2008. Mai mult decât atât, GNL oferă posibilitatea de a evita dezastrele naturale sau atacurile teroriste împotriva conductelor convenționale, de a evita ca cetățenii să devină victime ale forțelor naturii, teroriștilor sau capriciilor furnizorilor de energie¹⁶. În ciuda beneficiilor evidente ale investițiilor europene de GNL, aceste efecte pozitive se pot risipi, dacă dezvoltarea GNL este influențată de constrângeri politice, economice sau de securitate.

Obstacole în calea investițiilor

Investiția în domeniul energetic este strâns legată de politica internă și externă, la fel și în cazul gazului natural lichefiat. Națiunile europene ar trebui să fie precaute în ceea ce privește creșterea investițiilor în terminalele de regazificare a GNL, deoarece o mai mare dependență față de exportatorii de GNL poate limita capacitatea UE de a denunța încălcarea drepturilor omului și a practicilor nedemocratice din aceste țări. Majoritatea exportatorilor de GNL nu sunt țări democratice și nu împărtășesc valorile de piață liberă din Europa. Astfel, exportatorii GNL pot refuza importurile de gaze naturale din Europa, în cazul în care principiile și acțiunile statelor membre ale UE deranjează un stat autoritar de export¹⁷. În timp ce embargo-ul asupra petrolului din 1973 poate părea un exemplu semnificativ al acestei temeri, este nevoie de formarea unei Organizații de Export Petrol (OPEC), care ar putea gestiona un astfel de embargo. Mai mult decât atât, lipsa de acțiune a Europei în timpul războiului ruso-georgian din anul 2008 ilustrează faptul că, constrângerea politică privind legăturile de conducte energetice nu este mai puțin amenințătoare decât potențialele constrângeri de importuri de GNL¹⁸. La nivel intern, cetățenii europeni nu pot fi de acord cu construirea instalațiilor GNL aproape de casele lor. Chiar și cetățenii americani, un public care acceptă adeseori independența energetică, manifestă nimbyism („nu în ograda mea”) în timpul lucrărilor de identificare a site-ului pentru terminale de GNL¹⁹. Această preocupare a fost depășită în Statele Unite, prin utilizarea de terminale de regazificare, situate la depărtare de coastă. Temerile de acceptare publică par să fie dezavantajul cel mai puțin semnificativ în cazul investițiilor GNL. Totuși, unii politicieni din UE pun la îndoială utilitatea de creștere a terminalelor de import GNL²⁰.

¹⁶ Hurst, „*Liquefied Natural Gas: The Next Prize?*” p. 275.

¹⁷ Ibidem.

¹⁸ Anderson, „*Europe's Dependence on Russian Natural Gas*”, pp. 41-2; Medlock, *Shale Gas and U.S. National Security*, p. 54.

¹⁹ Hurst, „*Liquefied Natural Gas: The Next Prize?*” p. 278.

²⁰ Francisco de la Flor, „*LNG: A major contribution to a sustainable, competitive and secure European gas market*”, Presentation to the European Energy Forum, Brussels: May 30, 2012, accessed October 25, 2012, p. 8.

Capitalele europene, printre care Berlin, pun la îndoială continuarea investițiilor de GNL, deoarece rețeaua de țevi de regazificare GNL depășește în prezent capacitatea de lichefiere din țările de export. Mai mult decât atât, consumul crescut de gaze naturale din Asia, în special China, indică probleme în securitatea aprovizionării²¹. În opinia lui Kari Liuhto, director al Institutului Pan - European, creșterea numărului de instalații de regazificare GNL din Europa presupune creșterea exporturilor de GNL din Iran, Irak și Qatar - toate statele care preferă sistemul de prețuri Groningen (legate de prețurile la petrol), prin intermediul livrărilor prin conducte, în detrimentul instabilității de preț de pe piețele spot (cu preturi cu plata pe loc) de GNL²².

Mai mult decât atât, Iran și Irak ar putea furniza gaze naturale către China fără a dezvolta capacități GNL de înmagazinare ci prin legarea la conducta din Turkmenistan spre China. Pe lângă securitatea aprovizionării, securitatea fizică este un alt motiv de îngrijorare. Deși GNL nu este inflamabil sau volatil, se vaporizează rapid în metan, care este extrem de exploziv. Astfel, teroriștii pot viza site-uri de regazificare pentru a crea nori de vapori de metan care se aprind ușor. Mai mult decât atât, tancurile GNL ar putea deveni ținte teroriste, deoarece aceste nave sunt ușor de distins de alte nave comerciale, un atac asupra unei nave de GNL ar putea avea un impact serios asupra economiei și a cetățenilor de import, iar prețul gazelor naturale va crește în beneficiul țărilor de export - o parte din acestea au sponsorizat, în trecut, organizațiile teroriste²³.

Deși amenințarea teroristă este cel mai înalt risc de profil, acesta poate fi atenuat, în mod semnificativ, prin măsuri de securitate portuar - maritime, care sunt deja în vigoare în majoritatea porturilor din lume și coridoarelor comerciale maritime, intens tranzitate. În plus, mai multe terminale din SUA au fost construite departe de coastă pentru a reduce impactul unui atac terorist asupra populației sau a unui accident industrial. Deși combaterea riscurilor de securitate energetică sunt importante pentru cetățenii europeni, creșterea producției de GNL nu va da roade, doar dacă această metodă de livrare este viabilă, din punct de vedere economic.

Cel mai important obstacol în calea dezvoltării GNL este acela de a putea asigura o finanțare adecvată. Terminalele de GNL și sistemele de transport sunt mai costisitoare în comparație cu rețelele de conducte²⁴. De exemplu, pentru un presupus lanț de aprovizionare GNL, din Egipt la Cartagena, Spania (2,735 km), va fi nevoie de 1.6 milioane dolari pentru două tancuri, un terminal de lichefiere și un terminal de regazificare. Această estimare nu include investițiile pentru infrastructură, în amonte,

²¹ Teusch, „Shale Gas and the EU Internal Gas Market” p. 5.

²² Liuhto, „The EU-Russia gas connection: Pipes, Politics and Problems”, p. 48.

²³ Hurst, „Liquefied Natural Gas: The Next Prize?” pp. 276-77.

²⁴ Cayrade, „Investments in Gas Pipelines and LNG Infrastructure”, p. 11.

pentru transportul gazelor naturale la terminalul de lichefiere. Este de așteptat ca acest proiect să ofere 4,8 miliarde de metri cubi / an de gaze naturale, la un cost de 2.56\$/MMBTU. Un proiect similar de conducte, MEDGAZ din Algeria spre Spania, a început furnizarea de 8 miliarde mc / an în martie 2011, printr-o conductă submarină, la un cost total de 1,2 milioane dolari, inclusiv investițiile în amonte, sau 1.46\$/MMBTU. Pe lângă costurile de producție, forța de muncă, necesară pentru echiparea unei nave de GNL, s-ar putea să nu fie capabilă să țină pasul cu cererea de transport. Fiecare navă de GNL necesită șaptezeci de membri ai echipajului, special instruiți la putere maximă. Un alt obstacol în calea investițiilor este o eventuală decuplare a gazelor de la prețurile petrolului, pe măsură ce livrările de GNL cresc la nivel mondial. Piețele spot de GNL nu sprijină stabilitatea prețurilor sau securitatea cererii, pe care o lansează exportatorii de energie. Prețurile instabile la gaze nu vin în sprijinul finanțării de mari proiecte, ce au ca scop identificarea unor noi câmpuri de gaze naturale²⁵. Totuși, tehnologiile GNL și costurile de transport sunt proiectate astfel încât, să scadă până în anul 2020, pentru a include o reducere de 20% din costul de construcție a uzinelor de lichefiere și pentru a îmbunătăți tehnologia, în vederea creșterii dimensiunii și a dublării capacității de transport a tancurilor, prin reducerea costurilor de producție cu 10%. În plus, durata de construcție va scădea, probabil, de la cinci ani la patru ani pentru un lanț matur de aprovizionare de GNL²⁶. Aceste scăderi proiectate în costurile de producție de GNL și creșteri anticipate în cererea globală a GNL sunt de bun augur pentru investițiile GNL.

BIBLIOGRAFIE

- ANDERSON, „*Europe's Dependence on Russian Natural Gas*”.
- CAYRADE Patrick, „*Investments in Gas Pipelines and LNG Infrastructure: What impact on the security of supply?*” The Center for European Policy Studies, accessed October 25, 2012, <http://www.ceps.eu/book/investments-gas-pipelines-and-lng-infrastructure-what-impact-security-supply>.
- CAYRADE, „*Investments in Gas Pipelines and LNG Infrastructure*”.
- FRANCISCO de la Flor, „*LNG: A major contribution to a sustainable, competitive and secure European gas market*”, Presentation to the European Energy Forum, Brussels: May 30, 2012, accessed October 25, 2012.

²⁵ Ibidem.

²⁶ Ibidem, p.8.

- HURST Cindy, „*Liquefied Natural Gas: The Next Prize?*” In *Energy Security Challenges for the 21st Century: A Reference Handbook*, ed., Gal Luft and Anne Korin (Washington, D.C.: Library of Congress Cataloging-in-Publication Data, 2009).
- HURST, „*Liquefied Natural Gas: The Next Prize?*”.
- INSTITUT FRANCAIS des RELATIONS INTERNATIONALES, *Oil and Gas Delivery to Europe*.
- LIUHTO, *The EU-Russia gas connection: Pipes, Politics and Problems*.
- MEDLOCK, *Shale Gas and U.S. National Security*.
- NATALI, „*The U.S. Natural Gas Revolution*”.
- TEUSCH, „*Shale Gas and the EU Internal Gas Market*”.
- VALVES Burst, „*The European Union squeezes Gazprom. Russia retaliates*”, *Economist*.

NECESITATEA DIVERSIFICĂRII STRUCTURII ȘI MODULUI DE ACȚIUNE AL GRUPURILOR DE LUPTĂ DIN FORȚELE TERESTRE

THE NECESSITY FOR LAND FORCES BATTLEGROUPS TO DIVERSIFY THEIR STRUCTURE AND ACTION

*Locotenent colonel Ilie MELINTE**

Rezumat: Având în vedere tendințele conflictelor militare din proximitatea țării noastre, pe de o parte și pe cealaltă parte caracteristicile modului de operare al brigăzilor din forțele terestre cu gradul cel mai ridicat de operaționalizare, considerăm necesară dezvoltarea concepției care vizează folosirea în luptă a acestor mari unități.

La nivelul brigăzilor din forțele terestre s-au acumulat cunoștințe și experiență privind desfășurarea operațiilor prin participările succesive la misiunile internaționale din teatrele de operații Kosovo, Afganistan și Irak, prin aprofundarea doctrinelor aliate și ale armatelor reprezentative NATO, prin actualizarea bazei documentare proprii și nu în ultimul rând prin intensificarea instruirii interarme și întrunite atât pe plan național cât și în cadrul multinațional.

Privind utilizarea în luptă a unităților și marilor unități operaționalizate, sub aspectul organizării pentru misiune, considerăm că acestea sunt în măsură să acționeze atât în formatul clasic bazat pe statele de organizare actuale cât și în formatul grupuri de luptă special constituite pe misiuni.

Cuvinte-cheie: forță, organizare, grupuri de luptă, acțiune, misiune.

Abstract: Given the trends of military conflicts in the proximity of our country, on the one hand, and the features of the land forces brigades' operating mode with the highest operational level, on the other hand, we consider it necessary to develop the concept which covers the use of these large units in combat.

The land forces brigades have accumulated knowledge and experience in operations as to deploying operations by successive participations in international missions in theaters such as Kosovo, Afghanistan and Iraq, by deepening the allied doctrines of the NATO representative armed forces, by updating their documentation and, last but not least, by intensifying the training of joint and combined armed forces both at the national and multinational level.

* PhD candidate, „Carol I” National Defence University of Bucharest, imelinte@hotmail.com, (U.M.01270 Focșani, Telefon serviciu-4342108, Mobil – 0743.113040, Doctorand anul 3, științe militare, Îndrumător: dl. General de brigadă (r) Viorel Buța).

Regarding the combat involvement of the operationalized units and large units in terms of mission organization, we believe that they are able to act both in the known format based on the current organizational organigrams and in the format of mission-oriented battlegroups.

Keywords: *power, organization, battlegroups- BGs, action, mission.*

Introducere

In continuarea demersului nostru științific privind utilizarea în luptă a brigăzii mecanizate dorim să evidențiem necesitatea dezvoltării continue a principiilor doctrinare privind folosirea în operații a unităților din forțelor terestre. O scurtă analiză a conflictelor în desfășurare atât din proximitatea României cât și din alte zone poate releva nemijlocit dinamica dezvoltării tehnologiilor, a mediului de securitate și implicit a acțiunilor militare și câmpului de luptă.

Suntem în primul rând martorii conflictului din Ucraina, conflict a cărui intensitate am simțit-o majoritatea dintre noi, cel puțin atât cât s-a putut surprinde de către observatorii și reprezentanții mass-media trimiși în zonă și a cărui soluționare nu poate fi ușor prezisă. Cert despre această mișcare militară a Rusiei este faptul că a dovedit din nou că maniera de abordare și de desfășurare a conflictelor militare este în permanentă schimbare. Chiar dacă principiile universale privind obținerea succesului cum ar fi: realizarea surprinderii, mascarea acțiunilor, inducerea în eroare a adversarului etc. rămân încă neschimbate, nu același lucru se întâmplă și cu mijloacele sau metodele de realizare sau de punere în practică a acestora.

În centrul atenției noastre se află statutul actual al României bazat pe calitatea de membru al celor două organizații internaționale de referință în Europa, Organizația Tratatului Atlanticului de Nord/NATO și Uniunea Europeană/UE, fapt care ne poate obliga oricând să ne asumăm ferm angajamente de participare în operații sub egida acestora.

Din perspectiva probabilității privind implicarea forțelor armate române la viitoare acțiuni militare, din care este recunoscut covârșitorul aport al forțelor terestre, considerăm că sunt foarte importante eforturile susținute pe toate planurile pentru actualizarea în esență a principiilor care stau la baza acțiunilor militare, a organizării pentru luptă și a procesului de instruire ca factori decisivi în atingerea unei capacități de luptă ridicate.

În perioada în care ne aflăm, se evidențiază importanța acestui proces pentru Armata României care acompaniază atât eforturile privind reorganizarea structurală generală cât și cele privind realizarea și menținerea la un nivel ridicat a capacității de răspuns.

Indiscutabil este și faptul că transformările și reformele sistemului militar românesc se desfășoară în același timp cu acțiunile corespondente din cadrul UE și în mod special NATO, unde statele membre și-au reafirmat hotărârea „să reformeze Alianța pentru a îmbunătăți răspunsul acesteia la actualele amenințări și capacitatea sa de a anticipa viitoare riscuri.”¹ Aceasta este o premisă care întărește obligativitatea luării în considerare a opțiunilor și proiectelor dezvoltate de către aceste structuri în elaborarea deciziilor viitoare de la nivelul Armatei României.

Complexitatea actuală a mediului de securitate întărește mai mult decât oricând afirmația potrivit căreia „la amenințările (comune) la adresa securității lor, statele pot face față în sensul soluționării avantajoase a conflictelor în care sunt atrase, numai în condițiile înscrierii lor în acțiuni concertate (diplomatice, politice, economice și militare) a membrilor organizațiilor din care fac parte”² (UE și NATO în cazul României). Continuând astfel lecțiile istoriei, atât din urma marilor conflagrații cât și a conflictelor regionale de mai mică amploare, trebuie să înțelegem că securitatea statelor va putea fi realizată și asigurată pe viitor doar prin acțiuni comune.

Premisa centrală a demersului nostru este necesitatea permanentă ca structurile din forțele terestre române să fie în măsură să treacă la îndeplinirea misiunilor de luptă, îndeosebi în perimetrul granițelor țării, în vederea asigurării securității proprii dar și în afara României, ca parte a unor structuri interarmate multinaționale pentru asigurarea îndeplinirii angajamentelor privind securitatea colectivă. Acest lucru, colaborat cu cele prezentate mai sus, reiterează importanța constituirii forțelor necesare cu o gamă cât mai diversă de capacități în domeniile conceptual și acțional, prin care să poată fi implicate atât în operații specifice luptei armate cât și în cele de stabilitate și sprijin.

Înțelegând această stare a lucrurilor și cunoscând care sunt structurile din forțele terestre cele mai predictibile a fi folosite în operațiile viitoare, susținem dezvoltarea analizei privind modul de folosire în luptă a structurilor de nivel brigadă mecanizată și a unităților din componerea acestora.

¹Buța, Viorel, *Evoluția conceptului strategic al NATO – continuitatea și flexibilitatea unei alianțe în mediul internațional de securitate*, Revista de Științe Militare, Editată de Secția de Științe Militare a Academiei Oamenilor de Știință din România, Nr. 1 (22), Anul XI, București, 2011, p. 49.

² Tomescu, Cătălin, T., Teză de doctorat: *Considerații privind instruirea Forțelor Terestre în contextul participării acestora la gestionarea conflictelor militare la nivel național și global*, Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București, 2010, p.12.

Evoluția conceptului „grup de luptă”

Considerăm că trebuie mereu supus studiului dacă organizarea pentru luptă și modul de acțiune al forțelor noastre sunt încă viabile la o situație reală de conflict caracterizată în special de complexitate și asimetrie.

Prin însumarea cunoștințelor acumulate și a experienței dobândite în dinamica participării la misiunile internaționale și la exercițiile multinaționale se poate crea o bază de date solidă privind cercetarea și dezbateră dezvoltării modului de acțiune și a principiilor privind organizarea pentru luptă a structurilor de bază din forțele terestre. Inițiativele similare din celelalte armate aliate constituie la rândul lor o sursă valoroasă în acest demers.

În cazul nostru, urmărim cum au evoluat structurile luptătoare din forțele terestre în ultima decadă atât sub aspect structural cât și acțional, cu scopul de a surprinde argumente și realități care să susțină pe viitor modelarea forțelor conform amenințărilor cu care urmează a se confrunta. Aici ne referim îndeosebi la grupurile de luptă (engl. *Battlegroups* - *BGs*), formații luptătoare constituite pe o anumită misiune.

Chiar dacă nu putem încă să propunem o transformare generală în câmpul doctrinei și al principiilor tactice, trebuie să accentuăm importanța cunoașterii și aprofundării problematicii de către comandanții și statele majore de la nivelul tactic. Alegerea modului de organizare și de acțiune trebuie să fie fundamentat pe o cât mai cuprinzătoare analiză a mediului de confruntare și să asigure astfel îndeplinirea sarcinilor în condiții cât mai pozitive (în timpul ordonat, cu economie de forțe și mijloace, cu pierderi scăzute etc.)

Pentru exemplificarea și conturarea unor puncte de plecare în cercetarea acestui subiect, aducem în atenție modul de abordare a conceptului grupurilor de luptă în armata Marii Britanii și în cea a Statelor Unite ale Americii.

În rândul armatelor din Alianță, le considerăm reprezentative pe cele două menționate mai sus, în primul rând datorită nivelului lor de participare la gestionarea conflictelor militare actuale, și în al doilea rând datorită permanentei preocupări a structurilor dedicate din cadrul lor privind actualizarea și dezvoltarea doctrinei și artei militare în special.

Negreșit, o mare parte din elementele dezvoltate în teoria și practicile armatelor menționate sunt de referință în continuarea studiului nostru privind organizarea și acțiunea unităților tactice din forțele terestre în conflictele militare viitoare.

O primă definiție din doctrina britanică descrie un *battlegroup* (BG) ca „un grup interarme format în jurul comandamentului unei unități de luptă, a cărui organizare rezultă din cerințele îndeplinirii misiunii pentru care va fi destinat”³.

La nivelul brigăzilor s-a conturat o gamă largă de posibilități privind organizarea grupurilor de luptă, aspect aprofundat în perioada de după cel de-al doilea război mondial și care a obligat evoluția și detalierea tacticilor, tehnicilor și procedurilor specifice. Peste aceasta, s-a impus și stabilirea doctrinei și principiilor tactice necesare comandanților și comandamentelor acestor structuri.

Principiul privind utilizarea interarme și întrunită a forțelor la dispoziție se află la baza doctrinei armatei britanice, ca și la celelalte armate aliate, majoritatea fiind de acord că eficiența este sporită când se acționează în „concert” în comparație cu situația acțiunilor separate specifice.

Găsim astfel la britanici o a doua definiție a grupului de luptă/BG: unitatea de manevră constituită prin regruparea subunităților luptătoare, de sprijin al luptei și de servicii. Poate că în fond aceste structuri tactice pot fi considerate identice celor cunoscute, respectiv batalioanele dar să nu oitem aspectul care face diferențierea și anume regruparea aplicată a grupurilor de luptă pe misiunea ce urmează a fi alocată în imediata perioadă de timp realizării capacității operaționale.

În cazul batalioanelor, așa cum le știm până acum, activitatea principală a acestora este menținerea permanentă a unui nivel de pregătire suficient pentru a putea fi angajate în gama de misiuni prevăzute în lista cu cerințele esențiale, iar pentru sporirea capacităților de angajare în acțiuni militare specifice eforturile comandanților și ale statelor majore este de a se antrena susținut în dezvoltarea deprinderilor privind integrarea armelor primite în sprijin sub diferite grade de subordonare.⁴

În cazul grupurilor de luptă situația se dovedește a fi deosebită din acest punct de vedere, poate în principal datorită faptului că armele și specialitățile, fie luptătoare, de sprijin de luptă sau de servicii sunt aduse sub aceeași comandă de la începutul regrupării pentru misiune, accelerându-se astfel concentrarea eforturilor de pregătire și de implicare în atingerea scopurilor pentru care au fost dedicate.

Trebuie să menționăm că în ambele variante de organizare pentru luptă, atribuțiile și funcțiile armelor rămân neschimbate (ex. blindatele și infanteria pentru executarea manevrelor, sprijinul artileriei și al aviației pentru întărirea și

³ *Battlegroup Tactics Manual, extract from AFM Vol. 1 Combined Arms Operations, part 2, Army Brigade Course, Departamentul Regional de Management al Crizelor și Operații Multinaționale (D.R.M.C.O.M.), Universitatea Națională de Apărare „Carol I” București, 2007, p. 3.*

⁴ Mitulețu, Ion, *Brigada mecanizată (infanterie, vânători de munte). Principii generale, organizare, loc, rol, destinație, principii de întrebuințare în luptă, generalități privind operațiile* – Curs universitar Artă Militară Forțe Terestre, Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, 2012, p.12.

eficientizarea manevrei, sprijinul de geniu pentru mobilitate și contramobilitate, apărarea antiaeriană pentru protecție etc.).

Același lucru se respectă și în construirea concepției operației, atât comandantul de BG cât și cel de batalion urmărind asiduu să sincronizeze puterea de luptă a structurii pe care o comandă. Situația în cazul BG fiind poate ceva mai complexă datorită prezenței unui număr de subunități variabil din arme/specialități diferite (infanterie, tancuri, vânători de munte), unele provenind din alte unități „mamă”, prin comparație cu un batalion organic în care mult mai ușor se realizează sincronizarea a trei sau patru subunități de același tip de armă.

Chiar dacă fiecare element component din BG are un scop primar diferit, în intenția fiecărui comandant se află mereu realizarea sinergiei capabilităților câștigate în urma regrupării și a mijloacelor sau metodelor complementare în scopul clar de a înfrânge inamicul.

Apreciem experiența forțelor terestre britanice în domeniul folosirii BG din cel puțin două perspective: prima este demonstrată de eficiența asigurării prezenței militare britanice în perioada de după cel de-al doilea război mondial și până în prezent și a doua este oglindită sugestiv în bibliografia militară care se află la baza procesului de formare și dezvoltare a ofițerilor comandanți și de stat major.⁵

În prima perspectivă am luat în considerare organizarea pentru luptă și instrucția desfășurată cu un caracter modular în forțele terestre britanice, respectiv cu soluția organizării BGs ca grupuri de manevră compuse din subunități de diferite arme, regrupate în jurul comandamentelor unităților luptătoare⁶. Opinăm că sunt îndeplinite din start condițiile necesare pentru ca BGs să poată trece la îndeplinirea misiunilor în timpul cel mai scurt: operativitate, interoperabilitate, coerență, capacitate de adaptare, supraviețuire și independență etc.

Privind realizarea comenzii și controlului, de regulă, BGs se află sub comanda unei brigăzi, doar în situații particulare, acestea pot trece sub comanda unui eșalon superior (divizie sau grupare de forțe) pentru executarea unei misiuni specifice.

Pornind de la nivelurile de subordonare cunoscute și care sunt prevăzute în ordinele privind regruparea structurilor în cadrul BG, pentru clarificarea statutului forțelor primite în subordine, răspunsurile la întrebările următoare pot veni în ajutorul oricărui comandant de BG:

⁵ *Military Doctrine Precise*, Regional Training Centre Romania-United Kingdom, Army Brigade Course, Departamentul Regional de Management al Crizelor și Operații Multinaționale (D.R.M.C.O.M.), Universitatea Națională de Apărare „Carol I” București, p.7.

⁶ *Battlegroup Tactics Manual, extract from AFM Vol. 1 Combined Arms Operations, part 2*, Army Brigade Course, Departamentul Regional de Management al Crizelor și Operații Multinaționale (D.R.M.C.O.M.), Universitatea Națională de Apărare „Carol I” București, 2007, p. 3-1.

- poate folosi aceste forțe în orice operație, le stabilește misiunile?
- are competența să le dea sarcini în cadrul misiunii BG?
- are dreptul să efectueze fracționări sau resubordonări în rândul structurilor primite?
 - dacă există și care sunt excepțiile sau limitările (*caveats*) privind folosirea structurilor subordonate?

O abordare a organizării pentru luptă a BG susținută în literatura britanică și care o găsim enunțată și în cea românească este conturată pe „principiul celor 4”⁷ și se bazează pe afirmația potrivit căreia rolul fundamental în realizarea capabilității BG nu este cel al comenzii sau al echipamentului, ci cel al formării BG prin regrupare și organizare pentru misiune. Astfel, în baza estimărilor și a planurilor preliminare, comandantul brigăzii (sau al eșalonului în cauză) va adopta gruparea pe BGs funcție de misiuni/sarcini, prin atașarea subunităților (companii, plutoane) din cadrul mării unități și alocarea judicioasă a celor primite din afara acesteia.

Un BG organizat pentru o misiune specifică, fundamental, va nominaliza elementele responsabile pentru realizarea efectelor principale astfel:⁸

1. Forța de acoperire – Descoperire/Fixare;
2. Forța de manevră – Lovire;
3. Forța din eșalonul doi – Dezvoltare;
4. Rezerva – Rezervă pentru situații neprevăzute.

Aplicând cunoștințele din doctrina britanică și cele dobândite prin participarea structurilor române, atât la inițiativele regionale NATO și UE cât și la exercițiile multinaționale de amploare, avem conturat ce va include, de regulă, un BG din forțele terestre:⁹

- puncte de comandă – de bază, de rezervă și înaintat;
- 3 - 5 subunități de manevră (de infanterie – cu specialitățile mecanizată, vânători de munte, parașutiști și de tancuri);
- pluton de cercetare, întărit corespunzător cu mijloace blindate specifice, de geniu sau aeriene;
- grupul de sprijin prin foc format din celula de sprijin prin foc, comandantul de baterie și observatorii înaintați;

⁷ *Battlegroup Tactics Manual, extract from AFM Vol. 1 Combined Arms Operations, part 2, Army Brigade Course, Departamentul Regional de Management al Crizelor și Operații Multinaționale (D.R.M.C.O.M.), Universitatea Națională de Apărare „Carol I” București, 2007, p. 3-3.*

⁸ *F.T. – 3, Manualul de tactică generală a Forțelor Terestre, București, 2013, p. 23.*

⁹ *Battlegroup Tactics Manual, extract from AFM Vol. 1 Combined Arms Operations, part 2, Army Brigade Course, Departamentul Regional de Management al Crizelor și Operații Multinaționale (D.R.M.C.O.M.), Universitatea Națională de Apărare „Carol I” București, 2007, p. 3-5.*

- subunitate de sprijin luptă care include aruncătoare, rachete antitanc, mitraliere și pionieri de asalt;
- subunitate de apărare antiaeriană;
- echipă de control aerian tactic;
- grupă/pluton de apărare chimică, biologică, radiologică și nucleară/CBRN;
- pluton/companie (-) de geniu;
- subunitate logistică (medical, transport, aprovizionare, mentenanță).

Pentru obținerea succesului prin punerea în aplicare a concepției operației, atât comandantul BG cât și statul major al acestuia sunt obligați să cunoască foarte bine caracteristicile și capacitățile subunităților din organizarea pentru luptă. Aici adăugăm faptul că statul major al BG va integra obligatoriu în cadrul modulelor specialiști în utilizarea forțelor din componerea BG.

Astfel, dacă la nivelul comandamentului unității pe baza căruia se realizează organizarea pe misiune nu sunt specialiști care să posedă cunoștințele necesare exploatării eficiente a capacităților structurilor luptătoare sau de sprijin din componerea BG, atunci obligatoriu se trece la augmentarea acestuia. Pentru aceasta se va apela, de regulă, la unitatea „mamă” a subunităților regrupate sau, după caz, la structuri similare.

Un alt aspect demn de a fi evidențiat este instruirea comună, premisă a atingerii pe deplin a potențialului BG în urma grupării. Avem în vedere importanța antrenamentului colectiv pentru ridicarea comenzii unității la nivelul cel mai ridicat și pentru atingerea nivelului de reacție cerut de întreaga structură.¹⁰ Este vorba despre antrenamentele planificate imediat după organizarea BG, cu toate componentele, cu scopul de a crea sinergia și de a atinge standardele specificate în adoptarea tacticilor și tehnicilor necesare îndeplinirii misiunii.

În același timp, armata SUA a dezvoltat o nouă abordare despre „*design-ul organizațional*”¹¹ în ceea ce privește „brigada” ca mare unitate de referință în implicarea cu forțe în cadrul tuturor tipurilor de operații. Referințele din bibliografia americană indică introducerea noilor tipuri de brigăzi (*brigade combat teams – BCTs*) care, deși sunt mai mici, s-au dovedit deja mai eficiente în lupta armată și în operațiile de stabilitate.

¹⁰ *Battlegroup Tactics Manual, extract from AFM Vol. 1 Combined Arms Operations, part 2, Army Brigade Course, Departamentul Regional de Management al Crizelor și Operații Multinaționale (D.R.M.C.O.M.), Universitatea Națională de Apărare „Carol I” București, 2007, p. 3-2.*

¹¹ *FM 3-90.6, The Brigade Combat Team, Headquarters Department of the Army, Washington, DC, 4 August 2006, p. 16.*

Noile brigăzi asigură o interoperabilitate sporită și cu celelalte elemente tactice din sistemul întrunit și JOINT în care sunt executate majoritatea operațiilor de ampoare la care armata americană participă cu forțe.

Aspectul matematic al acestei restructurări este oglindit în sporirea ariei geografice de acoperire conform intereselor afirmate și în asigurarea unui tempo ridicat în implicarea efectivă în soluționarea conflictelor pe cale militară. Acest lucru este posibil deoarece noile BCTs sunt mai mici ca dimensiune dar mai numeroase. Un alt aspect al organizării BCTs a vizat sporirea capacităților acestora în angajarea terestră apropiată.

Cele trei tipuri de brigăzi armata SUA sunt: Brigada Mecanizată (*Heavy Brigade Combat Team - HBCT*), Brigada de Infanterie (*Infantry Brigade Combat Team- IBCT*) și Brigada Stryker (*Stryker Brigade Combat Team - SBCT*).

Dorim să evidențiem prima dintre ele, Brigada Mecanizată (*Heavy Brigade Combat Team - HBCT*), care poate contribui la argumentarea soluției privind organizarea și folosirea BG în forțele terestre române.

Brigăzile Mecanizate au în structură batalioane de manevră de arme întrunite care cuprind fiecare subunități de tancuri și de infanterie mecanizată, ajung la aproape 4.000 de militari și pot acționa în sistem interarme de la nivel echipă.

Acest tip de brigadă are în organică unități tip BG, denumite batalioane de arme întrunite (*combined arms battalions - CABs*) care reprezintă și forța de manevră. *CABs* sunt organizate într-o formulă 2-2 fiecare, respectiv din două companii tancuri și două companii de infanterie. Alt aspect esențial, la fiecare CAB, este includerea unei companii de geniu cu câte trei plutoane de geniu luptă și un pluton de sprijin.

Este evident că această organizare pentru luptă susține misiunea declarată a CABs de căutare a contactului și de distrugere/învingere a inamicului în întregul spectru de operații actual.

O altă specificitate a HBCT este organizarea inovatoare a batalionului de sprijin logistic, tot după tiparul modularității și care completează în bună măsură efortul nostru de a argumenta modul de asigurare a sprijinului logistic în cazul organizării de BG în forțele terestre române. Această unitate de sprijin logistic cuprinde patru companii de sprijin logistic desemnate fiecare pentru susținerea unui batalion (două pentru CABs, una pentru batalionul de artilerie și una pentru batalionul de cercetare). În organica acestui batalion logistic mai sunt și subunitățile de mentenanță, transport/aprovizionare, medical și de sprijin, elemente care dau consistență capacității brigăzilor de a desfășura acțiuni neîntrerupt până la 72 de ore.

Având în față determinările și tendințele specifice celor două armate aliate, dorim să identificăm soluții privind abordările similare din forțele terestre române.

Cu atenția cuvenită și la accelerarea reformelor și transformările de esență determinate de schimbările majore din mediul de securitate de la granițele Alianței putem deduce necesitatea ca structurile tactice viitoare să fie capabile să identifice și să nimicească forțele convenționale și neconvenționale ale adversarului, prin maniera loviturilor concentrate și cu mare precizie.

Forțele constituite în perioada imediat următoare trebuie să poată produce pierderi mai mari inamicului cu resurse mai puține, având posibilități sporite de determinare și de influență asupra centrului de greutate al acestuia. Determinant este ca aceste structuri să aibă capacitățile necesare pentru urmărirea inamicului și interzicerea activităților de refacere a forțelor acestuia. Atât brigăzile cât și batalioanele sau BGs din structura lor trebuie să poată identifica oportunitățile de realizare a celor arătate.

Liderii militari adaptează permanent tacticile la caracteristicile fiecărui conflict: natura și valoarea adversarului, existența civililor pe câmpul de luptă, starea finală dorită și efectele realizate în cadrul JOINT și aliat. Modelul ultimului conflict militar din proximitatea țării noastre, cel din Ucraina, aduce cu sine noi perspective de abordare a securității statale și de alianță. O serie de tactici și proceduri bine cunoscute, dar parcă rămase doar pentru studiul din manuale, au fost repuse în practică, adevărat că în combinație cu o serie nouă special alcătuită pentru zona sau țara vizată.

Din analiza asupra organizării forțelor rebele din estul Ucrainei s-a evidențiat în primul rând aspectul „interarme”, realizarea design-ului acestora pre-planificat fiind posibilă, fără nici un dubiu, numai sub aportul experienței forțelor ruse. Am remarcat astfel grupări, aparent neomogene, dotate cu diferite categorii de armament și tehnică blindată și care, utilizând un ascendent bazat pe inițiativă, pe lovituri precise și pe un ritm susținut al luptei au reușit preluarea controlului asupra unor orașe și a unor întregi regiuni din teritoriul Ucrainei.

Succesul obținut de aceste grupări într-un timp foarte scurt ne poate sugera faptul că și la nivelul armatei din Est, aflată în spatele acestor realizări militare, sunt dezvoltate și stăpânite o serie de principii privind organizarea pentru luptă în acord cu misiunea preconizată. Mai mult, aceste principii sunt însoțite și de o gamă variată de tactici dezvoltate atât pe experiențele conflictelor din spațiul ex-sovietic cât și pe capacitățile informative și inovative necesare realizării a cel puțin două condiții necesare obținerii succesului: realizarea surprinderii și adaptarea planurilor la situația reală din zonele de operații.

În acest sens, am fost cu toții martori la descoperirea de „ascunzători sau chiar depozite de armament și muniții în care s-au regăsit sisteme antiaeriene portative, armament antitanc și mine în Slovyansk, Kramatorsk și alte locații. Mai

*mult, chiar elemente de muniții pentru lansatoare multiple de rachete Smerch au fost descoperite în zona Lysychansk*¹².

Totodată forțele ruse au fost acuzate de o campanie de destabilizare a zonelor controlate de guvernul ucrainean nu doar prin prepoziționarea unor depozite de armamente în puncte strategice ci și prin infiltrarea în aceleași puncte a agenților cu identitate falsă. Astfel „fața nevăzută sau neoficială a conflictului militar se resimte zilnic în Ucraina unde materialele, personalul și sprijinul din partea Rusiei continuă să fie deplasate în zonele de conflict, chiar în condițiile extinderii retragerii armamentului greu solicitate de al doilea acord de la Minsk. Atacurile de hărțuire asupra pozițiilor ucrainiene au continuat în perioada imediat următoare acordului cu un ritm de 30 pe zi.”¹³

Dezvoltarea sistemelor de comandă și control, a senzorilor specifici și preciziei armelor contribuie decisiv la sporirea eficienței noilor structuri luptătoare modulare. Privitor la mediul operațional contemporan, șeful statului major al componentei terestre din armata americană, generalul Schoomaker J. Peter afirma că „războiul este în aceeași măsură o realitate fizică ca și o stare a spiritului, acesta este nedrept, nesigur și ambiguu. În război sunt diferite atât modul de a gândi cât și modul de a acționa. Forțele proprii bine pregătite devin mai adaptabile, mai flexibile și trebuie să anticipeze lupta ca pe ultima verificare a realității. Aceste forțe trebuie să câștige deopotrivă războiul și pacea.”¹⁴

Concluzii

Putem vorbi de organizarea și folosirea în luptă a BGs la nivelul brigăzilor luptătoare din forțele terestre române, în contextul implicării acestora atât la misiuni de tip articol 5, cât și la misiuni de tip nonarticol 5, pe teritoriul național sau înafara acestuia.

O experiență privind participarea modulară a forțelor terestre române, pe diferite structuri, la misiunile precedente din teatrele de operații a urmat în mare măsură formula grupurilor de luptă, dar în acest caz s-a preferat folosirea termenului de *batalioane de manevră*.

Această manieră de utilizare în luptă a forțelor brigăzilor și a celor care vin în sprijinul acestora asigură „eficiența în îndeplinirea sarcinilor și misiunilor,

¹² Johnson, F. Reuben, *Kiev's forces ill set if Moscow's proxy army renews offensive*, IHS Jane's Defence Weekly, 25 martie 2015, p.4.

¹³ Idem.

¹⁴ FM 3-90.6, *The Brigade Combat Team*, Headquarters Department of the Army, Washington, DC, 4 August 2006, p. 18.

*respectiv rapiditate și precizie în manevră, economie de forțe și mijloace, diminuare a pierderilor*¹⁵ și chiar asumarea a mai multe atribuții/misiuni în luptă.

Putem considera acest deziderat încă în dezvoltare, progrese semnificative fiind făcute cu preponderență în domeniul practicii din cadrul exercițiilor tactice din ultimii ani și care potențează nemijlocit dezvoltarea prevederilor doctrinare, menționând însă că atingerea lui trebuie să fie considerată doar ca o temelie a cercetărilor viitoare. Facem referire la exercițiile multinaționale recente desfășurate atât în țară MĂLINA 14, DANUBE EXPRESS 14, WIND SPRING 15 și SARMIS 15, cât și pe teritoriul altor state aliante COMBINED RESOLVE 14, COMBINED RESOLVE 15 și SABER JUNCTION 15, la care unitățile române participante au acționat în mare măsură sub format BG interarme cu componență atât națională cât și multinațională.

Alt aspect de evidențiat este necesitatea dezvoltării permanente a capacităților BG interarme din forțele terestre de a acționa în operații de tip întrunit, împreună cu structuri din celelalte categorii de forțe (aeriane și navale) și de tip JOINT, în cooperare cu alte structuri cu roluri convergente îndeplinirii misiunilor (alte structuri cu atribuții în domeniul securității, organizații guvernamentale sau neguvernamentale).

Aici am luat în considerare și punctul de vedere potrivit căruia „făcând o analiza realistă, cu luarea în calcul a tuturor situațiilor și condițiilor în care s-ar putea duce războiul de apărare a țării, specialiștii noștri militari, apreciază că înfrângerea și izgonirea oricărui agresor se realizează preponderent prin acțiuni militare terestre, care pot fi precedate, se pot suprapune sau alătura simultan sau succesiv cu acțiuni ale aviației și apărării antiaeriene și după caz, ale marinei militare incorporate în operații aeroterestre și navale sau independente¹⁶.

Utilitatea însușirii principiilor privind organizarea și utilizarea grupurilor de luptă va fi negreșit probată prin participarea forțelor terestre române cu astfel de structuri sau cu părți componente în cadrul unor grupuri de luptă multinaționale, la crearea forței rapide de răspuns interimare, aprobată de miniștrii de externe ai țărilor membre NATO la întâlnirea de la Bruxelles din 2 decembrie 2014.

De menționat că Planul de pregătire pentru acțiune/ *Readiness Action Plan (RAP)* a fost anunțat la Summit-ul NATO din Țara Galilor din 4-5 septembrie 2014 și solicită crearea unei forțe de reacție foarte rapidă sau „vârf de lance” (*very-high-readiness joint task force* sau *spearhead*), formată din structuri de nivel batalion al

¹⁵ *F.T.A. – 1 - Manualul pentru luptă al brigăzii mecanizate*, București, 2004, p.31.

¹⁶ Mureșan, Mircea, Țenu, Costică, Stăncilă, Lucian, *Corelația artei militare cu fenomenul militar contemporan – Curs de artă militară*, Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2005, p.180.

cărui număr este deja stabilit și care va fi gata de acțiune până la finele anului 2016.

Totodată s-a notificat decizia miniștrilor menționați de accelerare a calendarului de realizare a capacităților de reacție în condițiile creșterii în agresivitate a acțiunilor tactice aeriene, maritime și terestre ale Rusiei de-a lungul graniței NATO după Summit-ul din Țara Galilor. În acest sens, o primă măsură este cea întreprinsă în cadrul forței de răspuns a NATO (NRF) 2015, prin care cele trei țări participante la rotație, Germania, Olanda și Norvegia au fost de acord în a extrage elementele terestre de reacție rapidă din NRF pentru a forma o mică brigadă constând din 3000-4000 de militari. Această forță este deja organizată încă din primele luni ale acestui an și este în măsură să se disloce în câteva zile. Privind aceste eforturi, Secretarul General al NATO Jens Stoltenberg a declarat la întâlnirea de la Bruxelles din 2 decembrie 2014 că: „sunt foarte multe de făcut între acum și atunci. Nu avem totul pregătit, dar cel puțin ceea ce vom vedea în 2015 este forța stabilită ca stand de probă pentru un vârful de lance mai mare în 2016”.¹⁷

BIBLIOGRAFIE

- Battlegroup Tactics Manual, extract from AFM Vol. 1 Combined Arms Operations, part 2, Army Brigade Course, Departamentul Regional de Management al Crizelor și Operații Multinaționale (D.R.M.C.O.M.), Universitatea Națională de Apărare „Carol I” București, 2007.*
- Buța, Viorel, *Evoluția conceptului strategic al NATO – continuitatea și flexibilitatea unei alianțe în mediul internațional de securitate*, Revista de Științe Militare, Editată de Secția de Științe Militare a Academiei Oamenilor de Știință din România, Nr. 1 (22), Anul XI, București, 2011.
- F.T. – 3, Manualul de tactică generală a Forțelor Terestre*, București, 2013.
- F.T./I. – 1 - Manualul pentru luptă al brigăzii mecanizate*, București, 2004.
- FM 3-90.6, The Brigade Combat Team*, Headquarters Department of the Army, Washington, DC, 4 August 2006.

¹⁷ Tigner, Brooks, NATO&EU Affairs Correspondent, Bruxelles, „NATO approves 2015 interim response force”, IHS Jane’s Defence Weekly, 10 decembrie 2014, p.5.

- Johnson, F. Reuben, *Kiev's forces ill set if Moscow's proxy army renews offensive*, IHS Jane's Defence Weekly, 25 martie 2015.
- Military Doctrine Precis*, Regional Training Centre Romania-United Kingdom, Army Brigade Course, Departamentul Regional de Management al Crizelor și Operații Multinaționale (D.R.M.C.O.M.), Universitatea Națională de Apărare „Carol I” București, p.7.
- Mitulețu, Ion, *Brigada mecanizată (infanterie, vânători de munte). Principii generale, organizare, loc, rol, destinație, principii de întrebuințare în luptă, generalități privind operațiile* – Curs universitar Artă militară forțe terestre, Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, 2012.
- Mureșan, Mircea, Țenu, Costică, Stăncilă, Lucian, *Corelația artei militare cu fenomenul militar contemporan* – Curs de artă militară, Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2005.
- Tigner, Brooks, NATO&EU Affairs Correspondent, Bruxelles, *“NATO approves 2015 interim response force”*, IHS Jane's Defence Weekly, 10 decembrie 2014.
- Tomescu, Cătălin, T., Teză de doctorat: *Considerații privind instruirea Forțelor Terestre în contextul participării acestora la gestionarea conflictelor militare la nivel național și global*, Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București, 2010.
- <http://www.nato.int>
<http://www.polity.co.uk>
<http://www.unap.ro>
<http://www.infocercetare.ro>
<http://www.smartspodas.ro>

„Mulțumiri” POSDRU în cadrul proiectului ID 138822
SmartSPODAS

Această lucrare a fost posibilă prin sprijinul financiar oferit prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, cofinanțat prin Fondul Social European, în cadrul proiectului **POSDRU/159/1.5/S/138822**, cu titlul **„Rețea Transnațională de Management Integrat al Cercetării Doctorale și Postdoctorale Inteligente în Domeniile “Științe Militare”, “Securitate și Informații” și “Ordine Publică și Siguranță Națională” - Program de Formare Continuă a Cercetătorilor de Elită – “ SmartSPODAS”.**”

This work was possible with the financial support of the Sectorial Operational Programme for Human Resources Development 2007-2013, co-financed by the European Social Fund, under the project number

POSDRU/159/1.5/S/138822 with the title “Transnational network of integrated management of intelligent doctoral and postdoctoral research in the fields of Military Science, Security and Intelligence, Public order and National Security – Continuous formation programme for elite researchers - “SmartSPODAS”.”

INDUSTRIA GAZELOR NATURALE NECONVENȚIONALE – EXPLORAREA GAZELOR DE ȘIST

UNCONVENTIONAL NATURAL GAS INDUSTRY – SHALE GAS

Drd. Tiberiu IVANCEA *

Rezumat: Gazul de șist este o resursă energetică neconvențională care ar putea să schimbe dramatic ecuația globală a securității energetice. Gazele de șist sunt exploatare în mod curent în SUA, dar trebuie să depășească o serie de bariere legale și de mediu din Europa. În prezentul articol am explicat ce este și ce fel de probleme legate de ecologie ridică astăzi gazele de șist.

Cuvinte-cheie: explorarea gazelor de șist, gaze naturale neconvenționale, protecția mediului, securitate energetică, ecologie.

Abstract: Shale gas is an unconventional energy resource which could change dramatically the global equation on energy security. Shale gas is currently exploited within the United States but has to encounter a lot of legal and environmental barriers in Europe. In this paper I explained what shale gas is and what kind of ecology related problems it generates.

Keywords: shale gas, unconventional natural gas, environment protection, energy security, ecology.

Inovațiile în sectorul gazelor naturale neconvenționale, cum ar fi gazele de șist și gazul natural lichefiat, au modificat în mod dinamic relațiile de securitate energetică dintre Rusia, fostele republici sovietice și Europa. Deși Kremlinul a demonstrat că folosește energia ca o formă de constrângere politică, GNL a diminuat cota de piață a Rusiei pe piața importurilor Europei de energie și capacitatea acesteia de a perturba piețele – împiedicând astfel șantajul energetic al Moscovei. Mai mult decât atât, gazele naturale neconvenționale au întărit securitatea energetică europeană, unde proiectele de conducte tradiționale nu au reușit să-și diversifice resursele de gaze naturale.

Dependența Europei de conductele de gaze naturale ridică probleme critice de securitate energetică. În mod semnificativ, rolul Rusiei ca furnizor dominant de energie permite Moscovei să influențeze țările individuale. Această putere se

* Doctorand în informații și securitate națională la Universitatea Națională de Apărare „Carol I”

regăsește în încercarea Rusiei de a dezechilibra activitățile de separare și conformare ale Lituaniei și Moldovei, prin creșterea prețurilor la gaze naturale. Prin urmare, UE a încercat să contracareze insecuritatea energetică vis-à-vis de Moscova, căutând furnizori alternativi de energie - un pilon central al securității energetice. Cu toate acestea, încercarea UE de a extinde resursele de energie, prin construcții noi de conducte pentru Asia Centrală, prin intermediul proiectului Nabucco, s-a dovedit a fi fără succes, deoarece Rusia a stat în calea dezvoltării coridorului sudic al gazelor. Proiectul Nabucco al UE și proiectul South Stream al Rusiei concurează pentru clienți, statele de tranzit, investitori și sursele de gaze naturale. Mai mult decât atât, Nabucco se confruntă cu obstacole considerabile, cel mai important, fiind lipsa surselor de gaz pentru a face conducta fezabilă pentru investiții economice. South Stream este programată să înceapă construcția celei mai dificile și costisitoare secțiuni de conducte a Mării Negre, de la începutul anului 2013. Mai mult decât atât, South Stream este de natură să ofere 30 miliarde de metri cubi / an până în 2017- înainte ca Nabucco să înceapă să producă 6 de metri cubi / an – făcând irelevant proiectul UE. Astfel, o conductă trans-caspică pare grea de realizat, iar strategia UE de a construi conducte pentru a ocoli Rusia sau Iranul nu este de natură să reducă sensibilitatea, vizavi de întreruperile de energie.

Gazele de șist: fracturarea pieței gazelor naturale convenționale

Teama și scepticismul își fac simțită prezența în jurul posibilității de investiție a Europei, la scară largă, în procesul de extracție a gazelor naturale neconvenționale și a capacității de import a gazelor naturale lichefiate. Susținătorii gazelor de șist văd în acestea o soluție în a diminua dependența Occidentului de furnizorii de energie, fără scrupule. Susținătorii gazelor naturale lichefiate prezic o piață de gaze în curs de dezvoltare, la nivel mondial, care va reduce relevanța geografică în relațiile energetice. Aceste perspective pozitive au fost susținute prin utilizarea recentă a tehnologiei pentru a depăși deficitul global de gaze naturale și concurența de resurse. În urmă cu mai puțin de un deceniu, s-a estimat faptul că rezervele globale de gaze naturale vor ajunge doar pentru următorii șaptezeci de ani, dar recente progrese în fracturări hidraulice, care permit extracția gazelor naturale din roci de șist, au extins “durata de viață” a gazelor naturale la nivel mondial, la peste 300 de ani¹. În ciuda potențialului revoluționar al gazelor de șist și a GNL, a descătușa UE de dependența energetică din Rusia, face ca unii europeni să se teamă de “epoca de aur a gazului”, iar pe alții să o anticipeze. Cele

¹ Paolo Natali, „The U.S. Natural Gas Revolution: Will Europe Be Ready in Time?” German Marshall Fund of the United States, accessed August 1, 2012, http://www.gmfus.org/wp-content/files/mf/1338320486Natali_USNaturalGas_May12_web.pdf,

mai semnificative incertitudini în ceea ce privește gazele naturale neconvenționale sunt acelea de contaminare a mediului (în special a apei potabile), lipsa de investiții monetare, datorate disfuncționalităților economice, precum și lipsa de voință politică, ceea ce reflectă acceptarea publică scăzută a acestor inovații. Doar o mână de state membre ale UE sunt în poziția de a depăși aceste obstacole și de a extrage gaze de șist în viitor, de aceea, această sursă de energie „revoluționară” va servi doar ca un bastion împotriva întreruperilor de gaz. În schimb, GNL reprezintă tehnologia energiei neconvenționale, care poate transforma dinamica de securitate energetică europeană. Pentru a ilustra măsura în care inovațiile în sectorul gazelor de șist și GNL va afecta relațiile energetice europene - eurasiatice, voi analiza piața contemporană a gazelor naturale neconvenționale, restricțiile privind investițiile europene de gaze neconvenționale, precum și perspectivele de gaze de șist europene și extinderea GNL.

Prezentare generală și impact global

Extracția gazelor de șist din SUA a generat un răspuns aproape fanatic, atât din partea susținătorilor cât și din partea adversarilor. Cu toate acestea, impactul dinamic al acestei recente inovații merită o analiză convingătoare a “revoluției gazelor de șist” din SUA și a implicațiilor sale pe piețele de gaze din întreaga lume. Deși informațiile despre existența gazelor de șist nu reprezintă ceva nou, tehnologia necesară pentru a extrage această sursă de energie, în cantități viabile economic, a fost disponibilă numai din anul 2000. De atunci, extracția gazelor de șist din SUA a continuat să crească, iar în anul 2010 producția a ajuns la peste 10 miliarde de metri cubi/zi². În plus, AIE (EIA) estimează faptul că extracția gazelor de șist din SUA s-ar dubla, din anul 2010 până în 2030, depășind 50% din producția internă de gaz din SUA și cuprinzând 25% din mixul energetic din SUA³. Cu toate acestea, această bogată sursă de energie este dificil de extras, din punct de vedere tehnic. Pentru a elibera gazele de șist, prinse în roca din subteran, stânca - sursă trebuie fracturată prin pomparea unor lichide și materiale abrazive, de multe ori de nisip, pentru a sparge piatra. Lichidul de înaltă presiune trebuie să mențină aceste fisuri deschise, în timp ce gaura de sondă pătrunde în stanca de șist pentru a extrage gazul. Această metodă de extracție, cunoscută sub numele de fracturare hidraulică sau “fracking”, presupune pomparea lichidului de pompare la 8.000 psi și spargerea rocilor de șist până la 3.000 de metri în toate direcțiile, din gaura de sondă⁴. Procesul de fracturare hidraulică a fost îmbunătățit în câmpurile sau

² Medlock, *Shale Gas and U.S. National Security*, p. 9.

³ Howard Rogers, „*Shale Gas-The Unfolding Story*”, *Oxford Review of Economic Policy* 27, no 1 (2011), p. 136.

⁴ Rogers, „*Shale Gas-The Unfolding Story*”, pp. 121 – 130.

“teatrele” de șist din SUA, ceea ce a permis gazelor de șist să devină o sursă de energie viabilă și valoroasă în Statele Unite și America de Nord .

Dezvoltarea gazelor de șist a venit în sprijinul pieței de energie din SUA, în ciuda crizei economice globale din anul 2008. Chiar dacă 40% din instalațiile de gaze naturale convenționale din SUA s-au închis în anul 2008, producția de gaze naturale din SUA a continuat să crească până în anul 2010. Astfel, extracția gazelor de șist vine să compenseze scăderea producției de gaze convenționale. Creșterea producției de gaze naturale a scăzut prețurile la gazele interne și la facturile electrice ale consumatorilor. Potrivit Administrației de Informații Energetice (EIA) a Statelor Unite, în anul 2011 prețul mediu al gazelor de șist a fost de 3.95 dolari pe mia de metri cubi, iar prețurile, în februarie 2012, au scăzut la 2.45 dolari pe mia de metri cubi. Producția internă a gazelor de șist a detașat Statele Unite de sistemul mondial de stabilire a prețurilor la gazele naturale, raportate la prețul petrolului, ceea ce a dus la rate mai mici în SUA, în comparație cu contractele pe termen lung ale Europei și prețurile interconectorilor, cu plata pe loc. În plus, dezvoltarea pieței gazelor de șist a stimulat alte sectoare din SUA, cum ar fi industria petrochimică. De asemenea, SUA se pregătește să dezvolte facilități de export de GNL. În anul 2012, au fost propuse opt proiecte de export GNL, în cantitate de 15,5 miliarde de metri cubi pe zi. Departamentul de Energie al SUA a aprobat deja unul dintre aceste proiecte de export⁵.

De producția gazelor de șist din SUA nu a beneficiat doar piața din SUA, ci a avut un impact semnificativ și pe piețele regionale de pe glob, în special, în Europa. Pentru că Statele Unite au scăzut importurile de GNL în anul 2010, transporturile de gaze au fost redirectionate de la exportatorii din Orientul Mijlociu spre piețele europene și asiatice, ceea ce a afectat prețurile în ambele regiuni. Redirecționarea GNL a oferit nu numai o alternativă la energia Rusiei în Europa, dar a creat și beneficii economice⁶. În loc să cumpere gaze naturale din Rusia - în funcție de prețul petrolului - clienții europeni au avut posibilitatea să cumpere o parte din mixul energetic, la prețuri mai mici, competitive, prețurile cu plata pe loc. Dacă producția de gaze de șist se dovedește viabilă, în Europa, din punct de vedere economic, atunci stabilirea prețurilor competitive a gazelor naturale nu poate fi o aberație în relațiile energetice, ci mecanismul normal de stabilire a prețurilor⁷. În ciuda rezultatelor pozitive ale pieței, impactul global, cel mai important, al gazului de șist este ramificația sa spre politicile de securitate energetică.

⁵ Paul Stevens, „*The ‘Shale Gas Revolution’: Developments and Changes*”, Chatham House, accessed October 25, 2012, <http://www.chathamhouse.org/publications/papers/view/185311>, p. 7.

⁶ Idem.

⁷ Medlock, *Shale Gas and U.S. National Security*, p. 32; Stevens, “The ‘Shale Gas Revolution, p. 3.

Creșterea producției gazelor de șist poate deveni o piatră de temelie a securității energetice, la nivel global. Noi rezerve de gaze de șist redefinesc pe cei avuți și pe cei sărmani, în ceea ce privește activele de hidrocarburi. Potrivit unui sondaj EIA din 2013, privind resursele gazelor de șist la nivel mondial, „adăugând resursele identificate de gaze de șist la alte resurse de gaz, cresc astfel resursele de gaze recuperabile, din punct de vedere tehnic, la nivel mondial, la peste 40 %⁸. Pe lângă dublarea surselor de gaze recuperabile, din punct de vedere tehnic, la nivel mondial, mai multe națiuni europene - care au prea puține sau poate nici un zăcământ de gaze naturale – sunt determinate să profite de pe urma gazelor de șist. Pe baza unui studiu din anul 2011, EIA a identificat un grup de șapte țări, în care investițiile în sectorul gazelor de șist ar fi cele mai potrivite. Din cele șapte națiuni, patru sunt în Europa: Franța, Polonia, Turcia și Ucraina. Aceste state sunt interesate pentru investițiile în sectorul gazelor de șist, deoarece ele se bazează foarte mult pe importurile de gaze naturale, au o infrastructură de producție de gaze și dispun de resurse substanțiale de gaze de șist, suficiente pentru a îmbunătăți consumul propriu de gaz. Cu toate acestea, de investițiile din acest sector ar putea beneficia mai multe țări nu doar aceste state europene. Zăcămintele de gaze de șist din Europa au potențialul de a redefini dinamica energetică eurasiatică. Rusia subvenționează adesea prețurile în schimbul influenței politice sau controlului infrastructurii de conducte. Pentru că Ucraina și Turcia sunt state - cheie de tranzit pentru energia din Rusia și Marea Caspică, independența lor energetică ar putea încuraja prețuri discriminatorii în Europa și relații energetice transparente. Dezvoltarea gazelor de șist ar putea scoate membrii fostei Uniuni Sovietice de sub influența Rusiei. Potrivit lui Kenneth Medlock, de la Institutul Baker de Energie și Resurse Economice, în cazul în care, națiunile europene dezvoltă propriile resurse de gaze de șist, cota Rusiei pe piața gazelor din fostele state ale Uniunii Sovietice ar putea scădea de la 26% la sub 13%. Mai mult decât atât, Polonia și izolarea altor state ale fostei Uniuni Sovietice în mrejul conductei ruso - germane Nord Stream ar putea fi redusă prin intermediul producției interne de energie. Potențialul de modificare a dinamicii de energie se regăsește în piețele din întreaga lume.

Creșterea producției de gaze de șist din lume poate duce la creșterea securității energetice, la nivel global, prin prevenirea dezvoltării unui sindicat mondial al exportatorilor de gaze naturale. Anterior acestor analize recente a gazelor de șist, era de așteptat ca Rusia și Iran să posede pe viitor mai mult de 50% din rezervele globale de gaze naturale. Medlock estimează faptul că producția gazelor de șist - în afara Statelor Unite - ar putea reduce cota Rusiei, Iranului și

⁸ U.S. Energy Information Administration, “World Shale Gas Resources: An Initial Assessment of 14 Regions outside the United States”, accessed October 9, 2012, <http://www.eia.gov/analysis/studies/worldshalegas/>.

Venezuelei de pe piața de gaze, de la 33% la sub 26% până în anul 2040. Dacă acești trei exportatori controlează doar un sfert din comerțul cu gaze, la nivel mondial, ei nu vor mai avea o cotă de piață semnificativă pentru a forma un cartel, fără a avea reacția economică a clienților de a selecta alți furnizori de energie⁹. Prin urmare, potențialul de creștere a securității energetice vis - à - vis de exportatorii de gaze lipsiți de scrupule, cum ar fi Rusia, precum și impactul concret al producției de gaze de șist din SUA asupra prețurilor gazelor naturale, la nivel mondial, a revigorat interesul pentru explorarea gazelor de șist european.

Obstacole în extracția gazelor de șist

Deși există avantaje semnificative pentru dezvoltarea resurselor gazelor de șist din Europa, mai multe obstacole evidente pot exclude extragerea acestui zăcământ energetic - anume provocările de mediu, economice, precum și provocările de acceptare publică. Aceste obstacole vor fi examinate, la rândul lor. Îngrijorarea, cea mai mediatizată, privind explorarea gazelor de șist este impactul fracturării asupra mediului, ecosistemelor și comunităților din jurul site-urilor de foraj. După ce fracturarea hidrolică este completă, "refluxul" particulelor de rocă, dizolvate cu conținut de apă și substanțe chimice, trebuie eliminate într-o locație separată sau tratate înainte de a reveni în apele de suprafață. Deși Agenția de Protecție a Mediului a Statelor Unite (EPA) a afirmat că fracturarea nu a afectat apa potabilă, locuitorii și autoritățile locale sunt îngrijorați de efectele ecologice ale gazelor de șist. Mai mulți locuitori din Colorado au afirmat că această fracturare hidrolică a contaminat puțurile de apă. În plus, autoritățile din Pennsylvania au sancționat o singură companie pentru că a contaminat fântânile a paisprezece case din apropiere, cu scurgeri de aditivi chimici și alte scurgeri care au contaminat o zonă locală¹⁰. Congresul a răspuns la preocupările publice îndemnând Agenția de Protecție a Mediului să finalizeze un alt studiu, în 2014. Prin urmare, Agenția de Protecție a Mediului a creat un ghid de executare a fracturării hidrolice, dar nici această metodă nu garantează securitatea apei potabile¹¹. Pe lângă contaminarea apelor freatice, contaminarea aerului reprezintă și ea o îngrijorare. Autoritățile din Texas au testat aerul din apropierea instalațiilor gazelor de șist și au testat plantele din apropiere, contaminate cu gaze cancerigene. Ca urmare a acestor temeri de contaminare, New Jersey și Vermont au pus în aplicare interzicerea forajului

⁹ Moran, „*The Globalization of America's Defense Industries: Managing the Threat of Foreign Dependence*”, p. 80.

¹⁰ Geoffrey Kemp, Corey Johnson, and Tim Boersma, „*The Shale Gas Boom: Why Poland Is Not Ready*”, German Marshall Fund of the United States, accessed August 1, 2012. <http://www.gmfus.org/wp-content/files/mf/1338835070KempEtAlPolishShaleGasJun12.pdf>, p. 3.

¹¹ Rogers, „*Shale Gas-The Unfolding Story*”, pp.132-33.

gazelor de șist și statul New York a stabilit un moratoriu cu privire la eliberarea de noi permise de foraj și a sistat Delaware River – care furnizează apă potabilă pentru 17 de milioane de oameni - până la finalizarea studiului Agenției de Protecție a Mediului ¹².

O altă problemă se referă la cantitatea de apă consumată în timpul fracturării hidraulice. De exemplu, puțurile de șist Barnett, din Texas, au necesitat aproximativ 250.000 de litri de apă pentru a foră o sondă și 3.8 milioane de galoane pentru a fractura orizontal stâncile de șist¹³. În ciuda acestui aspect excesiv, extracția gazelor de șist necesită mai puțină apă decât multe alte surse de energie. Pentru a extrage gazele de șist, se folosesc în medie 1,47 litri de apă la un milion de unități termice britanice (MMBTU) de energie. Această cantitate este mult mai mică în comparație cu extracția cărbunelui (17 gal/MMBTU), uleiului (18,5 gal/MMBTU) sau biocombustibilului (2500 gal/MMBTU) ¹⁴. Totuși, consumul de apă este o preocupare justificată într-un climat arid sau regiuni îndepărtate, unde apa trebuie să fie depistată pentru a foră șistu-uri. O altă preocupare privind mediul este posibila relație dintre fracturarea hidraulică și activitatea seismică. În Ohio, Departamentul de Resurse Naturale a afirmat că cele doisprezece „evenimente seismice” din țară au fost strâns legate de activitatea umană - și anume reinjectarea debitului de apă înapoi în puțurile de șist - dar nu de procesul de fracturare în sine. Au fost, de asemenea, suspectate legături între extracția gazelor de șist și cutremurele din Arkansas și Oklahoma. Marea Britanie a pus în aplicare un sistem pentru a depăși aceste obstacole - explorarea gazelor de șist trebuie să se oprească în cazul unui eveniment seismic de 0,5 grade pe scara Richter și va rămâne oprită până când testele sunt efectuate și guvernul consideră că nu există nici un pericol pentru a putea continua¹⁵. Chiar dacă preocupările legate de mediu pot fi depășite, gazele de șist trebuie să fie, în continuare, o resursă viabilă, din punct de vedere economic, pentru companiile energetice europene .

Europa nu va trece la o explorare semnificativă a gazelor de șist, cu excepția cazului în care acest proces este viabil, din punct de vedere economic, cu tehnologia existentă. Un obstacol economic, în ceea ce privește gazele de șist este „gradul de declin” al puțurilor de șist, care se epuizează mult mai rapid decât puțurile convenționale. De exemplu, puțul Barnett din Statele Unite a scăzut în producție cu 39% din primul până în al doilea an, și cu 50% de la al doilea la al treilea an¹⁶. Pentru a continua producerea gazelor de șist, companiile de foraj

¹² Kemp, „*Why Poland Is Not Ready*”, 1; Rogers, „*Shale Gas-The Unfolding Story*”, p. 133.

¹³ Rogers, „*Shale Gas-The Unfolding Story*”, p.131.

¹⁴ Idem.

¹⁵ Kemp, „*Why Poland Is Not Ready*”, p. 3.

¹⁶ Rogers, „*Shale Gas-The Unfolding Story*”, p. 122.

investesc în mod constant, în echipamente și tehnici, pentru a extrage mai multe gaze, cu costuri mai mici, într-o anumită zonă. Acest proces de ajustare va permite companiilor să îmbunătățească ratele de producție, să reducă costurile și să se îmbunătățească considerabil, în ciuda capacității de producție, care se află în declin. Cel mai mare risc economic cu care se confruntă investițiile gazelor de șist este perioada considerabilă de timp și extinderea companiilor de resurse monetare în zonele sub – economice, înainte de a fi identificate cele mai favorabile puțuri. Pentru a exclude această posibilitate, are loc o topografie Europeană extinsă, mai ales în Polonia. Deși companiile europene pot beneficia de experiența și investițiile SUA, nu există două câmpuri de gaze de șist asemănătoare. În consecință, pentru fiecare câmp de explorare a gazelor de șist, trebuie stabilite tehnici de foraj. Zonele de șist din Europa nu pot fi capabile să producă aceleași profituri și prețuri mici la energie, așa cum s-a întâmplat în America de Nord. Resursele de șist din Europa sunt de multe ori mai mici și mai adânci decât cele din SUA, ceea ce înseamnă că necesită o tehnică de foraj mai complexă și costuri de foraj ridicate¹⁷. Un alt factor – cheie, care separă piețele americane de cele europene, sunt autoritățile de mediu și acceptarea publică¹⁸.

Explorarea gazelor de șist din Statele Unite a fost de succes datorită unei combinații între o tehnologie nouă și reglementările de lege avantajoase. Howard Rogers, director al Programului de Cercetare de Gaze Naturale de la Institutul Oxford pentru Studii Energetice, afirmă că cele mai mari provocări pentru dezvoltarea gazelor de șist europene sunt regimul de reglementare european și acceptarea publică. De exemplu, politicile energetice ale UE și obiectivul lor de a reduce în mod semnificativ cantitatea de combustibili fosili utilizați, până în anul 2020, sprijină investițiile în energii regenerabile în detrimentul gazului natural. În mod similar, Franța preferă energia nucleară în defavoarea investițiilor în sectorul gazelor naturale. Astfel, politica europeană ar putea reduce cererea de gaze naturale, care ar putea afecta investițiile în sectorul gazelor de șist¹⁹. Cu toate acestea, divergențele de reglementare între piețele de energie din SUA și Europa se referă la separarea capacității de transport într-o infrastructură de conducte. În cazul în care piața americană nu diferențiază drepturile privind capacitatea de transport în funcție de conductele proprietarilor, multe firme mici, nu ar putea licita pentru capacitatea conductei și nu ar putea începe să extragă gaze de șist, deoarece produsele lor nu ar putea ajunge pe piață. Astfel, monopolul companiilor europene asupra infrastructurii energetice exclude implicarea firmelor mai mici, care ar putea

¹⁷ Rogers, „*Shale Gas-The Unfolding Story*”, p. 138.

¹⁸ Ibidem, p. 137.

¹⁹ Medlock, *Shale Gas and U.S. National Security*, p. 15.

să se specializeze în extragerea de resurse de șist. Regimul de reglementare al Europei ar putea inhiba nu numai sprijinul industrial, dar și acceptarea publică.

Cel mai important impuls legislativ din SUA, în ceea ce privește gazul de șist, este că proprietarii americani de terenuri au drepturi asupra minereului de sub proprietatea lor și sunt în măsură să negocieze cu companiile private pentru accesul la aceste resurse, în conformitate cu legile stabilite. Chiar dacă cetățenii americani beneficiază direct de extracția gazelor de șist, prin plata pentru acces la teren sau indirect, prin prețuri semnificativ mai mici la gaze, mentalitatea de „nimbyism” american sau de „nu în ograda mea”, este încă prezentă ca urmare a preocupărilor legate de mediu, examinate mai sus²⁰. În Europa, politicile sunt mai preocupate de mediu, iar accesul la hidrocarburi este de asemenea, controlat în mare parte de către stat. Astfel, există puține stimulente pentru locuitorii din zonă pentru a sprijini explorarea gazului de șist, în cazul în care nu beneficiază, în mod direct, de această extracție²¹. Mai mult, decât atât, cetățenii, grupuri de mediu și organizații neguvernamentale (ONG-uri) au pus o presiune semnificativă asupra guvernelor europene de a interzice extragerea gazelor de șist. Prin urmare, Bulgaria și Franța au pus moratoriu pe fracturarea hidrocarburilor, cu toate acestea, Marea Britanie continuă să exploreze cu atenție această sursă de energie²². Chiar dacă, se pare, că explorarea gazelor de șist nu poate fi dusă la îndeplinire, în Europa, producția europeană a gazelor de șist reprezintă un potențial remarcabil.

Perspective pentru extracția europeană

Guvernele europene și companiile private și-au arătat interesul în extracția resurselor de gaz de șist. Companiile din UE, Statoil și Total au intrat în asociere cu firme din SUA, pentru a importa în Europa, tehnologie de fracturare hidrocarburilor²³. Compania englezo – daneză, „Royal Dutch Shell”, compania franceză „France s Total SA” și firma americană de energie „Conoco – Philips”, toate au obținut dreptul de a explora gaze de șist în Polonia. În plus, „TNK – BP”, o societate de asociați și investitori ruși, au pus la dispoziție 1.8 milioane dolari pentru a fi investite în proiectele de șist din Ucraina. Firma „Italy s Eni SpA” și firma americană „Chevron Corp” au investit deja în gazele de șist din vestul Ucrainei. De asemenea, firma americană a dobândit, începând cu anul 2009, mai mult de 6.250 de kilometri pătrați de potențiale câmpuri de gaze de șist, în Europa

²⁰ Rogers, „*Shale Gas-The Unfolding Story*”, p. 134.

²¹ Medlock, *Shale Gas and U.S. National Security*, p. 14.

²² Stevens, „*The ‘Shale Gas Revolution,’*” p. 8.

²³ Institut Francais des Relations Internationales, *Oil and Gas Delivery to Europe*, p. 56.

Centrală²⁴. Liderii polonezi au văzut în potențialul gazelor de șist profituri crescute, costuri energetice mai mici și independența energetică față de Rusia. În plus, în ceea ce privește potențialul gazelor de șist, există un studiu în derulare în Austria, Croația, Danemarca, Franța, Germania, Olanda, România, Suedia, Ucraina și Marea Britanie²⁵. Evaluarea făcută de EIA, în anul 2011, privind zăcămintele de gaze de șist din lume, a arătat că Europa conține 639 bilioane de metri cubi (TCF) de gaze de șist recuperabile din punct de vedere tehnic, ceea ce reprezintă o resursă semnificativă în comparație cu rezervele sale de gaze naturale convenționale, de 186 TCF - incluzând și Norvegia. Mai mult decât atât, 40% din aceste rezerve de gaze de șist sunt situate în fostele state sovietice sau în fostele state semnatare a Tratatului de la Varșovia. Astfel, gazele de șist reprezintă o posibilă cale de a consolida securitatea energetică a Europei, prin reducerea dependenței de import. Chiar dacă statele membre ale UE sunt deosebit de interesate în reducerea dependenței de energia rusă, susținătorii gazelor de șist trebuie să depășească obstacolele de mediu, de acceptare publică și cele economice.

Deși factorii de decizie europeni pot folosi experiența gazelor de șist din SUA, ca studiu de caz, este puțin probabil ca autoritățile și politicienii să sprijine fracturarea hidrofractură, fără dovezi grăitoare a faptului că, impactul asupra mediului poate fi minimizat. Imediat ce analiza Agenției de Protecție a Mediului din SUA, privind efectele fracturării asupra apei potabile, este finalizată în 2014, investițiile europene vor decurge în funcție de rezultate. Mai multe studii recente din SUA au arătat că, contaminarea mediului asociată cu extracția gazelor de șist a fost cauzată de aderarea scăzută la reglementările existente - nu de introducerea tehnologiei de fracturare. În plus, firma engleză „Royal Society” și Academia Regală de Inginerie a publicat concluziile de cercetare din anul 2012, care arătau că, “riscurile pentru sănătate, siguranță și de mediu, asociate cu fracturarea hidrofractură, ... ca un mijloc de a extrage gaze de șist, pot fi gestionate, în mod eficient, în Marea Britanie, atât timp cât cele mai bune practici operaționale sunt implementate și puse în aplicare prin regulament”. Astfel, rezultatul acestor analize a fost creșterea numărului reglementărilor și intensificarea supravegherii guvernamentale în domeniul gazelor de șist. De exemplu, “actul de supraveghere” este în curs de elaborare în Congresul SUA, pentru a se asigura că, societățile dezvăluie, în mod deschis, toate substanțele chimice, folosite în timpul forajului gazelor de șist. Aceste măsuri ar trebui să consolideze acceptarea publică și va duce, de asemenea, la creșterea costurilor. Pentru că, statele membre ale UE sunt mai puțin susceptibile în a oferi derogări de

²⁴ „Shale-Gas Boom Hits Eastern Europe”, Wall Street Journal, The Journal Report: Energy, September 17, 2012.

²⁵ Medlock, *Shale Gas and U.S. National Security*, p. 25.

la legislația de mediu, investitorii europeni în sectorul gazelor de șist și liderii din industrie vor lupta, probabil, pentru a stimula acceptarea publică.

BIBLIOGRAFIE

- INSTITUT FRANCAIS DES RELATIONS INTERNATIONALES, *Oil and Gas Delivery to Europe*.
- KEMP Geoffrey, Johnson Corey, Boersma Tim, „*The Shale Gas Boom: Why Poland Is Not Ready*”, German Marshall Fund of the United States, accessed August 1, 2012. <http://www.gmfus.org/wp-content/files/mf/1338835070KempEtAlPolishShaleGasJun12.pdf>.
- KEMP, „*Why Poland Is Not Ready*”.
- MEDLOCK, *Shale Gas and U.S. National Security*.
- MORAN, „*The Globalization of America’s Defense Industries: Managing the Threat of Foreign Dependence*”.
- NATALI Paolo, „*The U.S. Natural Gas Revolution: Will Europe Be Ready in Time?*” German Marshall Fund of the United States, accessed August 1, 2012, <http://www.gmfus.org/wp-content/files/mf/1338320486NataliUSNaturalGasMay12web.pdf>.
- ROGERS Howard, „*Shale Gas-The Unfolding Story*”, Oxford Review of Economic Policy 27, no 1 (2011).
Shale-Gas Boom Hits Eastern Europe, Wall Street Journal, The Journal Report: Energy, September 17, 2012.
- STEVENS Paul, „*The Shale Gas Revolution*”: Developments and Changes”, Chatham House, accessed October 25, 2012. <http://www.chathamhouse.org/publications/papers/view/185311>, p. 7
- U.S. ENERGY INFORMATION ADMINISTRATION, „*World Shale Gas Resources: An Initial Assessment of 14 Regions outside the United States*”, accessed October 9, 2012, <http://www.eia.gov/analysis/studies/worldshalegas/>.

ÎN ATENȚIA COLABORATORILOR !

Pentru o mai bună procesare a articolelor și pentru introducerea revistei în baza de date internațională CEEOL, dorim respectarea următoarelor cerințe **obligatorii**:

- ✓ **titlul articolului – română și engleză;**
- ✓ **abstractul – română și engleză;**
- ✓ **cuvinte-cheie (5-6) – română și engleză;**
- ✓ **instituția din care provine autorul;**
- ✓ **e-mail, telefon, fax (o adresă de contact);**
- ✓ **bibliografie.**

1. *Textul*. Se introduce în Microsoft Word, folosind fontul Times New Roman și tastatura standard românească. Nu sunt acceptate fonturile care au mapări neobișnuite (în care caracterele diacritice – ș, ț, ă, î, â și Ș, Ț, Ă, Î, Â – înlocuiesc alte caractere - [,], @, ~, \ ș.a.m.d.). Textul în limba română trebuie să aibă în mod obligatoriu diacritice. Articolul trebuie cules, pur și simplu, fără nicio altă formatare în afara sublinierilor, acolo unde este cazul folosind bold și italic. Paragrafele vor fi delimitate de un Enter, părțile articolului fiind separate între ele prin două-trei paragrafe goale.

2. *Ecuțiile*. Indiferent de locul pe care îl ocupă în cadrul articolului, ecuațiile se introduc numai în Microsoft Equation Editor. La limită, se acceptă ecuații scrise de mână, numerotate și trimise separat de restul articolului).

3. *Figurile*. Sunt acceptate formatele vectoriale standard. În cazul figurilor produse cu o altă aplicație decât Microsoft Word (de exemplu, Corel Draw sau AutoCAD), fișierele respectivelor aplicații vor fi trimise împreună cu restul articolului. Figurile trimise în format electronic vor fi desenate la dimensiunile la care pot fi tipărite, iar dimensiunea textului trebuie să fie între 8 și 12 puncte tipografice. Sunt acceptate și figuri desenate de mână, pe foi separate de restul articolului, cu condiția ca desenele să fie clare și să poată fi ușor identificat locul din cadrul articolului în care trebuie să se regăsească.

4. *Imaginile*. Imaginile scanate trebuie incluse atât în documentul Microsoft Word, cât și trimise separat. Nu se recomandă folosirea imaginilor preluate de pe Internet, deoarece acestea nu satisfac cerințele necesare pentru tipărirea lor (având o rezoluție mult inferioară celei necesare pentru un tipar de calitate). Imaginile de calitate au o rezoluție de minimum 200 dpi. Pentru formatele JPEG și GIF aveți în vedere ca, în urma compresiei, calitatea imaginii să devină rezonabilă.

5. *Numerotarea*. Ecuțiile, figurile, tabelele, titlurile din bibliografie vor fi numerotate cu cifre arabe, astfel:

- între paranteze pătrate pentru bibliografie;
- între paranteze rotunde pentru formule;
- prin exponent, în cazul notelor de subsol;
- precedate de denumire, în cazul observațiilor, figurilor, tabelor etc.

Rugăm autorii să redacteze articolele atât în limba română, cât și în limba engleză.

Mulțumim sponsorilor acestui număr al revistei: dr. Frunzeti Teodor, dr. Andreescu Anghel, dr. Văduva Gheorghe, dr. Dumitru Cristea, dr. Buța Viorel, dr. Topor Sorin.

Vă mulțumim !

Redacția

Revista de Științe Militare

EDITOR
Secția de Științe Militare
a
*Academiei Oamenilor de Știință
din România*

CONSILIUL EDITORIAL
PREȘEDINTE DE ONOARE
general (r) prof. univ. dr. H. C. Vasile CÂNDEA

PREȘEDINTE
general (r) prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI

REFERENȚI ȘTIINȚIFICI
general (r) prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI
general de brigadă (r) prof. univ. dr. Viorel BUȚA

MEMBRI
general (r) prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU
general maior (r) prof. cons. dr. Constantin MINCU
general de flotilă aeriană prof. univ. dr. Gabriel-Florin MOISESCU
general de brigadă (r) prof. univ. dr. Viorel BUȚA
locotenent-colonel dr. Cristophe MIDAN, Franța
dr. Karina MARCZUK, Polonia
prof. univ. dr. Adrian GHEORGHE, SUA
Dr. Dana PERKINS, SUA
general de brigadă Bohuslav PRIKRYL, Polonia
general de brigadă Boris DÜRKECH, Slovacia
general de brigadă (r) Rudolf URBAN, Republica Cehă
colonel Gábor BOLDIZSÁR, Ungaria
colonel (r) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU

COLEGIUL DE REDACȚIE
Redactor șef
colonel (r) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU
e-mail: esiteanu@yahoo.com

Redactori
colonel (r) prof. univ. dr. Benoni ANDRONIC
e-mail: benoneandronic@yahoo.com
lector univ. dr. Diana Elena TUȚUIANU
e-mail: diana.tutuianu@yahoo.com
Tehnoredactor
Cristina-Mariana TĂLPAN

Tipar executat la
Tipografia Editurii Academiei
Oamenilor de Științe din România

Revista de Științe Militare apare trimestrial.

COPYRIGHT: sunt autorizate orice reproduceri,
fără perceperea taxelor aferente, cu condiția indicării
precise a numărului și datei apariției revistei din care provin.

Coperta I: Ferdinand I – 150 ani de la nașterea Regelui Ferdinand I
Sursa: www.wikipedia.com

Coperta IV: 80 de ani de la înființarea Academiei Oamenilor de Știință din România, 1935 - 2015

*Pentru publicarea de materiale promoționale în cuprinsul revistei,
rugăm agenții economici și pe toți cei interesați să se adreseze redacției
pentru a conveni forma de colaborare.*